

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1951

ANDRA KAMMAREN

Nr 19

12—16 maj.

Debatter m. m.

Tisdagen den 15 maj.

Svar på interpellation av herr Johansson i Stockholm med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm	7
--	---

Onsdagen den 16 maj.

Jord- och sandflykt	20
Anslag till landsfiskalerna m. fl.	21
Längmanska donationsfonden	28
Avgångsåldern i civil statstjänst	30
Skattestopp med inkomstskatteeftergift	37
Ändring i kommunalskattelagen	39
Prisutjämningsavgift m. m.	40
Tillämpning av allmänna förfogandelagen	41
Införande av treveckorssemester	43
Anslag till lantbruksnämnderna m. m.:	
Avlöningar	59
Kostnader för planeringskommittén	60
Bidrag till jordbrukets rationalisering	61
Ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrläggningssamheten	65
Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag	66
Befrämjande av landsbygdens elektrifiering	72
Utbildning av fiskeritjänstemän	74
Jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader ..	76
Interpellationer av:	
Herr Johansson i Stockholm ang. vissa spörsmål rörande den medborgarkommission, som blivit tillsatt för utredning av myndigheternas förhållande i den s. k. Kejneaffären	78
Herr Hagberg i Luleå ang. den ekonomiska politiken	83

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 16 maj.

<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 50, ang. reglering av sockernäring- en m. m.	20
— nr 51, ang. avtal med Canada mot dubbelbeskattning m. m.	20
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 18, ang. ytterligare statsbidrag till Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägnings- företag	20
— nr 19, ang. försäljning från Mörby 1 ¹	20
— nr 22, ang. sand- och jordflykt	20
<i>Konstitutionsutskottets</i> utlåtande nr 22, ang. ändring i uppbördsförord- ningen	21
— nr 23, ang. ändringar i riksdagens arbetsformer	21
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 133, ang. omkostnader för statens tvångs- arbetsanstalt och alkoholistanstalt å Svartsjö	21
— nr 134, ang. anslag till landsfiskalerna m. fl.	21
— nr 135, ang. ytterligare utgifter å tilläggsstat II (hovstaten)	28
— nr 136, ang. d:o (utrikesdepartementet)	28
— nr 137, ang. d:o (handelsdepartementet)	28
— nr 138, ang. beredskapsstat för försvarsväsendet	28
— nr 139, ang. anslag till statens sjöhistoriska museum	28
— nr 140, ang. fortsatt disposition av äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m.	28
— nr 141, ang. skyddsarbeten å Uppsala domkyrka m. m.	28
— nr 142, ang. avlöningar vid livrustkammaren	28
— nr 143, ang. Längmanska donationsfonden	28
— nr 146, ang. avgångsåldern i civil statstjänst m. m.	30
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 43, ang. lättnad i skattetrycket m. m.	37
— nr 44, ang. skattestopp	37
— nr 45, ang. ändring i kommunalskattelagen	39
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 29, ang. d:o	39
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 46, ang. d:o	40
— nr 52, ang. prisutjämningsavgift m. m.	40
— nr 53, ang. ändrad lydelse av kommunalskattelagen m. m.	40
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 29, ang. ändring i lagen om polisväsendet	40
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 26, ang. tillämpning av allmänna för- fogandelagen	41
— nr 27, ang. skogsförädlingslag	43
— nr 28, ang. ändring i lagen om semester, m. m.	43
<i>Jordbruksutskottets</i> utlåtande nr 17, ang. anslag till lantbruksnäm- nderna, jordbrukets rationalisering samt förluster på kreditgaranti	59
— nr 20, ang. ändringar i stödet till torrlägningsverksamheten m. m.	65
— nr 21, ang. avdikningsanslaget m. m.	66
— nr 23, ang. landsbygdens elektrifiering	72
— nr 24, ang. åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur	74
— nr 25, ang. utbildning av fiskeritjänstemän m. m.	74
— nr 26, ang. bidraget till FAO	76
— nr 29, ang. bidrag till förrättningskostnader m. m.	76

Lördagen den 12 maj.

Kl. 12 middagen.

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr förste vice talmanen, varjämte på grund av förfall för sekreteraren undertecknad, jämlikt herr förste vice talmannens förordnande, tjänstgjorde vid protokollet.

§ 1.

Justerades protokollen för den 4, den 5 och den 7 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts på bordet liggande proposition, nr 208, angående godkännande av mellan Sverige och Ungern träffad uppgörelse rörande ersättning för svenska privata ekonomiska intressen.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att delegerade för riksdagens verk gjort hemställan om dels vissa ändringar i 1947 års pensionsreglemente för riksdagens verk, m. m. dels ock vissa ändringar i personalförteckningen för riksdagens revisorers kansli.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Svensson* i Vä vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående ordnande av hamnfrågan för Visingsö.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 150, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1951/52 till fria resor för barn m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 218, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till de tekniska högskolorna m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 219, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönerevision för vissa chefstjänstemän m. m.;

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för lärare vid vissa statsunderstödda privata läroanstalter m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 221, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonal vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter m. m.;

nr 222, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av traktementsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210) m. m.;

nr 223, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till en dyrortsundersökning m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1951/52 till understöd åt folkbiblioteksväsendet jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 228, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1951/52 till bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande;

från bevillningsutskottet:

nr 230, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordning), m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet; och

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillfällig automobilskatt;

från bankoutskottet:

nr 209, i anledning av väckta motioner dels om åtgärder till främjande av det frivilliga och enskilda sparandet, dels ock om framläggande för 1951 års riksdags vårsession om förslag till åtgärder för uppmuntran av det frivilliga sparandet;

nr 210, i anledning av väckta motioner om utredning rörande vetenskaplig forskning beträffande arbetet och arbetsplatsens förhållanden;

nr 211, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank, m. m.;

nr 212, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående Konungariket Sveriges stads-hypotekskassa, m. m.; och

nr 213, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv m. m.; samt

från andra lagutskottet:

nr 229, i anledning av väckt motion om ändring av 3 § 3 mom. lagen om folkpensionering.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning

om ändring i uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896), m. m., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet; och

nr 23, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i riksdagens arbetsformer;

statsutskottets utlåtanden:

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1951/52 till statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader jämte i ämnet väckt motion;

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1951/52 till landsfiskalerna m. fl. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser kungl. hovstaten, jämte i ämnet väckt motion;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1951/52;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1951/52 till statens sjöhistoriska museum: Avlöningar;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m.;

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts

framställningar om anslag för budgetåret 1951/52 till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka m. m.;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1951/52 till avlöningar vid livrustkammaren;

nr 143, i anledning av riksdagens år 1950 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning, i vad berättelsen avser Längmanska donationsfonden, jämte vissa motioner m. m.;

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående bidrag för budgetåret 1951/52 till bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till avlöningar vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna samt angående den civila regionala beredskapsorganisationen; och

nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila anställningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 43, i anledning av väckta motioner om åstadkommande av lättnad i det nuvarande genom inflationen skärpta skattetrycket å inkomst, förmögenhet och arv, m. m.;

nr 44, i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att med inkomstskatteeftergift införa ett skattestopp från den 1 januari 1952;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), jämte i ämnet väckta motioner;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., såvitt

propositionen hänvisats till bevillningsutskottet;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m.; och

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

första lagutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 26, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående inhämtande av riksdagens samtycke till förordnande om tillämpning av vissa bestämmelser i allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfälliga bostäder vid skogs- och flottningsarbete m. m. (skogsförläggningsslag);

nr 28, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott: samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 17, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Lantbruksnämnderna, till Bidrag till jordbrukets rationalisering samt till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti jämte i ämnena väckta motioner:

nr 20, med anledning av Kungl.

Maj:ts proposition angående ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrläggningsverksamheten m. m. jämte i ämnet väckt motion;

nr 21, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Grundförbättringar: Statens avdiktningens anslag, m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 23, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner;

nr 24, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Förekommående och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen jämte i ämnet väckta motioner;

nr 25, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbildning av fiskeritjänstemän m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 26, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges bidrag till kostnaderna för FAO; och

nr 29, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

§ 7.

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen:

nr 209, angående godkännande av Torquay-protokollet till allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), m. m.;

nr 210, angående vissa ändringar i gällande tulltaxa; och

nr 211, angående anslag till vissa väg-reparationer.

Dessa propositioner bordlades.

§ 8.

Anmälades, att till herr förste vice talmannen under sammanträdet avlämnats en motion, nr 632, av fröken *Vinge* och herr *Henriksson*, i anledning av bankouts-kottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att fullmäktige i riksgäldskontoret med skrivelse den 26 april 1951 överlämnat av särskilt tillkallade sakkunniga framlagt förslag angående avlönings- och anställningsvillkor för riksdagens tjänstemän.

Denna motion bordlades.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 12.05 em.

In fidem
Per Bergsten.

Tisdagen den 15 maj.

Kl. 3 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 8 in-
nevarande maj.

§ 2.

Svar på interpellation med anledning av
att utlänningskommissionen avslagit an-
sökningar om svenskt visum för tolv
delegater till Demokratisk Ungdoms
Världsfederations konferens i Stockholm.

Ordet lämnades på begäran till

Hans excellens herr statsministern
ERLANDER, som yttrade: Herr talman!
Med andra kammarens tillstånd har
herr Johansson i Stockholm frågat mig
om anledningen till att utlänningskom-
missionen utan angiven motivering av-
slagit ansökningar om svenskt visum
för tolv delegater till Demokratisk un-
gdoms världsfederations planerade kon-
ferens i Stockholm.

Till svar härpå ber jag att få med-
dela följande.

Enligt utlänningskungörelsen skall
utlännning där ej Kungl. Maj:t annor-
lunda förordnat vid inresa i riket och
vid vistelse härstädes under tid, då
uppehållstillstånd icke erfordras, inne-
ha gällande visering.

Genom särskilda kungörelser har
Kungl. Maj:t efter krigets slut förordnat
om viseringsfrihet för medborgare i
vissa länder. Viseringsplikten kvarstår
emellertid alltjämt för bl. a. medbor-
gare i Tyskland, Sovjetunionen, Polen,
Tjeckoslovakien, Jugoslavien, Bulga-
rien, Rumänien, Grekland, Turkiet,
Ungern och Triest. Svenska medborga-
re äro likaledes underkastade viserings-
plikt vid resor till dessa länder.

Visering lämnas efter individuell
prövning av varje ansökan. Utlän-
ningskommissionen har uppgivit, att

sådan prövning ägt rum även i fråga
om ansökningarna om visum för del-
tagande i den i interpellationen om-
nämnda kongressen. Vid de undersök-
ningar, som föregingo utlänningskom-
missionens beslut, visade det sig emel-
lertid omöjligt att erhålla några närma-
re upplysningar angående delegaterna.
Beträffande kongressens program m. m.
uttalade den person, till vilken de sö-
kande refererat, att deltagarna skulle
framträda *offentligt* vid ett möte i
Stockholm. Möten skulle dessutom
möjligen hållas på andra håll i landet.
Närmare uppgifter om platserna för
dessa möten kunde dock icke lämnas.
Med hänsyn till de ofullständiga upp-
lysningar, som sålunda lämnades, an-
såg sig utlänningskommissionen i över-
ensstämmelse med sin praxis icke kun-
na bevilja visum.

Interpellanten framhåller särskilt, att
utlänningskommissionen utan motive-
ring avslagit ansökningarna. Med an-
ledning härav må nämnas att kommis-
sionen i sina beslut icke brukar angiva
skälen för bifall eller avslag på ansö-
kan om visering.

Herr talman! Med det anförda anser
jag mig ha besvarat interpellantens
fråga.

Härefter anförde:

Herr **JOHANSSON** i Stockholm: Herr
talman! Jag ber att till hans excellens
herr statsministern få framföra mitt
tack för det svar han givit, som jag
emellertid tyvärr icke kan finna till-
fredsställande.

Statsministern lägger hela ansvaret
på utlänningskommissionen, som i sin
tur förklarar visumvägran med att den
fått ofullständiga uppgifter. De som
handhaft saken i Sverige hävda bestämt,
att detta icke stämmer med fakta. Ve-

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

derbörande delegater hade samtliga givit de upplysningar, som äro vanliga vid visumansökan. Den svenska kommittén, som även sökte kontakt med utrikesministern, gav alla kompletterande upplysningar som den satt inne med. Både utlänningskommissionen och utrikesdepartementet visste, att det inte var fråga om en kongress utan om Demokratisk ungdoms världsfederations exekutivmöte och att den främst sammankallats för att planlägga det internationella fredsarbetet på grundval av riktlinjerna från fredskongressen i Warszawa. Det hade vidare meddelats till kommissionen, att avsikten var att delegaterna skulle framträda på ett offentligt möte i Stockholm, inte alla delegaterna men några av dem. Vidare nämndes några städer, där möten eventuellt skulle hållas. Definitiva data kunde i det fallet inte ges av den anledningen, att man inte hunnit försäkra sig om att lokal stod till förfogande.

Uppgifterna ha således icke varit ofullständiga utan snarare mera fullständiga än som är brukligt i sådana fall. Jag vet också genom en av de tilltänkta delegaterna att han fick vänta mycket länge i sin hemstad, sedan han ingivit ansökan, och att det sedan kom ett kategoriskt besked ifrån Stockholm att visum hade vägrats.

I många andra fall, där liknande hänvänelser gjorts till regeringen, har vederbörande minister brukat begära en förklaring av utlänningskommissionen, ett organ som är underställt regeringen. Ibland har också regeringen korrigerat sådana beslut. Varför har regeringen visat så ringa intresse i detta fall?

Det synes mig uppenbart att de beslutande med formalistiska undanflykter, som inte hålla, söka täcka en kollektiv politisk visumvägran. Åtgärden sammanfaller till tidpunkten och till arten med en rad liknande åtgärder mot den internationella fredsrörelsen. Jag

erinnrar om att den franska regeringen efter amerikanska påtryckningar i samma veva utvisat dels världsfredsrörelsens internationella ledning, dels fackliga världsfederationen och den demokratiska ungdomens och kvinnornas världsfederationers centrala ledningar. Man får väl antaga att den sortens påtryckningar inte ha koncentrerats enbart till Frankrike. Danmarks borgerliga regering, som nyss gav visum till delegaterna vid världsfredsrörelsens möte i Köpenhamn, har visat större motståndskraft än den svenska regeringen, som lät den sig underordnade utlänningskommissionen genom visumvägran förhindra Demokratisk ungdoms världsfederation att planlägga det internationella fredsarbetet på ett exekutivmöte i Sverige. Detta skedde samtidigt med att statsministern i konserthuset med det skandinaviska socialdemokratiska manifestets ord talade om fria kommunikationer och bättre mellanfolkliga förbindelser. Tycker inte statsministern själv att det var en dålig start? Till och med den socialdemokratiska ungdomens tidning Frihet tyckte att beslutet var förhastat och oklokt, att det inte var nödvändigt att stänga gränserna och att man genom beslutet tagit ett steg in på vägar, som borde vara oss främmande.

I statsministerns inledande redogörelse för de länder, för vilkas medborgare visumförfarandet bibehållits eller icke bibehållits, saknar jag en liten intressant detalj. Vårt förhållande till Förenta staterna är i detta avseende alldeles säreget. Svenskar som vilja resa till Förenta staterna måste ha visum, och varje ansökan om visum är förbunden med ytterligt närgångna undersökningar om vederbörandes åsikter och politiska förflutna — sannolikt sker detta i samarbete med Sveriges hemliga polis — varefter visum kan vägras på de löjligaste grunder. Vi min-

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

nas att en i övrigt oförarglig resenär hindrats från att resa till Amerika bara därför att han råkade ha samma förnamn och efternamn som en aktiv kommunist i en helt annan stad. Samtidigt släpper Sverige som lydigt Marshallkoloni in hur mycket amerikaner som helst utan visum och utan undersökning om de till äventyrs ingå i de arméer av politiska agenter och spioner, som Amerika organiserar i andra länder och även i vårt. Amerikansk militär i full uniform brukar vara synlig på våra gator, och vid förfrågan upplyses att det är permittenter från Tyskland och från andra länder. Permittenttransporterna ha alltså börjat på nytt, denna gång utan större betänkligheter från regeringen, och utlänningskommissionen visar inte minsta intresse att få några uppgifter alls. Det amerikanska herrefolket gör som det vill i ett Marshallland!

Visumvägran för ungdomsdelegaterna bör lämpligen jämföras med ett par mycket aktuella händelser. Sista söndagen i april hölls här i landet ett möte, där baltiska, polska, ukrainska och vitryska emigranter av omiskännlig fascistisk och krigsaktivistisk färg hade samlats. Vid konferensen uppträdde en tjänsteman vid den amerikanska kontrolldelegationen i Sverige, mr Oliver A. Peterson. Han höll ett storpolitiskt tal, där han enligt referatet tillförsäkrade de församlade Amerikas stöd, om de ville återvända till sina hemländer. Eftersom just dessa kretsar frenetiskt bekämpa varje försök att på vanliga, normala vägar återvända till sina hemländer, var det alldeles tydligt att han tänkte sig ett återvändande genom krig. Mot sådana konferenser på svensk mark har utlänningskommissionen tydligen ingenting att invända.

Det sista exemplet jag tänker anföra är nästan dagsfärskt. Det kom lagom till

det här interpellationssvaret. Den ökände nazistledaren Per Engdal håller i Malmö i dagarna en europeisk nationell konferens med en rad nazistiska förgrundsfigurer. Det har kommit in ej mindre än ett 50-tal utan att möta några hinder från Sveriges regering eller från utlänningskommissionen. Den mest bekante av dem är ledaren för det nya nazistiska partiet i Tyskland, Socialistiska rikspartiet, Franz Richter. Då var det inte svårt att få visum. Men då är det fråga om en nazistisk europeisk kongress! I det fallet behöver man inte befara några amerikanska invändningar. Nazistledaren Richter gav enligt uppgifter från Bonn-regeringen uppenbart falska uppgifter som motivering för Sverigeresan utan att detta föranledde varken regeringen eller utlänningskommissionen att inhibera hans visum. Enligt Morgon-Tidningen och Dagens Nyheter ha de 50 utlänningarna och 20 svenskarna hållit möte på David Halls torg i Malmö. Jag kan här visa riksdagen en bild av evenemanget med stövlar och allt. Som sagt, det var majoritet av utlänningar på mötet, men varken utlänningskommissionen eller någon annan svensk myndighet tycks i detta fall ha försäkrat sig om fullständiga upplysningar om vad de tänkte ha för sig eller om några upplysningar alls.

Herr Erlanders fria kommunikationer äro alltså sorgligt enkelriktade. Det innebär obehagligt stopp för den demokratiska ungdomens fredskonferens, men när ett 50-tal nazister anlända, bland dem sådana ledare som enligt Morgon-Tidningen äro kända för sin arrogant chauvinistiska hållning, signalera regeringen och utlänningskommissionen genast grönt utan att vinnlägga sig om fullständiga upplysningar. Herr statsminister! Jag tycker att denna enkelriktning av trafiken är både illavarslande och farlig.

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

Hans excellens herr statsministern ERLANDER: Herr talman! Om herr Johanssons uppgifter hade varit riktiga, skulle jag också medge att det hade varit ganska besvärligt att ens försöka försvara en så enkelriktad politik. Det förhåller sig emellertid inte på det sätt, som herr Johansson har skildrat. Det var inga hinder för exekutivkommitténs möte att sammanträda i Stockholm. Vad som fordrades var visering ifrån de länder, där viseringstvång förelåg. Engdalskonferensen i Malmö har behandlats precis på samma sätt, även om vi inte tycka om det sällskapet heller. Men vi leva i ett fritt land. Ifrån de länder, där icke viseringstvång förekommer, få både kommunister och nazister komma in i landet, och de få tala här. Det kan ju herr Johansson själv vitsorda. Vi ha inte försökt att lägga några hinder i vägen.

Beträffande Malmö-konferensen är det riktigt att det fanns en lista uppgjord på samma sätt som den kommunistiska listan med namnuppgifter om delegater från Tyskland. Denna lista överlämnades av dr Engdal till mig av någon anledning. Jag sade honom, att listan kommer att prövas precis på samma sätt som vilka andra visumhandlingar som helst. Deltagandet i konferensen är varken ett plus eller ett minus, på samma sätt som det inte är ett plus eller ett minus om en kommunist söker inträde i vårt land för liknande ändamål. Denna lista gick till utlänningskommissionen, och i motsats till vad nyss upplystes från kammarens talarstol avslogs framställningen. Jag vet inte hur många det var på listan, men i plenum har utlänningskommissionen avslagit de ansökningar från nazister eller nynazister, vad de nu kalla sig, som voro lika värdslöst sammanställda som den lista på ansökningar som vi i dag diskutera. Från Tyskland deltog två delegater. Den ene av dessa delega-

ter har kommit till Sverige på en köpmansvisering. Det är ganska svårt att på förhand vägra att ta emot en person, som myndigheterna i hans hemort uppge skall besöka Sverige i en affärsangelägenhet. Han deltog sedan i konferensen. Den andre är en tysk riksdagsman som heter Richter. Han har fått sin visering av beskickningen i Köln. Den har icke behandlats av utlänningskommissionen.

Vad jag värjer mig emot är alltså påståendet att utlänningskommissionen skulle ha behandlat nazistiska och kommunistiska inresesökande olika. Det är oriktigt. Från länder där intet viseringstvång finnes kunna de komma. Vi kunna inte hindra sådana uppträden så länge som vi hålla på den princip som vi göra. Från andra länder fordrar utlänningskommissionen uppgifter vare sig de skola besöka den ena eller andra sorten av politiska tillställningar.

Jag vågar fortfarande påstå, att utlänningskommissionen icke har fått tillräckligt detaljerade uppgifter om de kommunistiska delegaterna. Ansökningarna kommo in den 23 och 24 januari. Konferensen skulle hållas den 7 februari. Det var knappt om tiden. Det gällde att hastigt fatta beslut. Beslutet fattades den 27 januari och innebar av det skäl som jag nyss nämnde avslag.

Jag tror att de som se på handlingarna måste säga sig, att om vi skola ha ett viseringstvång är det nödvändigt, att de underordnade myndigheterna få möjlighet att pröva vad det är för folk som man släpper in.

Jag skulle dessutom vilja fråga herr Johansson, om herr Johansson tror att det skulle ha varit möjligt för exempelvis medlemmar av vårt socialdemokratiska parti att, om de inte voro särskilt inbjudna, få visum till Sovjetunionen, om de slängde in ett papper den 23 januari och sade, att den 7 februari hade vi tänkt skicka ett antal prominenta le-

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

damöter av Sveriges socialdemokratiska parti med uppgift att skälla ut Stalins fredspolitik? Ty det var innehållet i den framställning, som kom, att uppgiften var att försöka förbereda ett mobiliserande av motstånd mot vissa makters utrikespolitiska linje. Herr Johansson kan ju föreställa sig vad svaret skulle bli, om de över huvud bevärdigats med ett svar. Kommunisterna ha verkligen ingen anledning att här taga upp en diskussion om vad det ena eller andra landet gör i fråga om kontrollen av sina inresor.

Herr Johansson gör nu inte det heller. Han kryper inte bakom någon kommunistisk ideologi utan säger: Det som utlänningskommissionen har beslutat strider emot vad Sveriges statsminister och det socialdemokratiska partiets ordförande ha förklarat böra vara riktlinjen för det mellanfolkliga samarbetet. På det vill jag svara, att jag har inte ändrat på min principiella uppfattning sådan som den är utformad i den nordiska arbetarrörelsens fredsmanifests tionde punkt, där det heter: »Det är en väsentlig förutsättning för fred och goda mellanfolkliga förbindelser, att folken få möjlighet att lära känna varandra och att alla hinder för fria kommunikationer avlägsnas. I en fri och öppen värld måste demokratien garanteras genom fria val, yttrande-, församlings- och pressfrihet samt genom forskningens frihet.»

Vad som åsyftas med detta är att själva åsiktstvånget, själva hindret för spridande av faktiska upplysningar, själva hotet emot tankens frihet innebär samtidigt ett hot mot freden. Det kan jag lätt visa. Det kravet betyder inte att man upphäver möjligheterna att kontrollera inresande utlännningar ifrån länder, som själva anse det nödvändigt att upprätthålla ett strikt viseringstvång, utan det innebär att man skall ha möjligheter att inom respekti-

ve länder och mellan respektive länder sprida kännedom om faktiska förhållanden, även om de äro misshagliga för de styrande. Ingen hindrar kommunisterna i vårt land från att kritisera den sittande regeringen, ingen hindrar er från att angripa oss hur hårt som helst. Men gör tankeexperimentet att vi skulle på motsvarande sätt ha meningsfränder i ert hemland, som skulle komma på den idén att kritisera den ryska regeringspolitiken! Jag vill inte gå så långt, men kanske herr Johansson kan förstå vart jag syftar om jag säger, att i nr 7 av tidskriften Bolsjevik, som utges av det kommunistiska partiet i Ryssland, finns en artikel om Sveriges politik, som enligt min mening är direkt krigshetsande. Den kanske inte betyder så mycket här i vårt land mer än att den naturligtvis ökar misstron emot ett som vi hoppas vänskapligt sinnat lands avsikter. I vårt land kunna vi taga upp en fri diskussion, och därför är i ett land, där frihet råder, till och med den vilseledande framställningen relativt ofarlig. Men i ett land, där man icke får kritisera, i ett land där icke en sådan här artikel får motbevisas med fakta, där måste den bidra till att skapa misstämning och hat emot ett land som Sverige och ett folk som det svenska folket, som gärna vill leva i fred med sina grannar.

Jag skall ta ett par exempel till kammarens protokoll, och kanske kammarledamöterna därefter kunna medge, att vi här ha ett exempel på hur viktigt kravet på frihet är även för fredens skull. Bolsjevik skriver bland annat: »Sedan nära två decennier befinner sig en klick av Sveriges högersocialdemokrater vid regeringsrodret. Utfodrad med smulor från de svenska bankirernas och industrimagnaternas bord och intimt förbundna med det internationella finanskapitalet tjänar denna klick

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

som lakejer åt det egna landets och åt främmande monopol, i första hand USA:s.»

Litet längre ner heter det: »I högersocialisternas mångåriga samarbete med de svenska bankirerna och industrimagnaterna har en av reformismens vidrigaste varianter utbildat sig, den s. k. 'skandinaviska socialismen'.»

Sedan skildras Comisco, den socialdemokratiska internationalen, som ett centrum för spioner och agenter tillhörande den amerikanska och engelska underrättelsetjänsten. Omedelbart därefter påpekas att den socialdemokratiska partiordföranden Erlander, partisekreteraren Aspling, den internationella sekreteraren Kaj Björk och statsrådet Sven Andersson nitiskt verkställa alla Comiscos anvisningar i sin strävan att desorganisera den svenska arbetarrörelsen. Alltså — det är mitt påpekande — ett centrum för spioner och agenter dirigerar Sveriges statsminister och statsrådet Andersson i deras strävan att desorganisera den rörelse till vars ledning vi höra.

När man kommer in på utrikespolitiken heter det, att Sveriges utrikespolitik alltid har varit orienterad efter de mest aggressiva krafterna i den internationella imperialismen. Det tillståndet gällde under Per Albin Hanssons tid, och det har i varje fall inte blivit bättre sedan jag blev statsminister. Vårt samarbete med Marshallorganisationen innebär att »högersocialdemokraterna givit sitt samtycke till att Sveriges politik och näringsliv anpassas efter planerna på att befästa det amerikansk-engelska herraväldet i Europa och aggressionen mot Sovjetunionen och de folkdemokratiska länderna. Den svenska pressen och radion handhas av ett band professionella lögnare, erfarna provokatörer, renegater och förrädare.»

Den svenska militären stöder på allt sätt krigshysterien. Erlanders socialde-

mokratiska regering förvandlar i enlighet med monopolens och militärens vilja Sverige till ett av de amerikanska angrifarnas militära uppmarschområden. Regeringen för gemensamt med de borgerliga partierna och militären en kampanj för att släppa lös krigspsykosen.

Sedan lämnas en fullkomligt fantastisk skildring av det svensk-norska försvrassamarbetet. Det heter bland annat, att rustningsbeställningarna fördelas bland de olika företagen, vapenleveranserna koordineras till de svenska och norska militära styrkorna, och det förefaller som om vi samarbetade på praktiskt taget alla militära områden.

Denna axplockning kunde fortsätta. Det torde icke finnas 10 000 svenska människor som äro så enfaldiga, att de ett ögonblick tro att det ligger någonting bakom dessa påståenden. Men varför kunna vi skratta åt det och lägga artikeln i papperskorgen eller hänvisa den till Ny Dags spalter, där det icke lär spela någon roll om den står? Därför att vi leva i ett fritt land, därför att krigspsykosen, som skulle kunna växa ut ur ett sådant här angrepp, kommer att rinna ut, därför att vi känna värdet av dessa angrepp. Men tänk er att vi skulle leva i ett land där detta vore sanningen, där detta icke kunde motsägas. Vad tror ni att medborgarna där skulle tänka? Enligt min mening är en artikel av denna typ ett belägg för riskerna för fostran av tankelivets ofrihet, och det är den som det nordiska fredsmanifestet vänder sig emot.

Jag tror, herr talman, att jag har klarlagt vad det här är fråga om. Det som har föranlett interpellationen är en administrativ åtgärd av utlänningskommissionen. Denna har icke hört sig för hos regeringen, och regeringen har självfallet icke lagt sig i saken. Regeringen har icke varit utsatt för en tillstympelse till press. Det är ett ärende

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

som skötts rutinmässigt utifrån principen att man skall pröva även ansökningar från de östra staterna på samma sätt som man prövar andra. Någoting annat har inte skett. Man kan ha delade meningar om hur utlänningskommissionens prövning borde ha utfallit, men det är en relativt betydelselös sak. Kravet på frihet, kravet på möjligheter att utbyta meningar mellan och inom länderna är däremot ett essentiellt krav för världsfredens stärkande.

Herr JOHANSSON i Stockholm: Herr talman! Om någonting inte stämde i min redogörelse för de 50 nazisternas resa, beklagar jag detta, men jag måste i så fall hänvisa till källans grumlighet. För att icke utsätta mig för risker tog jag nämligen mina uppgifter huvudsakligen ur Morgon-Tidningens lördagsnummer.

Det framgick dock av statsministerns anförande, att fredsdelegaterna kollektivt vägrats visum, men att samtidigt i varje fall två tyskar bland de nazister som sökte sig hit kommo till landet, den ene på köpmanspass och den andre på annat sätt. Vi kunde ju inte veta vad de skulle ta sig för här, säger statsministern. I det fallet var man, som jag nyss sade, inte så noga med att begära fullständiga upplysningar i förväg. Redan i mitten av förra veckan, alltså innan de kommo hit, började emellertid en rad svenska tidningar tala om både vad det var för folk och vad de skulle hit att göra, och det fanns, herr Erlander, möjligheter för regeringen, om den så hade velat, att inhibera dessa visa. Det gjordes icke.

Statsministern säger vidare i slutet av sitt anförande, att det var ett vanligt rutinärende, där regeringen icke var inkopplad. Regeringen var inkopplad eller i varje fall underrättad i båda

fallen, herr statsminister. Å ena sidan medger statsministern, att Per Engdal har talat med honom, och å andra sidan vet jag beträffande ungdomsdelegaterna, att utrikesministern blev underrättad långt innan utlänningskommissionen definitivt vägrade visum samt att man begärde att regeringen skulle intervensera, men det gjorde den icke. Sedan kommer man ju inte ifrån att nazisterna fingo komma, medan de tolv fredsdelegaterna icke fingo komma.

Herr Erlander sade, att fredsdelegaterna skulle komma hit för att skälla på den svenska regeringen. Det gjorde de inte alls. De linjer de företrädde byggde på Warszawakongressens beslut, och det är inte riktat vare sig mot den svenska regeringen eller något annat land särskilt — det ställer vissa krav till alla regeringar utan att anklaga någon.

Sedan må herr statsministern försöka glida bort ifrån frågan med att göra jämförelser med andra länder. Jag skall gärna i korthet gå in också på detta. Statsministern frågar, om man på lika kort tid hade kunnat få ett visum för att fara till Sovjetunionen på en kongress för att skälla på Stalin. Nå, bilden förfaller ju redan av det skälet, att det inte var några som skulle hit och skälla på Sveriges regering. Men om det nu går sakta att få visum till Sovjet, har Sveriges regering vid alla tillfällen i sådana här frågor framträtt med anspråk på att vi äro annorlunda än de andra. Statsministern brukar likna fariséen i bibeln, som slår sig för sitt bröst och tackar gud att han inte är som andra, och han säger att här är det fria kommunikationer, och här reser folk som de vilja. Nu se vi att det inte längre är sant, det har i detta fall faktiskt förelegat en enkelriktning.

Större delen av sitt anförande ägnade statsministern åt högläsning av en artikel som förekommit i en sovjettid-

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

ning och som har rätt litet samband med denna fråga. I anledning därav vill jag bara säga, att det någon enstaka gång förekommer skildringar av svenska förhållanden såsom ryska journalister se dem, men ganska sällan jämfört med hur ofta vi skriva om Sovjet. De få inte motsägas, säger statsministern. Jag har sett många artiklar i ryska tidningar, där man talat om det svenska folket som ett fredsälskande folk. Jag skall inte yttra mig om ordvalet i denna artikel, men en sak är klar: vad man talade om var att regeringen förde en politik som gagnade storfinansens och storkapitalet. Handen på hjärtat, herr statsminister, när man i dag låter exportföretagen i pappers- och järnmalmindustrien lägga beslag på ett par miljarder i extraprofiter medan samtidigt svenska folket dyrt får betala inte bara höjda importpriser utan också höjda priser på den svenska marknaden för dessa industriernas produkter, handlar man då inte i storfinansens intresse och inte i folkets? Finns det då inte täckning för ett sådant uttalande? Dessutom handlar artikeln om skillnaden mellan de officiella deklARATIONERNA om Sveriges alliansfrihet å ena sidan och de faktiska engagemangen via Marshallplanen i en politik som ju helt knyter an till de aggressiva makterna i väster, å andra sidan.

Till slut vill jag säga, att om det förekommer sådana artiklar i rysk press någon gång, förekommer det tjugofalt och hundrafalt fler i svensk press, där varje tidning man öppnar rymmer artiklar som sovjetryska iakttagare skulle ägna minst lika hårda domar som statsministern har ägnat denna artikel.

Det är inte sant att man inte har frihet att bemöta en sådan artikel, och det är heller inte sant som statsministern sade att den är krigshetsande — sådant förekommer inte i de sovjetryska tidningarna men väl i de svenska. Man har

sagt ifrån att kommunister inte få framträda i svensk radio utan att bli motsagda — de få för resten framträda mycket sällan — men Eyvind Johnsson fick för ett par dagar sedan hålla ett tal som var direkt krigshetsande och innehöll en falsk framställning av läget i världen, och han får stå oemotsagd. Jag tror man fåfängt söker i rysk press efter någon motsvarighet till vad som förekommer i svensk press. Jag tänker på sådana saker som när en av våra största tidningskoncerners, Bonnierkoncernens, mest spridda kulörta tidningar slår upp en stor sensationsartikel »Varför mördas inte Stalin?» Sådan är den svenska pressen när den är som fräckast. Man får inte förvåna sig över att den någon gång får svar på tal och får svar i skarpa ordalag.

Med själva huvudtemat har emellertid detta rätt litet att göra. Jag konstaterar bara, att de tolv delegaterna inte fingo komma, medan nazisterna fingo komma och äro här ännu.

Hans excellens herr statsministern **ERLANDER:** Herr talman! Jag vill bara understryka vad jag sade i mitt svar, att utlänningskommissionens handläggning av visumansökningarna för deltagare till dessa båda kongresser har varit likartad. Jag redogjorde för hur de två delegaterna hade kommit in till malmökongressen, och jag redogjorde också för av vilken anledning utlänningskommissionen icke hade handlagt dessa ärenden. Det är den saken vi i dag diskutera. Herr Johansson vill göra gällande, att det finns en, som han tydligen tänker sig, på grund av utländska påtryckningar framkallad avoghet gentemot den ena gruppen, medan man tillämpar den öppna famnens politik gentemot den andra. Jag tror kammarens ledamöter ha klart för sig, att den framställningen är fullständigt felaktig.

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

Sedan vill jag erinra herr Johansson om att anledningen till att jag tog upp artikeln i Bolsjevik var att herr Johansson själv ville lägga en principiell syn på denna vägran. Herr Johansson utgick från paragraf 10 i den norska arbetarrörelsens fredsmanifest och försökte med utgångspunkt från vad som sades där påstå, att vi handlat mot de principer, som där ha manifesterats. Jag tillät mig då exemplifiera vad den av herr Johansson själv upptagna punkten innebär.

Nu säger herr Johansson, att en sådan artikel som den ryska inte kan skada freden och inte är krigshetsande. Meningarna kunna ju vara delade om det, men vad är det för anledning att framställa den svenska regeringens ledare och en av dess ledamöter som handgångna verktyg åt en organisation som är ett centrum för agenter och sabotörer emot arbetarrörelsen? Finns det någon annan vettig anledning än att man vill hetsa emot detta lands lagliga regering? När man framställer saken så att denna regering, ledd av två agenter, håller på att förvandla Sverige till ett uppmarschområde för det amerikanska imperialistiska kriget, är det inte ett försök till hets som, i den mån det blir trott, kan komma att allvarligt skada förhållandena mellan de två länderna?

Det är riktigt att det förekommer artiklar och kanske också radiotal i Sverige som lika gärna kunde vara oskrivna och oupplästa, men det är en annan sak. Vi öva ingen press och ingen censur, folk får skriva vad de vilja. Det är en frihet som innebär risk för missbruk, men vi tro inte att de missbruken komma att innebära på långt när samma risker som när man icke låter den andra parten komma till tals. Och så, herr Johansson, är det den oerhörda skillnaden, att vad vår fria press skriver får stå för dess räkning, men det som skrives i den ryska pressen är ett uttryck

för vad det härskande partiet anser, och nu veta vi alltså vad den ryska regeringen anser om den sittande svenska regeringen. Vi tro icke att denna artikel hade kunnat publiceras i ett ansvarigt organ om landet varit fritt och det hade funnits möjlighet att göra en gensaga, och det är ur den synpunkten jag tillåter mig säga, att tvånget och ofriheten för närvarande äro den kanske allvarligaste fredsfa-
ran.

Herr HÅSTAD: Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten med många minuter, men eftersom jag är den ende i kammaren som är ledamot av utlänningskommissionen och deltagit i dess hithörande beslut känner jag mig föranledd att säga ett par ord.

I själva sakframställningen har jag inte mycket att tillägga till vad hans excellens herr statsministern redan har sagt. Men jag vill på det bestämdaste reagera emot vad herr Johansson här har kallat för »enkelriktning» hos kommissionen vid handläggningen av dessa frågor. Jag tror att många, som lyssnat till herr Johansson, ha fått den uppfattningen, att kommissionen skulle efter prövning ha tillåtit en hel del nazister att komma in och utestängt blott några, medan alla kommunister, alla representanter ej blott från satellitländer och Sovjetunionen, skulle ha utestängts vid konferensen i februari. Det förhåller sig inte alls på det viset. Var och en av deltagarna vid konferensen i februari, som kom från ett viseringsfritt land, hade ju rätt att komma hit, och de som nu komma till Malmö äro — med undantag av de två som hans excellens har nämnt — personer som ha kommit från viseringsfritt land och vilkas inresor alltså inte äro underkastade någon kontroll från utlänningskommissionens sida. Om någonsin två frågor ha handlagts på exakt samma sätt är det dessa två.

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

Man kan naturligtvis ha mycket olika meningar om hur långt man skall sträcka sig när det gäller granskning av inresor för personer som komma från länder varifrån visum behövs. Jag delar i princip den uppfattning som statsministern gjort sig till tolk för, nämligen att man skall söka så långt som möjligt i denna onda tid låta människorna på olika sidor av gränserna komma till tals med varandra och därigenom främja fredsarbetet. Jag tror även att ingen kan säga om utlänningskommissionen — i varje fall inte när det gäller de tre år jag har kännedom om, och såvitt jag har hört inte heller tidigare — att kommissionen inte skulle ha försökt medverka till ett mellanfolkligt utbyte på det ekonomiska, på det kulturella, på det vetenskapliga och på det sportsliga planet med alla länder, även med de länder som befinna sig, för att använda det slitna uttrycket, bakom järnridån. I alla dessa hänseenden har kommissionen mig veterligt aldrig ställt upp några hinder utan tvärtom varit mycket angelägen om att på detta sätt befordra förståelsen och umgänget mellan olika folk.

Det kan naturligtvis dock ställa sig litet annorlunda om det skulle bli så att Sverige eller Stockholm eller Malmö skulle göras liksom till något slags världens Hyde Park Corner och alla möjliga riktningar, som äro fullkomligt främmande för den övervägande delen av svenska folket, skulle söka sig hit, kanske för ett syfte som i stället för att främja de fredliga förbindelserna tvärtom skulle störa dem. Det ligger i sakens natur att prövningen under sådana förhållanden måste bli grundligare än den annars skulle behöva bli och att de tidsfrister, som kommissionen exempelvis i februari eller januari hade till sitt förfogande, inte gärna medgäve denna nödvändigtvis sorgfälliga prövning.

Kvar står ju dessutom vad hans ex-

cellens redan har sagt, att det är besynnerligt att herr Johansson här framträder som om var och en österifrån skulle ha någon rätt att komma in till vårt land, medan samma rätt under samma förhållanden skulle förmenas oss, om vi skulle vilja förlägga konferenser till Moskva, Leningrad, Prag eller någonstans där.

Om vi skola tänka denna tanke ut och föreställa oss att Sverige skulle bli kanske det enda land där t. ex. nynazistiska konferenser för hela världen skulle hållas, undrar jag verkligen om majoriteten i denna kammare i ett sådant fall skulle vara särskilt tillfredsställd med utlänningskommissionen.

Herr Johansson berörde i sitt globala anförande även den estniska konferens som hölls för ett par veckor sedan. Även jag var en av de närvarande vid denna konferens, dock blott under någon timme. Herr Johansson var säker på att de personer, som voro närvarande, representerade fascistiska element. Jag vill blott upplysa, att bland ledarna för denna konferens befann sig den socialdemokratiska ledaren från Estland liksom den siste talmannen i parlamentet, vilken närmast kan sägas tillhöra någon ting mellan vårt folkparti och vårt socialdemokratiska parti. Jag kan inte gå i god för alla konferensdeltagarnas ideologiska uppfattningar, men så mycket kan jag i alla fall säga, att jag under den korta timme, som jag befann mig där, kände mig vara i mycket mera demokratiskt umgänge än jag känner mig vara i när jag skall umgåås med herr Johansson i Stockholm.

Herr JOHANSSON i Stockholm: Herr talman! Det gick som en underton genom herr Håstads anförande, att de som komma österifrån redan på förhand stämplas som någon sorts misstänkta individer, vilka man behöver alldeles

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

extra lång tid för att granska — i syfte att möjligen kunna förhindra deras inresa.

Till statsministern vill jag säga, att inte skall man från hans sida vara så oskyldig beträffande Comisco som organisation. Jag skulle kunna underhålla kammaren med en del av de avslöjanden, som socialdemokratiska avhoppare i Väst-Tyskland ha gjort om dess agentverksamhet åt Förenta staterna och andra länder, dess medverkan i skadegörelseorganisationer i folkdemokratierna, men det ligger litet på sidan om denna debatt.

Vad jag nämnde i mitt första anföran- de om enkelriktningen skulle jag kunna komplettera med att påpeka, att man tänker på två olika sätt eller utgår från två olika synpunkter i dessa frågor och talar om formella likheter som äro ingenting eller mycket litet värda.

Det sägs om den ryska pressen att vad som där säges är regeringens åsikt. Fullkomligt falskt, herr statsminister! En korrespondent som behandlar Sverige eller något annat land kan väl i Sovjetunionen som här skriva om svenska förhållanden och bli motsagd i numret därpå. Där som här står han själv för vad han skriver. Vill man veta vad regeringen menar i Sovjetunionen, skall man gå till dess egna dokument och inte till översikter skrivna av korrespondenter. Man säger att vad som än skrivs i Sverige kan det bli bemött. Ja, men det är den lilla skillnaden att 97—98 procent av denna svenska press är sovjetfientlig — bortåt 90 procent av densamma äges av storkapitalister — vilket gör denna opinion ganska enhetlig, och att de tidningar, som förfäktat en annan mening ofta bli ganska litet synliga. Denna mening kommer även mycket litet till uttryck på andra vägar, speciellt som det också är sällsynt, att den får göra sig hörd i radio, där bara den

ena riktningen — jag menar den verkligt krigshetsande — får framträda fritt.

Man har dragit upp en jämförelse mellan behandlingen av dessa delegater och hävdad att den skett efter fullkomligt lika grunder, nämligen enligt den principen, att de som kommo ifrån viseringsfria länder finge komma in medan de andra granskats. Ja, det är bara den skillnaden att de som stå på den världsomfattande fredsrörelsens och på Warszawa-kongressens linjer i rätt stor utsträckning komma österifrån, medan det är fåfängt att därifrån få några delegater till nazistiska kongresser, ty sådana delegater finnas inte där. Därför komma nästan alla sådana delegater västerifrån och äro viseringsfria. Formellt äro alltså förhållandena lika, men i realiteten är det en rasande skillnad.

Det talades också om rätten att hålla fredskongresser. Det är dock ett faktum, att den kongress, från vilken denna delegation utgick, från början skulle ha hållits i Sheffield i Mr. Attlees England; den skulle ännu tidigare ha hållits i Genua och ännu tidigare i Paris. Den fick intet härberge i något västeuropeiskt demokratiskt land, men man fick hålla denna fredskongress i öster. Det fanns intet hinder för herr Erlander eller någon annan att fara dit. Det kan inte vara dessa länders fel att han inte reste. Också för motståndare till kongressens linje gavs det visum mycket frikostigt.

Sedan räcker det till slut att till herr Håstad om Baltikum säga, att jag icke ger mycket för en sådan mans ord, som i en stor bok praktiskt taget har förnekat, att det fanns några fascistiska diktaturer i Baltikum under 30-talet utan räknar dem alla som goda demokratier när det gäller att avgöra vad som är fascism eller demokrati.

Svar på interpellation med anledning av att utlänningskommissionen avslagit ansökningar om svenskt visum för tolv delegater till Demokratisk Ungdoms Världsfederations konferens i Stockholm.

Herr HÅSTAD: Herr talman! Det förefaller som om herr Johansson vill göra gällande, att jag skulle ha skrivit någon stor bok om Baltikum. Jag känner inte till detta. Däremot har jag skrivit ca 25 sidor i en bok betitlad »Ha de rätt att leva?», där jag har skildrat de baltiska staternas konstitutionella utveckling från 1917 till 1940. Den skildringen har ingenting gemensamt med den förgrovande karakteristik, som herr Johansson nu har gjort. Dess framställning är faktisk och objektiv. Jag har uttryckligen skrivit i denna bok, att Lettland lämnade demokratin 1934 — till dess var det demokrati — och icke hade återupprättat denna demokrati 1939. Jag har skrivit, att man införde undantagstillstånd i Estland 1934—1937 för att hindra fascisterna från att få makten, men att demokratin sedan var på väg att återinföras genom 1937 års nya författning, och slutligen att demokratin var satt ur spel i Litauen från 1926 men att man även där 1938 var åtminstone till hälften på väg mot ett återställande av demokratin. Det är detta som står i boken. Jag undrar vad som är oriktigt i detta. Absolut ingenting. Det är precis vad var och en kan konstatera som läser författningar eller också liksom jag besökte dessa länder under 1930-talets kriser.

Herr JOHANSSON i Stockholm: Herr talman! Till det sista vill jag säga, att det är riktigt att herr Håstad inte skrivit boken ensam. Jag hänvisade mycket riktigt till den bok han nämnde av Adolf Schück m. fl. Men jag måste ju säga, att vad beträffar de begreppsbestämningar, som där gavs av demokrati och diktatur, har jag inte sett någon motsvarighet presteras av en blivande professor i statskunskap när det gäller att vränga bort hela innehållet i det faktiska diktaturväldet, som

rådde — det var fullt av »visserligen» »å ena sidan» diktatur och »å andra sidan» demokrati. Även jag har varit i Baltikum och råkar känna till dessa förhållanden.

Herr HÅSTAD: Herr talman! Det är verkligen groteskt att göra sådana påståenden som herr Johansson nyss gjorde. Är det inte vetenskapens sak att försöka göra distinktioner emellan diktatur och diktatur eller mellan diktatur och tidsbegränsat undantagstillstånd? Jag frågar verkligen: Är det någon som var i Baltikum under dessa år, som vill jämföra förhållandena i dessa länder — även där diktatur tillfälligtvis rådde — med diktaturen i Tyskland, med diktaturen i Italien eller med polisväldet i Sovjetunionen? Den som icke upptäckt den skillnaden skulle jag vilja se.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid till bevillningsutskottet propositionerna:

nr 209, angående godkännande av Torquay-protokollet till allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), m. m.; och nr 210, angående vissa ändringar i gällande tulltaxa; samt

till statsutskottet propositionen nr 211, angående anslag till vissa vägreparationer.

§ 4.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet den på kammarens bord vilande motionen nr 632 av fröken *Vinge* och herr *Henriksson*.

§ 5.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtanden nr 22

och 23, statsutskottets utlåtanden nr 133—146, bevillningsutskottets betänkanden nr 43—46 samt 52 och 53, första lagutskottets utlåtande nr 29, andra lagutskottets utlåtanden nr 26—29 och jordbruksutskottets utlåtanden nr 17, 20, 21, 23—26 samt 29.

§ 6.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att å morgondagens föredragningslista andra lagutskottets utlåtande nr 29 skulle uppföras närmast före bevillningsutskottets betänkande nr 46 samt statsutskottets utlåtanden nr 144 och 145 sist bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 7.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 232, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § civilt försvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536), m. m.;

nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 17 maj 1940 (nr 358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m.;

nr 234, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ekonomiska föreningar, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående

ändring i lagen den 14 september 1944 (nr 705) om aktiebolag.

§ 8.

Till bordläggning anmälades tredje lagutskottets memorial och utlåtanden:

nr 10, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande tredje lagutskottets utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser till motverkande av svinsjukdomar, dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 11, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 35 § 1 mom. folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469); och

nr 13, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., dels ock motioner, som väckts i anledning av propositionen eller röra i propositionen behandlad lagstiftning.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 4.04 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Onsdagen den 16 maj.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Justerades protokollen för den 9 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogs, men bordlades åter tredje lagutskottets memorial och utlåtanden nr 10—13.

§ 3.

Föredrogs vart efter annat:

bevillningsutskottets betänkan den:

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernärningen i riket m. m.; och

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Canada för undvikande av dubbelbeskattning samt fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräckning i fråga om inkomstskatter; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 18, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsbidrag till Garnsviken—Vadasjön—Helgösjön—Hedervikens torrlägningsföretag i Stockholm län; och

nr 19, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett område av kronoegendomen Mörby 1⁴ i Danderyds köping, Stockholms län.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkan den och utlåtanden hemställt.

§ 4.

Jord- och sandflykt.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 22, med anledning av Kungl.

Maj:ts proposition angående åtgärder för bekämpande av sand- och jordflykt.

Sedan utskottets hemställda föredragits, yttrade

Herr NETZEN: Herr talman! Jag har dristat mig att ta till orda i denna sak, då jag dels är ledamot i den utredning, vars betänkande ligger till grund för den kungl. propositionen, dels är reservant utan särskilt yrkande i utskottet. Fastän reservationen inte innehåller något yrkande, har jag likväl velat begagna detta tillfälle för att som min personliga mening framhålla, att jag nog tycker, att frågan om bekämpande av jordflykten har väsentligt större dimensioner än den att döma av de anspråkslösa åtgärder som här föreslås förefaller hava. Det är alltså inte på något sätt belåtenhet med det föreliggande förslaget, som har avhållit mig från att framkomma med ett särskilt yrkande, utan det har närmast berott på den realistiska insikten om att det skulle ha stannat vid en kanske tämligen meningslös demonstration att framställa ett särskilt yrkande mot ett enhälligt utskott. Så till vida böra kanske också de, som deltagit i den utredning som det här är fråga om, vara ganska tillfredsställda, som såväl Kungl. Maj:t som utskottet ha en mycket välvillig skrivning och i stort sett helt ha anslutit sig till de allmänna synpunkter, som 1949 års erosionskommitté framfört. De ha inte bara instämt i dem utan dessutom mycket kraftigt understrukit samma synpunkter.

Sakförhållandet är nämligen, och det var det jag gärna ville begagna tillfället att understryka, att jordförstöringen också i vårt land, trots vissa experters försök att nedvärdera densamma, är av

sådan storleksordning att den faktiskt påkallar statsmakternas fortlöpande intresse och uppmärksamhet. Under utredningsarbetets gång har det visat sig, att för närvarande inte mindre än 70 000 tunnland av Sydsveriges åkerjord är allvarligt erosionsskadad. Ingenting tyder heller på att denna utveckling har begränsats eller att den kommer att begränsas genom de åtgärder som här äro föreslagna. Tvärtom kan man nog säga, att jordförstöringen genom vind- och vattenpåverkan har visat tecken på mycket snabb och stark acceleration, och den har inte heller endast nöjt sig med att beröra de s. k. lätta sandjordarna i de tidigast utsatta områdena, utan tecken tyda dessutom på att den i allt vidare utsträckning berör även goda jordar. Blåsiga och torra vårar under de senaste åren ha bidragit till denna utveckling, och de ha framför allt uppenbarat en sak, som inte framgår vare sig av regeringspropositionen i frågan eller av utskottets skrivning, nämligen att frågan om vinderosionen ändå endast är en detalj i ett mycket större sammanhang. Jag har velat använda detta tillfälle att framhålla detta för att inte vid frågans handläggning i riksdagen en så pass stor och allmänt uppmärksammas historia som det här är fråga om skall förbigås, särskilt som också den erosionsutredning, som avlämnat detta sitt första betänkande, fortfarande är i verksamhet och som sin närmaste uppgift har att ta upp hela den serie av vidhängande problem, som utgöres av bl. a. frågan om vattenregleringar, täckdikningarnas inverkan och en hel rad andra faktorer, som man kan tillskriva att jordförstöringen blivit av den storleksordning som den är. Jag har gärna velat betona den saken för att åtminstone till kammarens protokoll få antecknat, att frågan i sitt större sammanhang är väsentligt betydelsefullare än vad måhända det anspråkslösa yrkandet om 25 000 kronor i bidrag till bekämpande

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

av jordflykten kan ge anledning förmoda.

Vidare anfördets ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 5.

Föredrogos vart för sig:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen den 31 december 1945 (nr 896), m. m., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet; och

nr 23, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i riksdagens arbetsformer; samt

statsutskottets utlåtande nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1951/52 till Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader jämte i ämnet väckt motion.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 6.

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

Föredrogos statsutskottets utlåtande nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1951/52 till landsfiskalerna m. fl. jämte i ämnet väckta motioner.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 140, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 23 februari 1951, framlagt förslag rörande en omläggning av landsfiskalsorganisationen.

Utskottet hade i förevarande sammanhang till behandling förehaft ett antal motioner.

Utskottet hemställde,

I. att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 444, I: 446 och II: 569

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

ävensom II: 568 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande distriktsindelningen;

II. att motionerna I: 447 och II: 566 icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 445 och II: 571 samt II: 570, i vad de icke behandlades under IV., icke måtte av riksdagen bifallas;

IV. att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna II: 567 och II: 570 ävensom med avslag å motionerna I: 445 och II: 571, sistnämnda tre motioner i vad de avsåge beräkningen av pension vid förtidspensionering av landsfiskaler, företagen i samband med omorganisationen,

a) godkänna i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 23 februari 1951 framlagda grunder för en omläggning av landsfiskalsorganisationen;

b) besluta, att omorganisationen skulle träda i kraft den 1 januari 1952;

c) medgiva, att förslagsvis femton ordinarie landsfiskaler fr. o. m. den 1 januari 1952 överfördes å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet med rätt för sådan landsfiskal att uppbära avlöningsförmåner enligt för honom nu gällande lönegrad;

d) medgiva, att fem ordinarie landsfiskaler, vilka innehade extra ordinarie tjänst såsom civilförsvarsdirektör, fr. o. m. den 1 januari 1952 överfördes å övergångsstat;

e) medgiva, att ordinarie landsfiskal, som vore född före den 1 januari 1894 men vid tidpunkten för omorganisationens ikraftträdande den 1 januari 1952 icke uppnått 63 års ålder, skulle enligt Kungl. Maj:ts bestämmande från sistnämnda tidpunkt kunna efter därom gjord ansökning beviljas pension såsom om han vid avgången uppnått nämnda ålder;

f) medgiva, att Kungl. Maj:t finge utfärda de bestämmelser, som i övrigt bleve erforderliga för genomförandet av omorganisationen;

g) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen och utskottet förorddat fastställa personalförteckning för landsfiskalerna m. fl.;

h) godkänna i utskottets hemställda intagen avlöningsstat för landsfiskalerna m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1951/52;

i) å driftbudgeten för budgetåret 1951/52 under elfte huvudtiteln anvisa

1. till Landsfiskalerna m. fl.: Avlöningar ett förslagsanslag av 12 000 000 kronor;

2. till Landsfiskalerna m. fl.: Omkostnader ett förslagsanslag av 2 450 000 kronor;

3. till Landsfiskalerna m. fl.: Utrustning av landsfiskalskontor m. m. ett reservationsanslag av 850 000 kronor;

V. att motionen II: 314 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservationer hade avgivits

1) av herr *Mannerskantz*, fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp och *Boman* i Kieryd, fröken *Elmén* och herr *Birke*, vilka ansett, att utskottet under IV e) bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 445 och II: 571 samt II: 570, i vad de avsåge beräkningen av pension vid förtidspensioneringen av landsfiskaler, företagen i samband med omorganisationen, ävensom motionen II: 567, medgiva, att ordinarie landsfiskal, som vore »född den 1 januari 1894» men vid tidpunkten för omorganisationens ikraftträdande den 1 januari 1952 icke uppnått 63 års ålder, skulle enligt Kungl. Maj:ts bestämmande från sistnämnda tidpunkt kunna efter därom gjord ansökning beviljas pension såsom om hans tjänst varit placerad i Ca 27 och han vid avgången uppnått nämnda ålder;

2) av herrar *Malmborg* i Skövde och *Svensson* i Ljungskile, utan angivet yrkande.

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

Utskottets hemställan föredrogs, och anförde därvid:

Herr SVENSSON i Ljungskile: Herr talman! Föreliggande förslag innebär bl. a. att landsfiskalsbiträdena eller konstaplarna i vissa distrikt skola utbytas mot kvinnliga kontorsbiträden. I de större landsfiskalsdistrikten finnas ju för närvarande landsfiskalsassistenter, och härvidlag ifrågasättes ingen förändring. I de mindre distrikten däremot har det under senare år funnits manliga biträden eller konstaplar. Nu innebär detta förslag, att man, tydligen i besparingssyfte, skulle ersätta dessa manliga biträden med kvinnliga kontorsbiträden. Inom remissinstanserna har det rått mycket delade meningar om lämpligheten därav. Statskontoret har sålunda framhållit, att man inte nu borde fatta ett principbeslut av denna innebörd, och ett flertal länsstyrelser ha också framhållit, att man inte bör avskaffa dessa konstapeltjänster.

Jag har haft tillfälle att resonera med landsfiskaler som stå uppe i det direkta arbetet och ha ledningen av detta. Därvid har framhållits, att det skulle vara i hög grad ogynnsamt för landsfiskalernas arbete, om man gjorde det utbyte som här föreslås. En landsfiskals arbete är ju i vissa fall och man kan väl säga många gånger när det gäller de väsentliga sakerna av sådan art, att de behöva ett manligt biträde som stöd i sitt arbete. Det har också framhållits en sak, som kanske inte kan eller bör utvecklas alltför mycket, nämligen att i händelse av krig eller förstärkt beredskap komma landsfiskalerna själva att bli så starkt engagerade i civilförsvaret, att en mycket stor del av deras uppgifter måste läggas över på biträdena, och i en sådan situation skulle det säkerligen vara ännu mera ogynnsamt, om de saknade manliga biträden.

Nu har utskottet i viss mån beaktat de synpunkter, som förts fram i motionen. Sålunda säger utskottet i sitt ut-

låtande, att utskottet finner det i motionerna I: 447 och II: 566 gjorda yrkandet i viss mån befogat, och den praktiska slutsatsen blir bl. a., att utskottet rekommenderar att vid genomförandet av departementschefens förslag i fråga om konstaplarna gå fram med varsamhet, så att inte landsfiskalerna komma att ställas utan erforderlig polishjälp.

Jag skall, herr talman, inte ställa något yrkande om bifall till motionen. Det är med tillfredsställelse jag konstaterar, att den blivit i viss mån beaktad. Jag kan visserligen sätta i fråga, om man inte borde ha gått längre, men jag tror inte det tjänar någonting till att här ställa något annat yrkande än utskottets majoritet gjort. Jag har därför närmast velat fästa uppmärksamheten på saken och till den kraft och verkan det hava kan stryka under vad utskottet har sagt under förhoppning, att man skall gå fram försiktigt och ta hänsyn till erfarenheten och praktiska förhållanden.

Fröken ELMÉN: Herr talman! Jag skulle vilja säga några ord i anslutning till den reservation, som är knuten till punkt IV c) angående övergångs-anordningarna.

Utskottet är ju enigt om att man vid indragning av distrikt skall kunna vidta en viss förtidspensionering, så att en landsfiskal som har fem år eller därunder kvar till pensionsåldern skall kunna anhålla om att bli pensionerad och att Kungl. Maj:t i varje särskilt fall skall kunna besluta härom. Utredningen framhåller ju också, att det vore obilligt att tänka sig, att den som kommit upp till närmare pensionsåldern skulle tvångsförflyttas från en ort, där han haft sitt hem och arbetat i många år och slagit rot. En annan synpunkt, som kanske bör framhållas i detta sammanhang, är att en hel del av dessa äldre äro sjuka, svaga och klena och att det kanske bland dem rent av finns sådana, som äro olämpliga och på grund

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

därav skulle få det mycket svårt att arbeta i den nya organisationen med allt det ökade arbete, som kommer att åläggas landsfiskalerna. Jag vill därvid också i förbigående nämna, att den nya rättegångsordningen ju ställer helt andra krav än den förutvarande på landsfiskalerna framför allt som åklagare. Vidare skola ju landsfiskalerna vara civilförsvarschefer inom sina områden. Landsfiskalerna ha sålunda ålagts en hel del arbetsuppgifter, som de inte hade förut och för vilka de äldre av dem inte äro kvalificerade eller tränade i den utsträckning som de borde vara.

Emellertid gäller det ju här att få vederbörande att frivilligt begära pension. Detta har utredningen också beaktat. Den har därför ansett, att då förtidspensionering eventuellt skall beviljas, skall pensionen bestämmas med utgångspunkt från en placering i Ca 27, alltså i enlighet med den nya lönesättningen, och som om avgången hade skett vid pensionsålderns inträde. De flesta remissinstanser ha också tillstyrkt detta. Om inte detta genomföres, blir ju följderna, att en hel del av de landsfiskaler, som ha ett halvt, ett eller två år kvar till pensionsålderns inträde, komma att stå kvar i tjänst, vilket kommer att medföra en hel massa tvångsflyttningar och förordnanden med åtföljande omplaceringstraktamenten och flyttningkostnader. Man kan också säga, att den effektivitet, som man vill vinna med hela denna organisation, alltså den rationalisering som man vill uppnå, kommer att avsevärt fördröjas. Utredningen har som sagt föreslagit, att pensionen skall beräknas efter lönegraden Ca 27, och detta har nu också yrkats i motionerna I: 445 och II: 571 samt II: 570, under det att Kungl. Maj:t och utskottet stannat för deras nuvarande lönegrad.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som är knuten till den punkten, och jag ber samtidigt att få påpeka, att i reserva-

tionens kläm har insmugit sig ett fel. Det står nämligen där »medgiva, att ordinarie landsfiskal, som är född den 1 januari 1894 — — —», vilket bör vara »medgiva, — — — född före den 1 januari 1894 — — —.»

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr PETERSON i Degerfors: Herr talman! Den fråga som vi här behandla gäller ju en omorganisation inte bara av landsfiskalsdistrikten utan även av ifrågavarande personal, med beaktande av olika faktorer som ha tillkommit de senaste åren. Det är som bekant inverkan av den nya kommunindelningen och civilförsvaret ävensom ökade arbetsuppgifter för landsfiskalerna, som vi här ha att ta ställning till.

När jag, herr talman, vill försvara statsutskottets ställningstagande i förevarande ärende, kan jag ju erkänna, att utskottsmajoriteten i många avseenden är mycket tveksam. Det har nämligen varit svårt att överblicka den ekonomiska räckvidden av hela denna omorganisation. När vi ändå på praktiskt taget alla punkter godkänna Kungl. Maj:ts förslag, är skälet härför de stora fördelar ur organisationssynpunkt, som ett genomförande av det nya förslaget innebär. Man utvidgar distrikten och skär ned antalet distrikt med 58. Därtill komma en hel del nya arbetsuppgifter och andra ändringar i fråga om personalorganisationen.

De motioner, som blivit väckta i detta ärende och som gälla dels organisationen, dels personalfrågorna, har det nästan inte varit möjligt för utskottet att bedöma. Utskottet har följt den regeln, att det godtagit de resultat Kungl. Maj:t på grundval av utredningens förslag kommit till. Vad beträffar de nya distrikten ha vi i vårt utlåtande sagt, att det åvilar Kungl. Maj:t att i sista instans pröva frågan om distriktsindelningen och att utskottet förutsätter, att

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

Kungl. Maj:t skall ta alla de hänsyn det över huvud taget går att ta till de motionsvis framförda önskemålen.

Den reservation, som det här gäller att ta ställning till, avser ju pensionering av de landsfiskaler, som nu ha några år kvar i tjänsten och kommit till den ålder att de böra avgå med hänsyn till indragningarna. Jag vill i det sammanhanget erinra om att motivet för lönehöjningen ju har varit att landsfiskalerna få större arbetsuppgifter. Det fordras större kvalifikationer dels med hänsyn till civilförsvaret, dels med hänsyn till att man nu från kontoren tar bort en del polispersonal och ersätter den, som herr Svensson i Ljungskile nämnde, med kvinnliga kontorsbiträden. När man tar ställning till frågan om att lyfta upp en hel kår från 25 till 27 lönegraden, kan man ju inte låta bli att ställa frågan vilken inverkan detta kommer att få på andra grupper. Ehuru vi ha varit tveksamma på den punkten, ha vi dock just med hänsyn till de förändrade arbetsuppgifterna böjt oss för Kungl. Maj:ts och utredningens förslag. Vi ha emellertid icke kunnat biträda reservanternas förslag att de befattningshavare, som skola avgå ur tjänst, skola pensioneras efter den nya 27 lönegraden i stället för enligt den gamla 25 lönegraden, utan vi ha utgått ifrån vad som i dagens läge är allmän regel, nämligen att pension skall betraktas som intjänad lön. Man har motiverat den högre lönesättningen med nya arbetsuppgifter, och de som skola avgå ur tjänst med pension ha ju aldrig innehaft dessa nya tjänster. Vi ha därför ansett det vara fullt logiskt och riktigt att de pensioneras i den lönegrad, som de befunno sig i under den tid de innehade sina befattningar. Om man skulle bryta den principen, skulle det få konsekvenser långt utöver vad vi nu kunna överblicka. Det är med hänsyn till detta som utskottets majoritet har ansett den riktiga linjen vara att låta pensionen utgå efter den

lön vederbörande har haft under den tid han varit i tjänst.

Herr talman! Med hänvisning till vad jag här anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag i här förevarande ärende.

Herr HÄCKNER: Herr talman! Jag har varit med om att väcka en motion, II: 314, i denna fråga och vill därför med några ord beröra densamma.

I vår motion hemställa min medmotionär och jag att de landsfiskaler, som från den 1 oktober 1941 överfördes på indragnings- och övergångsstat, beträffande ersättningen för indragna sportler skulle behandlas på samma sätt som de härads-skrivare, som år 1945 överfördes till indragnings- och övergångsstat. Jag beklagar att utskottet inte har gått närmare in på denna fråga utan har avfärdat den huvudsakligen under hänvisning till att Kungl. Maj:t icke har funnit skäl föreligga att medge sådan ersättning, sedan domstolarna fastställt att landsfiskalerna sakna *juridisk* rätt till densamma. Utskottet säger därför, att det icke funnit några bärande skäl föreligga för att medge landsfiskalerna sådan ersättning.

Jag menar emellertid, att när härads-skrivarna nu ha behandlats så gynnsamt som fallet är, så vilar bevisbördan för att icke landsfiskalerna böra erhålla en liknande behandling närmast på dem, som påstå att det saknas skäl för att behandla de båda grupperna lika. Här är det nämligen enligt min mening inte fråga om juridisk rätt, utan det är rena rättvisesynpunkter som tala för att lika skall behandlas lika, och det är detta som har legat till grund för vår motion.

Då det emellertid inte i utskottet har avgivits någon reservation i denna sak skall jag inte framställa något särskilt yrkande. Jag har endast velat erinra om att denna fråga enligt min mening icke har behandlats med tillräcklig hänsyn till landsfiskalernas intressen.

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

Herr KYLING: Herr talman! När man läser Kungl. Maj:ts proposition nr 140, frågar man sig, om det verkligen är meningen att skära ned landsfiskalsorganisationens personal så kraftigt, att man drar in inte mindre än 55 landsfiskals- och 28 landsfiskalsassistenttjänster och i stället bara nyinrättar 16 biträdande landsfiskaltjänster. Propositionen föreslår visserligen samtidigt inrättandet av ett visst antal nya befattningar, men slutresultatet blir i alla fall en personalminskning på 67 personer.

Med anledning härav väckte jag tillsammans med några andra ledamöter av denna kammare en motion, II: 570, i vilken vi begärde ändringar i stil med dem, som landsfiskalsutredningen 1947 uttalade önskemål om. Utskottet har visserligen inte helt kunnat gå oss till mötes, men utskottet har ändå förbättrat Kungl. Maj:ts förslag och uttalar sig för ett större antal ordinarie tjänster än som föreslagits i propositionen. Det viktigaste i detta sammanhang är enligt min mening just att man kan ordinariebesätta sådana tjänster, som det här är fråga om. Vill man behålla en god, högkvalificerad kader av tjänstemän ute på landsfiskalskontoren, så är det nödvändigt att befattningshavarna där beredas sådana ekonomiska och andra villkor, att de inte söka sig över till andra tjänster, och då är ordinariebesättandet en av de starkast verkande faktorerna.

Utskottet har, som jag sade, inte kunnat gå motionärerna helt till mötes, men jag skall ändå inte ställa något särskilt yrkande — detta så mycket mindre som det i utskottsutlåtandet inte finns någon reservation med önskemål om att gå längre i denna fråga — men jag skulle ändå gärna ha sett att utskottet hade kunnat gå oss till mötes i större utsträckning än vad som skett.

Inte heller har utskottet ansett sig kunna gå med på de av oss föreslagna övergångsbestämmelserna rörande för-

tidspensionering av sådana personer, som genom den föreslagna, kraftiga indragningen nu komma att ställas utanför. Jag måste emellertid säga, att det väl får anses vara ett ganska rimligt krav att vi ordna så bra som möjligt för dessa personer, vilka under många år på ett fullgott sätt ha skött sina åligganden som landsfiskaler men som nu, när staten finner det vara med sin fördel förenligt att vidta kraftiga indragningar, icke ha några möjligheter att få stanna kvar i tjänst tills de skola pensioneras i vanlig ordning.

Den reservation, som i denna fråga är undertecknad av herr Mannerskantz m. fl., tar just sikte på vad motionärerna i detta hänseende begära. Jag behöver inte här orda mera om vad den reservationen innehåller eller om det berättigade i att denna fråga blir tillfredsställande löst. Fröken Elmén har redan på ett uttömmande sätt givit belägg för riktigheten i att här följa reservationen. Jag vill bara understryka, att man genom att biträda reservationen också skapar möjligheter att lättare kunna genomföra denna stora och genomgripande organisationsförändring. Det gäller ju här också en kår och en grupp människor, som ha utfört sitt arbete under många gånger bekymmersamma förhållanden, och man bör därför hjälpa kårens medlemmar att bli förtidspensionerade efter den lönegrad, som de nya tjänsterna komma att bli placerade i.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som är fogad vid utskottets utlåtande.

Häruti instämde herrar *Staxäng* och *Nolin*.

Herr JACOBSSON i Igelsbo: Herr talman! Även jag kan instämma i de synpunkter, som herr Kyling nyss framförde på den fråga, som vi här behandla, men då jag tillsammans med några andra kammarledamöter har

väckt en motion i ärendet vill jag tillägga några ord.

Det är inte min mening att här ställa något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag med den i reservationen föreslagna ändringen, vilken åtskilliga av utskottets ledamöter biträtt och som fröken Elmén nyss yrkade bifall till, utan jag vill bara understryka ett par synpunkter. Den första är, att vad utskottet framhållit om önskvärdenheten av att man vid omorganisationen bibehåller konstaplarna i den utsträckning, som är erforderlig för att den nya organisationen skall bli effektiv, måtte beaktas av Kungl. Maj:t. Den andra är, att övergångsbestämmelserna för de befattningshavare, som komma att beröras av denna omorganisation, göras så rimliga och riktiga som möjligt.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i reservationen.

Herr PETTERSON i Degerfors: Herr talman! Först ett par ord till herr Häckner, som sade att utskottet icke har tagit vederbörlig hänsyn till landsfiskalernas mistade sportler. Om vi se efter på s. 19 i utskottets förevarande utlåtande, så finna vi emellertid att utskottet mycket utförligt har behandlat denna sak. Utskottet påpekar, att domstolarna redan ha tagit ställning till denna fråga och sagt, att det inte finns någon rättslig grund för kravet att hänsyn skall tagas till indragna sportler.

Vad sedan beträffar herr Kylings yrkande i pensionsfrågan, där han biträdde reservationen, kan jag endast understryka, vad jag sade i mitt första anförande, nämligen att vi ha följt den enda möjliga vägen i nuvarande situation. De landsfiskaler som nu avgå äro icke illa behandlade. De få pension enligt 25 lönegraden, d. v. s. på den tjänst de innehåft. Den nya lönegraden är ju avsedd för nya tjänster med and-

Anslag till landsfiskalerna m. fl.

ra arbetsuppgifter och med bättre skolunderbyggnad hos befattningshavarna. Det finns ingen anledning att här inta någon annan ställning än vad utskottet har gjort.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr HÄCKNER: Herr talman! Med hänsyn till innebörden av den siste ärade talarens anförande vill jag påpeka, att jag själv betonade detsamma som talaren, nämligen att det inte finns någon juridisk rätt till gottgörelse för indragna sportler, men att jag ansåg att rättvisesynpunkterna borde få göra sig gällande.

Herr KYLING: Herr talman! Herr Petterson i Degerfors sade, att man skall pensioneras enligt den lönegrad, i vilken man befinner sig, när man går in i pensionsåldern. Det ligger givetvis något i detta, men då vill jag påpeka, att det beror på ett tvåårigt lönestopp att landsfiskalerna inte ha kommit upp i den lönegrad de rätteligen borde tillhöra. När de nu komma att bli uppflyttade till denna, ligger det ganska nära till hands att anse, att de borde kunna få pension enligt den lönegrad, som landsfiskalerna hädanefter komma att befinna sig i.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föreslagits i den av herr Mannerskantz m.fl. avgivna reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Fröken Elmén begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 134, röstar

Längmanska donationsfonden.

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring, som föreslagits i den av herr Mannerskantz m. fl. avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogs vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser Kungl. hovstaten, jämte i ämnet väckt motion;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1951/52;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1951/52 till Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln m. m.;

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1951/52 till vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka m. m.; och

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1951/52 till avlöningar vid livrustkammaren.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8.**Längmanska donationsfonden.**

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 143, i anledning av riksdagens år 1950 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning, i vad berättelsen avser Längmanska donationsfonden, jämte vissa motioner m. m.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid

Fru HELLSTRÖM: Herr talman! Som motionär har jag tillsammans med några andra riksdagsledamöter begärt ett årsanslag på 5 000 kronor till stipendier åt finländska skönlitterära författare. Statsutskottet, som behandlat motionen, har inte ansett sig kunna tillstyrka vårt förslag om anvisande på riksstaten av detta anslag, även om utskottet delar vår mening, att det kulturarbete, som utföres av dessa författare, bör understödjas från svensk sida. Utskottet har emellertid samtidigt med vår motion även behandlat ett förslag från riksdagens revisorer att sammanslå den Längmanska kulturfonden, den s. k. B-fonden, med den Längmanska C-fonden, då donatorns syfte med C-fonden inte

Längmanska donationsfonden.

anses kunna genomföras, och utskottet finner det lämpligt att syftet med vår motion tillgodoses genom anlåtande av den Längmanska kulturfonden, om denna förstärkes med C-fondens medel.

Vi motionärer äro mycket tacksamma för denna utskottets rekommendation.

Den finländske donatorn Eric Johan Längman, som vid sin död 1863 testamenterade sin förmögenhet till förmån för de svenska och finska folken, gav Sverige huvudparten att förvalta. En del av donationen, den s. k. B-fonden, skulle enligt Längmans önskan användas till befrämjande av »vetenskapen och sköna konster, litterära arbeten» m. m. Om riksdagen i dag beslutar att av Kungl. Maj:t begära, att C-fonden lägges till kulturfonden, då den nu inte längre anses kunna användas för sitt ursprungliga, för övrigt något dunkelt formulerade ändamål, bör den enligt statsrevisorerna »i enlighet med testators allmänna inställning och intentioner kunna användas för de kulturella och vetenskapliga ändamål, som testator bevisligen velat främja». Enligt stadgarna kan ju kulturfonden stödja sådan verksamhet, som utan att vara strängt vetenskaplig eller konstnärlig likväl främjar vetenskapliga, konstnärliga och litterära intressen. Och den skall, enligt vad donatorn önskat, användas till förmån för de svenska och finska folken.

Under sådana förhållanden bör ju syftet med vår motion, nämligen att understödja de skönlitterära finlandssvenska författarna, just vara ett syfte i den Längmanska andan. Såsom vi framhålla, skulle ett sådant anslag, som i motionen begäres, ur både ekonomisk och moralisk synpunkt ha betydelse inte bara för det svenska Finland utan också för Sverige, då på så sätt en även för vårt eget land värdefull litterär produktion på svenska språket skulle understödjas. De finlandssvenska författarnas produktion är till gagn inte bara för de 360 000 svenskarna i Finland utan också för

vårt land, vars skönlitteratur fått många värdefulla tillskott av finlandssvenska författare.

Den finlandssvenska författarinnan Hagar Olsson har sagt att »om man i Sverige vill göra något för de finlandssvenska författarna, så är det i första hand ett mer levande intresse det kommer an på, en klarare insikt om vad deras kulturgärning i alla fall betyder för Sverige och för den nordiska gemenskapen». Och professor John Landquist skriver i en artikel i tidningen »Svensk-Finland» på tal om rikssvenska stipendier till finlandssvenska författare: »Dessa» — alltså författarna — »ha värde för vårt tankeliv, för vår estetiska och moraliska odling, för vår underhållning. Därtill är den naturliga och nödvändiga följsaken, att de också för denna sin gärning, likvärdig i sin art med de rikssvenska författarnas, skola åtnjuta likartat erkännande av det offentliga Sverige som dessa. — — — Den finlandssvenska dikten har varit skön och stimulerande för svenskarna, vi tycka om den, vi behöva den, och därför ska vi också gynna den på dessa fria villkor, som äga rum bland jämbördiga människor. — — — Vi bilda en gemenskap, vi befinna oss arbetande i samma historiska process, vi ha gemensamma kulturmål, vi utbyta vid tillfälle gåvor som mellan syskon.» Så långt professor Landquist, som också anser att det fosterland, som vårt språk och vår nationella kultur utgöra, inte sammanfaller med de geografiska gränserna. Han säger att »eftersom finlandssvensk litteratur riktar vårt språk och vår nationella kultur på samma sätt som rikssvenska författare gör det, så bör den också ha samma villkor som rikssvenska författare ha. Svenska staten har ju åtagit sig att värda svensk kultur. Då bör den också ha ett öga för den finlandssvenska litteraturen».

Även vi motionärer ha ansett det naturligt, att vårt land genom anslag till stipendier eller dylikt räcker de sven-

Avgångsåldern i civil statstjänst.

ska författarna i Finland en hjälpande hand. Vi anse att svensk kultur icke bör vara bunden till riksgrensarna, utan statsmakterna böra lämna ekonomiskt stöd åt bärare av svensk kultur även om de inte äro innehavare av svenskt medborgarskap. Kan detta syfte nås genom att, såsom utskottet föreslagit, anslag lämnas ur den Längmanska kulturfonden, äro vi tacksamma därför. Utskottet förutsätter ju att fondens nämnd vid sin prövning av dessa frågor skall samråda med sakkunnig organisation i Finland, t. ex. Finlands svenska författareförening.

Jag ber alltså, herr talman, att få tacka för utskottets positiva inställning till våra i motionen framförda synpunkter. Kommer vid fördelningen av den Längmanska kulturfondens medel något de finlandssvenska skönlitterära författarna till godo — och jag hoppas för min del att de bestämmande härvid komma att vara så generösa som möjligt — så har ju syftet med vår motion uppnåtts.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Avgångsåldern i civil statstjänst.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila anställningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 184 hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 30 mars 1951, framlagt förslag rörande avgångsåldern för civila anställningshavare i statens tjänst m. m.

Förslaget innebar i huvudsak, att avgångsåldrarna skulle göras rörliga genom ett system med s. k. pensioneringsperioder, inom vilkas nedre och övre

gränser den enskilde anställningshavaren själv skulle kunna bestämma den närmare tidpunkten för sin avgång.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått två motioner.

I en inom andra kammaren av herr *Senander m. fl.* väckt motion (II: 612) hade hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 477 och II: 612,

I. godkänna vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m.;

2) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 418);

3) kungörelse om ändring i 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 419);

4) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 420);

5) kungörelse om ändrad lydelse av 10 § och 13 § 2 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 421);

6) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422); samt

7) kungörelse om ändrad lydelse av 9 § och 12 § 2 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 423);

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att

1) i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för civildepartementet i statsrådsprotokollet för den 30 mars 1951 anført utfärda ändrade bestämmelser om de summariska arbetarpen-

sionerna och om utsträckt tillämpning av de för folkskolan gällande tjänste- och familjepensionsreglementena;

2) utfärda de övergångsbestämmelser, vilka kunde visa sig erforderliga för genomförande av förenämnda förslag.

Reservation utan angivet yrkande hade avgivits av herr *Nihlfors*.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **NIHLFORS**: Herr talman! Jag har vid detta utskottsutlåtande fogat en blank reservation för att jag skulle bli i tillfälle att här i kammaren redovisa vissa aspekter på frågan, som jag ansett att utskottet bort anföra i sitt utlåtande.

Dessförinnan vill jag rent principiellt säga, att jag finner det vara en svaghet hos propositionen, att den icke redovisar vad de stora personalorganisationerna haft på hjärtat i en så viktig fråga som den här föreliggande, där ju riksdagen har att taga ställning till en sådan nyhet som införandet av en så att säga glidande pensionsålder. Att så icke skett såges bero därpå, att det förts förhandlingar mellan regeringen och personalorganisationerna och att det icke funnits anledning att meddela riksdagen annat än att det förekommit sådana förhandlingar och att därvid överenskommelse träffats om de förslag, som regeringen sedermera har framlagt. Emellertid anser jag, med den kännedom jag har om de synpunkter som vid förhandlingarna framförts av organisationerna, att det är en brist, att regeringen i en viktig angelägenhet av detta slag icke litet närmare redogjort för vad man på löntagarsidan anført utan bara redovisat arbetsgivarsidans synpunkter genom att referera och det ganska noga remissinstansernas yttrandet.

Vad beträffar de uttalanden i utskottets utlåtande, som jag inte gillar, så

Avgångsåldern i civil statstjänst.

säges det på s. 29 bl. a.: »Propositionsförslaget utgår från förutsättningen dels att pensioneringsperioderna skola kunna avkortas med hänsyn till ett sådant läge å arbetsmarknaden, att överskott å arbetskraft föreligger, dels att vid särskilt kännbar brist på arbetskraft rätten för befattningshavare att avgå vid pensioneringsperiodens nedre gräns temporärt skall kunna upphävas. Även utskottet anser, att möjlighet bör hållas öppen att vidtaga av extraordinära förhållanden betingade jämkningar i det föreslagna pensioneringssystemet. Såsom i propositionen förutsatts, bör emellertid för ändring i ena eller andra hänseendet krävas riksdagens medverkan.»

Det är gott och väl att riksdagen alltså skall få medverka, om det i en framtid skall företagas en jämkning i pensioneringssystemet, men i övrigt innebär ju uttalandet att de statsanställda skulle vara något slags regulator på arbetsmarknaden, en regulator som man skulle kunna ställa in med hänsyn till det behov av arbetskraft, som finnes under olika ekonomiska konjunkurer. Det är väl rätt tveivelaktigt, om avsikten med tjänstepensioneringen verkligen varit, att man skulle kunna laborera på detta sätt. Här gå ju statstjänarna och slita och släpa för att de skola få njuta frukterna av sitt arbete i form av en pension, som många gånger är mycket knapp. Men statstjänarna äro tydligen mer eller mindre livegna, eftersom statsmakterna i ett läge av stor brist på arbetskraft kunna tänkas temporärt helt och hållet upphäva rätten att avgå vid pensioneringsålderns nedre gräns och ålägga vederbörande att tills vidare stanna kvar i tjänst.

Jag anser att utskottet på denna punkt icke borde ha skrivit på samma sätt som gjorts i propositionen.

Det finns ett annat problem, som utskottet inte alls berör men som Kungl. Maj:t tagit upp, även om det skett mycket kortfattat. På s. 57 i propositionen

Avgångsåldern i civil statstjänst.

nen framhålles, att under förhandlingarnas gång från personalorganisationernas sida gjorts gällande, att reformen med glidande pensionsålder skulle medföra en faktisk ökning av genomsnittsåldern vid pensionsavgång. Departementschefen anser också att frågan bör prövas av den nya kommitté, som han med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatte den 23 februari 1951.

Det finns på personalhåll många som anse, att det ekonomiska problem som det här gäller är av sådan betydelse, att det varit skäligt att vänta med reformens genomförande till, låt mig säga den 1 juli 1952, för att hinna klara upp de saker som äro omtvistade. Jag tänker t. ex. därvidlag på att det mellan tjänstepension och folkpension finns en samordning, som innebär att i tjänstepensionen ingår en utjämningsandel, ett s. k. förskott på folkpensionen. När statstjänstemännen uppnå folkpensionsåldern, 67 år, få de avstå 792 kronor per år av sin tjänstepension. Om det i fortsättningen blir så, att en tjänsteman med en pensionsålder av 60 år skall stå kvar i tjänst till 63 år, så kommer givetvis hans pensioneringstid, alltså tiden från det han fyllt 63 år och fram till hans död, att bli mindre än om han avgår vid 60 år. Han borde därför på något sätt kompenseras, om han skall stå kvar utöver den fixerade pensionsåldern. Det hade varit rimligt — på sina håll anser man att Kungl. Maj:t i detta avseende har frångått en överenskommelse som träffats av 1945 års lönekommitté — att vid kvarstående i tjänst utjämningsstillägget eller förskottet på folkpensionen hade utbetalats vid sidan om lönen. En annan form för kompensation vore att man något förstärkte tjänstepensionen efter den definitiva avgången ur tjänst.

Det är min uppfattning att om man skall stimulera statstjänarna att stå kvar i tjänst längre än till den lägsta pensionsåldern, så bör man, innan man sätter den nu föreslagna reformen i kraft,

lösa det ekonomiska problem som jag här talat om. Jag anser att utskottet åtminstone hade kunnat kosta på sig ett mera utförligt omnämnande av problemet och ett betonande av vikten av att detsamma blir så snabbt behandlat av den nya kommittén, att riksdagen nästa år skall kunna taga ställning därtill och därigenom kunna förbättra den reform som nu genomföres.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr SENANDER: Herr talman! Vi ha i en motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om en höjning av pensionsåldern för statstjänarna anmält vår avvikande mening. Jag talar här fullt avsiktligt om en höjning av pensionsåldern. Visserligen är det sant, att ett kvarstående i tjänsten utöver nu gällande avgångsålder enligt förslaget är frivilligt, men då den stora massan av statstjänarna utsättes för en kraftig inkomstminskning vid avgången ur tjänsten genom att pensionsbeloppen äro mycket knappt tilltagna och väsentligt understiga lönen, komma flertalet tjänstemän säkerligen att begagna sig av möjligheten att behålla den gamla inkomsten så länge som möjligt. Därtill kommer, att statstjänstemännens huvudorganisationer — som vanligt utan att höra sina medlemmar — ha givit sin anslutning till förslaget, vilket givetvis betyder, att de även ha åtagit sig att utnyttja sitt inflytande för att förmå så många som möjligt att kvarstå i tjänsten. Det är alltså dåligt beställt med frivilligheten. Man ställer statstjänarna inför valet att antingen få en kraftig inkomstminskning vid uppnådd pensionsålder eller låta staten utnyttja deras arbetskraft under förlängd tid mot bibehållandet av samma inkomst. Det är listigt uträknat, och man kan tyvärr förutse, att det önskade resultatet kommer att nås. Staten kommer att tjäna pengar, och nyanställningen av personal, som redan nu har praktiskt taget

upphört, kommer att ytterligare skjutas på framtiden.

För den, som i likhet med mig under de senaste åren har sett utvecklingen inom statstjänsten på närmare håll, måste förslaget te sig som ett mycket allvarligt steg bakåt. När man framhåller, att effektivitetssynpunkterna inte komma att eftersättas, om man på detta sätt förmår statstjänarna att kvarstå efter uppnådd pensionsålder, är det inte sant. Statstjänsten ställer numera så stora krav på tjänstemännen och i ännu högre grad på arbetarna, att det måste anses vara ganska riskabelt för staten att utnyttja folk, som har passerat 60 års ålder. Det förekommer numera ett så starkt ökat utnyttjande av personalen framför allt i de lägre graderna, att man på sina håll faktiskt kan tala om arbetshets.

SJ:s personal är pressad i arbetet som aldrig förr. Det ena påbudet efter det andra införes av myndigheterna i syfte att utnyttja arbetskraften till det yttersta. Detsamma gäller i stor utsträckning för den lägre personalen inom andra statens verk.

Tillämpningen av arbetstidsföreskrifterna är numera utsatt för upprepade skärpningar och det inträffar ofta, att dessa helt skjutas åt sidan — jag skulle kunna anföra drastiska exempel från tullbevakningen i Göteborg. Jag tillåter mig i detta sammanhang erinra om att arbetstidsföreskrifterna för statstjänarna ställa dessa i en undantagsställning, som är sämre än de flesta andra samhällsgruppers. På grund av att arbetstiden regleras per månad få statstjänarna i synnerligen stor utsträckning tjänstgöra på övertid på kvällar, nätter och sön- och helgdagar utan att detta räknas som övertid. Om denna tjänstgöring — som överallt annars betraktas som övertidsarbete — bara ligger inom ramen av det för månaden fastställda timantalet, är den att betrakta som ordinarie arbetstid.

Jag hörde häromdagen en icke stats-

Avgångsåldern i civil statstjänst.

tjänare förklara, att man borde kunna höja pensionsåldern för statstjänarna, då dessa ha så lång semester. Han betonade särskilt semestern och en del andra s. k. speciella förmåner. Jag tror, att denna felaktiga uppfattning om statstjänarnas speciella förmåner är ganska utbredd bland dem, som inte äro statsanställda eller närmare känna till förhållandena. Säkerligen ha de sakkunniga, som ha sysslat med det förslag om en höjning av pensionsåldern, som vi nu behandla, också suggererats av denna falska föreställning. Eljest skulle de väl knappast ha haft mod att framlägga ett sådant förslag.

I detta sammanhang skall jag inte i detalj taga upp frågan om värdet av de s. k. speciella förmåner, som statstjänarna påstås ha. Jag vill bara peka på att statstjänarnas semester, som nominellt är längre än den andra medborgare ha, exempelvis än den lagstadgade semestern, ändå knappast kan betecknas som en speciell förmån, om man ställer den i belysning av den omfattande sön- och helgdagstjänstgöring, som förekommer inom statens olika verk. Statstjänarna ha som bekant inte rätt att vara lediga mer än varannan sön- och helgdag. Det betyder, att ett stort antal av dem, särskilt i de lägre graderna, få offra minst 26 sön- och helgdagar om året. Då deras semester utgör 20 respektive 30 dagar, måste man anse, att den är en dålig ersättning för förlorade sön- och helgdagar. Denna sön- och helgdagsledighet anses av andra medborgargrupper så värdefull, att man mycket väl kan göra en jämförelse mellan den ledighet, som statstjänarna förlora, och den semester de åtnjuta.

Statstjänarnas tjänstgöringsförhållanden äro över huvud taget numera sådana, att det tvärtom hade varit befogat att verkställa en översyn av pensionsförhållandena och pensionsåldern i syfte att åtminstone för vissa grupper åstadkomma en sänkning av den senare.

Avgångsåldern i civil statstjänst.

Även ur statsverkets synpunkt kan det i längden inte vara annat än till nackdel, om pensionsåldern höjes för en personal, som redan nu är mycket hårt utnyttjad och som man måste räkna med kommer att bli ännu hårdare utnyttjad i framtiden. Det ökade krav på kroppslig och andlig rörlighet, som rationaliseringen och intensifieringen av statens verksamhet nu ställer på befattningshavarna, borde såvitt jag kan förstå förbjuda tanken på att genomföra en höjning av pensionsåldern. Med de viktiga funktioner staten utövar inte minst på trafikverksamhetens område kan ett kvarhållande av den äldre arbetskraften i tjänst dessutom medföra mycket allvarliga följder.

Dessutom tillkommer emellertid, att förslaget i avsevärd grad försämrar den yngre statspersonalens ställning. Det är ganska betecknande, att man i samband med förbehandlingen av frågan ytterst litet har sysslat med detta spörsmål. Redan nu arbetar den yngre personalen under förhållanden, som inte kunna anses värdiga staten som arbetsgivare. Betalningen är och har sedan lång tid tillbaka varit urusel. Det enda, som hittills har förmått personalen att kvarstå i statstjänsten, har varit vissa utsikter till befordran. På senare år ha dessa emellertid som bekant försämrats i sådan utsträckning, att allt fler ha lämnat statstjänsten. Statsmakterna ha i fråga om nya ordinarie tjänster visat en restriktivitet, som har verkat förödande på personalens befordringsmöjligheter.

Jag kan som exempel nämna, att en tullvakt får gå 15—18 år, innan han kan befordras till tulluppsyningsman och få en avlöning, som någorlunda säkerställer honom och hans familj. Vid SJ äro befordringsutsikterna ännu sämre. På detta viktiga område av den statliga verksamheten blir det därför allt svårare att anskaffa ny arbetskraft. Dålig betalning och dåliga befordringsutsikter jämte andra ogynnsamma förhållanden vid SJ komma utan tvivel att göra

det allt värre för SJ att tillgodose sitt personalbehov på ett sätt, som kan anses betryggande ur trafiksäkerhetens och andra synpunkter.

Det är lätt att inse, att befordringsutsikterna för den yngre personalen ytterligare försämrats genom det förslag vi nu behandla. I flertalet fall kommer det att betyda en förlängning av väntetiden för befordran med ytterligare tre år.

Förslaget är utan tvivel till nackdel för statspersonalen. Det är ett steg bakåt, då denna så länge jag kan minnas alltid har kämpat för att åstadkomma en sänkning av pensionsåldern i medvetandet om vilken ökning av pressen på arbetskraften som sedan lång tid tillbaka har förekommit inom statstjänsten.

Även för staten måste denna åtgärd ha en tvivelaktig verkan. Visserligen medför den en besparing för statskassan, och jag misstänker, att detta har varit det avgörande motivet för förslaget, men denna kommer utan tvivel att i längden visa sig vara en dålig affär.

Herr talman! Med vad jag här har sagt ber jag att få yrka bifall till motion II: 612, som innebär avslag på Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Herr LINDHOLM: Herr talman! I samband med den stora arbetslöshetskrisen i början av 1930-talet genomfördes en sänkning av pensionsåldern för statstjänarna. Detta skedde av två anledningar. Dels ville man få en lägre pensionsålder och dels ville man på den vägen underlätta möjligheterna för de yngre att erhålla anställning i statens tjänst.

Sedan dess har utvecklingen gått i en helt annan riktning än man då hade anledning att räkna med. Från ett läge, i vilket det rådde stor brist på arbetstillfällen, ha vi kommit i en situation, i vilken arbetskraftsbristen utgör ett av de stora problemen. Vi ha dessutom

kommit in i ett läge, där de s. k. produktiva åldrarna ha minskat rätt kraftigt i förhållande till de underåriga och pensionärerna. Det problemet har givetvis framtvingat en diskussion, som har legat till grund för undersökningen av möjligheterna att effektivare utnyttja den något äldre arbetskraften.

Det nu föreliggande förslaget bygger också på att man skulle införa ett system med fyra pensioneringsperioder. Pensioneringsperiod I skulle omfatta 60—63 års ålder, period II 63—65 års ålder, period III — för de högsta tjänstemännen — 65—66 års ålder och period IV den tid, som skulle bestämmas för varje särskilt fall.

I botten på hela resonemanget ligger effektivitetssynpunkten. Utskottet har liksom utredningen och departementschefen understrukt, att effektivitetssynpunkten måste vara utslagsgivande när man bedömer hela detta problem. Då det däremot blir fråga om vilka grupper som skola inplaceras i de olika pensionsåldersgrupperna ha vi liksom departementschefen ansett, att detta bör bli en förhandlingsfråga, om vilken representanterna för samhället och statstjänarorganisationerna få träffa uppgörelse.

Jag vill erinra kammarens ledamöter om att man från statstjänarorganisationernas sida redan i princip godtagit det förslag, som nu ligger på riksdagens bord.

Herr Nihlfors berörde en del synpunkter i anknytning till detta resonemang. Han hade intet yrkande, och därför borde jag kanske inte taga upp hans anförande till granskning. Det var dock ett par saker i det, som föranleder mig att något beröra detsamma.

Herr Nihlfors klagade först över att man i propositionen inte redovisat personalorganisationernas synpunkter. När man förhandlar om saker och ting är det ju dock inte precis vanligt, att man presenterar ett fullständigt protokoll över de olika synpunkter, som fram-

förts. Frågan är ju ännu inte slutbehandlad; hela inplaceringsproblemet återstår ännu. Propositionen har emellertid redovisat, att organisationerna i princip godtagit förslaget.

Vidare framförde herr Nihlfors kritik över att de statsanställda skulle utgöra en regulator på arbetsmarknaden, en synpunkt som tydligen även herr Senander delade. Jag vill erinra om att problemet inte är fullt så enkelt, som herrar Nihlfors och Senander ville göra gällande. Om antalet personer i de produktiva åldrarna blir mindre och mindre för varje år, måste detta medföra, att den kaka som åstadkommes i samhället också blir mindre. Då blir ju frågan ytterst den, huruvida man skall utnyttja det medel man här förordar eller om man skall sänka standarden. Vid valet mellan dessa två ting väljer jag för min del utan tvekan den första utvägen.

Herr Nihlfors talade sedan om den del av folkpensionen, som i förskott utgår till statstjänarna. Han menade att statstjänarna förlorade en viss summa genom att pensionsåldern höjdes. Det är klart att man kan föra detta resonemang, men jag vill här i kammaren liksom i utskottet erinra herr Nihlfors om att frågan är föremål för behandling, och då finns det ju ingen anledning att nu taga ställning till spörsmålet eller göra några uttalanden, som binda förhandlingarna. När dessa äro slutförda, få vi taga ställning till detta spörsmål på samma sätt, som när det gäller andra spörsmål beträffande statstjänarorganisationerna.

Vad sedan beträffar herr Senanders anförande, vill jag inte gå in så mycket på det. Han betvivlade, att det här blev någon verklig frivillighet. Han menade, att när statstjänarna, som få en så liten pension, ha möjlighet att behålla sin tjänstgöring skulle de av ekonomiska skäl tvingas att göra det. Det är klart att man kan föra detta resonemang, men å andra sidan tycker jag att herr Senan-

Avgångsåldern i civil statstjänst.

der i väl hög grad förringat värdet av den pension, som utgår till statstjänarna. Jag är nämligen övertygad om att Sveriges industriarbetare med tacksamhet skulle mottaga den pension, som i dag utgår till statstjänarna. De pensioner industriarbetarna få äro, i förhållande till dem som utgå till statstjänarna, ganska blygsamma.

Det dåliga läget för statstjänarna är ju mera en omdömesfråga. Det är klart att man alltid kan säga att folk har det dåligt ställt, men om man jämför statstjänarna med andra folkgrupper och väger de olika förmånerna emot varandra, tror jag inte att man med någon större styrka kan göra gällande, att statstjänarna äro särskilt missgynnade. Jag är övertygad om att den kategori jag själv tillhör, nämligen järnbruksarbetarna, utan vidare skulle godtaga de favörer, som bjudas motsvarande grupper i statstjänst. Förhållandena på den öppna marknaden äro ingalunda så ljusa och vackra för människorna, som man ofta gör gällande när man diskuterar statstjänarnas lönefrågor.

Herr talman! Med stöd av det anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr NIHLFORS: Herr talman! Herr Lindholm ville göra gällande, att det inte behövdes någon redovisning av personalorganisationernas synpunkter på det föreliggande problemet. Jag vill emellertid påpeka för herr Lindholm, att det inte endast är regeringen, som skall taga ställning till saken, utan även 380 riksdagsledamöter. Genom redovisningen i propositionen få dessa icke reda på annat än vad arbetsgivarparten tycker och tänker. Om förhandlingarna står det endast, att man uppnått enighet. Det säges alltså ingenting om vad som i övrigt ventilerats.

Jag vill även säga att när det gäller samordningen av tjänstepensioner och folkpensioner har jag inte påyrkat någonting. Jag har endast sagt att detta

är ett problem av en sådan storleksordning, att det hade funnits anledning att erinra om det i utlåtandet.

Till slut hade jag en egen reflexion om att man kanske borde vänta till nästa år med reformen för att dessförinnan klara upp de ekonomiska problemen; därigenom skulle lättare åstadkommas en stimulans för statstjänare att stå kvar i tjänst. Nu kanske de inte bry sig om det.

Herr SENANDER: Herr talman! Jag kan inte förstå vad det skall tjäna till att liksom försöka spela ut de olika samhällsgrupperna mot varandra, t. ex. nu vid jämförelsen mellan industriarbetarna och statstjänarna. Det är fullkomligt riktigt, såsom herr Lindholm framhållit, att många industriarbetare, för att inte säga flertalet, skulle vara mycket tacksamma om de finge den pension, som nu tillkommer statstjänarna. Detta kan väl emellertid inte föranleda någon, vare sig i denna kammar eller annorstädes, att bedöma dessa frågor på det sätt, som herr Lindholm här gör. Man måste väl bara fråga sig: Äro pensionerna för de lägst avlönade statstjänarna tillräckliga för att dessa skola kunna föra en bekymmersfri existens eller äro de det inte? Jag är då utan tvekan beredd att svara att de inte äro tillräckliga. Att sedan göra jämförelser nedåt, som man alltid gör, anser jag vara oriktigt. Om man finner att det finns grupper, som ha det sämre ställt än andra grupper här i samhället, bör ju strävan gå ut på att lyfta upp de sämst ställda till de andras nivå. Man skall väl inte resonera på ett sätt, som kan ge anledning att tro att man vill handla i motsatt riktning.

Jag har bara velat framhålla detta i min replik till herr Lindholm därför att jag tycker, att det är oriktigt att på detta sätt söka spekulera i motsättningar, som eventuellt kunna finnas mellan anställda på den privata arbetsmarknaden och statstjänstemän.

Skattestopp med inkomstskatteeftergift.

Herr LINDHOLM: Herr talman! Jag har inte på något sätt sökt spela ut den ena samhällsgruppen mot den andra. Jag har endast velat framhålla den omständigheten, att det i detta land finns betydande folkgrupper, som ha en väsentligt sämre ställning än statstjänarna. Herr Senander ville ju i sitt anförande göra gällande, att statstjänarna i alla avseenden ha det uruselt ställt.

Herr SENANDER: Herr talman! Jag har inte sagt att statstjänarna i alla avseenden ha det useult ställt. Jag polemiserade i mitt anförande emot det ständiga framhållandet av de s. k. speciella förmånerna för statstjänarna. Tittar man litet närmare på saken och känner närmare till förhållandena för statstjänarna skall man emellertid finna, att dessa förmåner inte ha det värde, som man velat göra gällande, om man jämför dem med andra samhällsgruppers förmåner.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag såväl därå som å Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 43, i anledning av väckta motioner om åstadkommande av lättnad i det nuvarande genom inflationen skärpta skattetrycket å inkomst, förmögenhet och arv, m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11.

Skattestopp med inkomstskatteeftergift.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 44, i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att med inkomstskatteeftergift införa ett skattestopp från den 1 januari 1952.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr ADOLFSSON: Herr talman! När jag väckte denna motion var det närmast i syfte att ge den då pågående debatten om medel mot inflationen ett tillskott.

Jag är tillräckligt skeptisk för att inte helt kunna ansluta mig till dem som tro, att höjda och nya skatter utgöra något slags universalmedel mot allt ekonomiskt samhällsont. Jag tror tvärtom att skattetrycket nu kommit till en sådan höjd, att skatten i sig själv är inflationsdrivande. Man har ju tidigare utomlands gjort en liknande erfarenhet. Jag vill påminna om att en fransk nationalekonom i en utredning framhållit, att det höga skattetrycket i Frankrike under mellankrigsåren hade en rent inflationsdrivande verkan.

Om man tänker närmare på den situation vi ha här i vårt land, står det väl klart för envar att inflationen, som man en gång kallade för en engångsinflation, vilken skulle släppas upp till en viss fixerad gräns, nu pågått längre tid än man tänkt sig och även stigit till större höjd, än man från första början avsåg. Man kan nog ifrågasätta huruvida några åtgärder av den karaktären äro vidtagna, att man verkligen kan få inflationen under kontroll. Ett av de mest kännetecknande dragen är ju, att lusten att spara har avtagit betänkligt. Det är naturligtvis flera samverkande orsaker som bidragit till denna avtagande lust att spara. Det försämrade penningvärdet, som ju är en följd av inflationen, gör, att folk tycker att det är bättre att i dag köpa för den krona man har, då man vet vad man får för den, än att vänta tills i morgon, då man inte vet vilket värde den kan ha.

Jag tror emellertid även att själva skattetrycket verkar inflationspådrivande. Om man anstränger sig för att göra en ökad arbetsinsats — det må vara

Skattestopp med inkomstskatteefftergift.

som löntagare eller företagare — för att genom denna ökade insats få en större inkomst, som ger möjlighet att avstå en del till nysparande, avbetalning på skulder o. d., då tar skatten för mycket av denna extra prestation. Folk vill därför inte göra några extra ansträngningar härvidlag. Det är givet att den som skall betala av på en skuld, t. ex. amortera 1 000 kronor, måste försöka skaffa sig denna större inkomst genom en ökad arbetsprestation eller genom att sköta sitt företag bättre. Han kanske många gånger tänker, att på dessa 1 000 kronor måste han betala 20, 25 eller 30 procent i skatt, medan räntan i banken håller sig vid 4 procent. Under sådana förhållanden kan man nästan säga att det är bättre affär för den enskilde att låta bli att betala sina skulder, eftersom skuldbetalningen på detta sätt beskattas.

Vi måste också vara fullt medvetna om, att om man här i landet skall kunna få en bättre sparanda hos medborgarna, måste det allmänna gå före med gott exempel. Jag tror inte att det i längden är hållbart att man inom det allmänna — stat, landsting och kommuner — bara ökar penningrullningen. Enligt mitt förmenande måste man vidtaga mycket kraftiga åtgärder för att försöka stoppa utgiftstegringen. Man måste även inom den allmänna förvaltningen iakttaga all den sparsamhet, som är möjlig att uppnå. Först om man från det allmännas sida vidtager åtgärder, som allmänheten uppfattar såsom verkliga kraftåtgärder i syfte att skära ned det allmännas utgiftskonto, först då kan man räkna med att allmänheten stimuleras till att spara i större utsträckning än hittills.

Det har närmast varit min tanke att man skulle försöka begränsa det allmännas utgifter och sedan premiera nysparandet hos medborgarna i detta land genom att de merinkomster, som komma av en ökad produktionsinsats, skulle bli skattefria under förutsättning

att de sparades. På detta sätt skulle man enligt min uppfattning kunna stimulera produktionen och arbetsinsatsen, stimulera medborgarna till att inte konsumera hela sin inkomst utan spara en del därav. Det är ju de sparade medlens storlek i förhållande till å ena sidan produktionsresultatet och å andra sidan konsumtionen, som avgör stabiliteten i vårt ekonomiska liv. Detta bestämmer också ytterst hur mycket vi ha råd att investera i vårt land.

Herr talman! Jag har endast velat framföra dessa synpunkter. Jag har intet yrkande.

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! Jag skall inte nämnvärt förlänga debatten. Jag vill bara säga, att lämpligheten av sparsamhet med offentliga utgifter nog är en sak, som vi alla kunna vara eniga om. Det är bara så förfärligt svårt att åstadkomma det. Det är lätt att säga tulipanaros, men det är betydligt svårare att göra den. Denna kammare har ju under den nu snart avslutade riksdagen inte utmärkt sig för några särskilda sparsamhetstendenser.

Det är inte i det hänseendet, som bevillningsutskottet vänder sig mot motionärens synpunkter, utan det är i fråga om den metod, som motionären här föreslår. Han tänker sig att man genom ett beslut om skattestopp skulle lyckas åstadkomma så mycket. Bevillningsutskottet har den meningen, att för att kunna sänka skatterna, måste man först sänka utgifterna. Med den metod motionären tänkt sig skulle det uppenbarligen bli på det sättet, att om man från ett visst datum kopplade bort hela merinkomsten från skatt, samtidigt som man inte kunde sänka utgifterna utan måste taga ut högre skatter, då bleve detta en bestraffning av dem, som icke fått några ökade inkomster efter detta datum. Bevillningsutskottet frågar sig, om det med den metoden

Ändring i kommunalskattelagen.

över huvud taget är möjligt att åstadkomma några skattesänkningar i det ena eller andra avseendet. Jag tror nog att man i detta som i alla andra fall måste vandra den vanliga vägen. Det finns inga genvägar. Man kan inte bara säga att man vill det och det — och sedan går det i uppfyllelse. Man måste först sänka utgifterna, om man över huvud taget skall komma fram till en skattesänkning. Detta anser jag inte heller vara uteslutet. Bevillningsutskottet har också uttalat att man måste sträva efter detta, och i den strävan skulle det vara önskligt att alla deltaga. Men det är just detta, som är så förfärligt svårt.

Jag skulle kunna berätta om hur det var när 1949 års skattekommitté skulle göra upp ramen för en budget och det visade sig, att det blev elva ramar i stället för en. Kommittén måste då föreslå en enmansutredning, d. v. s. den Wärnska utredningen.

Jag tror nog att man måste komma ihåg att intressena i många avseenden äro så vitt skilda och att skall man kunna spara, måste man vara beredd att acceptera en sänkning och inte en höjning av utgifterna — oavsett vilken ståndpunkt man har och hur nära ens eget hjärta utgifterna ligga.

Jag skall inte fortsätta denna debatt. Jag är övertygad om att vi skola sträva framåt mot en skattesänkning. Jag och bevillningsutskottet i övrigt äro emellertid övertygade om att vägen med skattestopp, som herr Adolfsson föreslagit, inte är lämplig att vandra om vi skola nå några resultat.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr ADOLFSSON: Herr talman! Jag delar det intresse bevillningsutskottets ärade ordförande har när det gäller att sänka utgifterna för det allmänna. Kunna vi alla vara besjälade av viljan att begränsa utgiftstegringarna och ännu

hellre minska utgifterna, då nå vi inte endast fram till ett skattestopp, herr Olsson, utan få även möjligheter att vrida skruven tillbaka och åstadkomma en skattesänkning.

När man här säger att detta system skulle verka orättvist, då har man kanske inte riktigt tänkt sig in i hur det skall fungera. Mitt förslag går närmast ut på att den del av merinkomsten som sparas skulle vara skattefri. Detta skulle innebära, att skatteunderlaget vid ett visst tillfälle inte skulle bli mindre än året förut. I den mån medborgarnas karaktär att spara inte är större än statens finns det också möjligheter att skatteunderlaget skulle öka, ty då bleve den del av merinkomsten, som sparades, mindre.

Herr OLSSON i Gävle: Herr talman! Det står väl i alla fall kvar, att den som inte kunde öka sin inkomst på något sätt icke heller skulle få någon som helst fördel av det förslag, som herr Adolfsson här framlagt. Detta är väl dock en metod, som man inte använder sig av i ett civiliserat samhälle.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 12.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottets hemställen bifölls.

§ 13.

Ändring i kommunalskattelagen.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28

Prisutjämningsavgift m. m.

september 1928 (nr 370), m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde

Fru EWERLÖF: Herr talman! Till detta utskottsutlåtande har jag fogat en blank reservation, och jag skall med några ord be att få redovisa densamma.

Utskottet säger i sitt utlåtande, att befrielsen från skyldighet att erlægga folkpensionsavgift icke rubbar de allmänna principerna för uttagande av avgifter till de olika socialförsäkringarna — det gäller ju här personer med en taxerad inkomst på minst 1 200 kronor. Jag är alldeles på det klara med att personer i ett sådant inkomstläge behöva hjälp och lindring på olika sätt. Jag förstår också, att det tidigare tillämpade förfarandet är förenat med vissa administrationskostnader.

Jag har intet yrkande, och min reservation riktar sig utslutande mot själva skrivningen i utskottsutlåtandet. Jag anser nämligen att det är själva principen som rubbas, när avgift till de olika socialförsäkringarna icke uttages. Det är således mot utskottets skrivsätt jag reserverat mig, icke mot själva tanken.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 15.

Prisutjämningsavgift m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 52, i anledning av Kungl.

Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade

Herr FAGERHOLM: Herr talman! Till detta utlåtande är fogat ett särskilt yttrande av herrar Velander m. fl. I detta yttrande väckes tanken, att de influtna avgifterna i viss utsträckning skulle behållas i utländsk valuta och som sådana hållas avskilda i riksgäldskontoret eller riksbanken. Det är klart, att denna tanke är värd beaktande. Förfarandet skulle innebära, att man lade grunden till en — om jag så får uttrycka det — mer självständig utländsk valutabehållning. Framför allt skulle det också innebära, att medlen blevo mer effektivt steriliserade än vad som annars rent praktiskt kan åstadkommas.

Jag ville, herr talman, endast ha påpekat den tanke som här framförts, och det är min personliga uppfattning, att man noga bör överväga denna sak. Det är ju inte fråga om någon reservation, och jag har därför ingen anledning att ställa något yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 16.

Föredrogs vart efter annat:

bevillningsutskottets betänkande nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; och

första lagutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtande hemställt.

§ 17.

Tillämpning av allmänna förfogandelagen.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 26, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående inhämtande av riksdagens samtycke till förordnande om tillämpning av vissa bestämmelser i allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293), dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 6 april 1951 dagtecknad proposition, nr 193, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslagit riksdagen att lämna samtycke till att Kungl. Maj:t med stöd av 1 § andra stycket allmänna förfogandelagen förordnade, att 2—5 §§ samma lag skulle äga tillämpning under tiden den 1 juli 1951—den 30 juni 1952.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 489 av herr *Herlitz* och inom andra kammaren nr 626 av herr *Håstad*.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts,

»1) att riksdagen, vid besvarande av proposition nr 193, måtte förklara att den vidhåller vad vid 1949 års riksdag uttalades om riksdagens medverkan vid nya regleringar med stöd av förfogandelagen,

2) att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa, att handelsregleringar o. d. icke måtte utan dess samtycke genomföras i den mån de icke stödjade sig på förfogandelagen.»

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition; och

B) att motionerna I: 489 och II: 626

mätte anses besvarade genom vad utskottet i motiveringen anført.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr KOLLBERG: Herr talman! I proposition nr 193 erinras om att Kungl. Maj:t år 1949, i samband med förslag om vissa ändringar i allmänna förfogandelagen, förklarade, att innan nya regleringar infördes, frågan därom borde underställas riksdagen där så utan olägenhet kunde ske. Hade frågan icke i förväg kunnat underställas riksdagen borde — sades det vidare — sedan en ny reglering införts, riksdagen omedelbart underrättas därom genom meddelande jämlikt § 56 riksdagsordningen. Nu framhålles i propositionen, att det år 1949 föreslagna tillvägagångssättet hade sin bakgrund i att med hänsyn till det förbättrade försörjningsläget införandet av varje ny reglering måste betraktas som en exceptionell åtgärd av sådan betydelse, att riksdagen borde på det föreslagna sättet underrättas därom. Sedan försörjningsläget numera åter blivit skärpt, räknar Kungl. Maj:t med att ingripanden enligt förfogandelagen ej sällan kunna bli nödvändiga. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:t funnit det tidigare avsedda förfarandet innebära en onödig arbetsbelastning för såväl Kungl. Maj:t som riksdagen.

I motion nr 626 i denna kammare har föreslagits, att riksdagen måtte förklara att den vidhåller vad vid 1949 års riksdag uttalades om riksdagens medverkan vid nya regleringar med stöd av förfogandelagen. Därjämte har i motionen yrkats, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa, att handelsregleringar o. d. icke måtte utan riksdagens samtycke genomföras i den mån de icke stödjade sig på förfogandelagen.

Utskottet har i sitt utlåtande vidhållit sin tidigare uttalade anslutning till Kungl. Maj:ts år 1949 deklarerade avsikt att framdeles — där så kunde ske utan olägenhet — underställa riksdagen

Tillämpning av allmänna förfogandelagen.

frågor om införande av nya regleringar med stöd av förfogandelagen. Härutinnan har utskottet sålunda anslutit sig till motionärens önskemål. I fråga om regleringar utan stöd av förfogandelagen har utskottet förklarat sig anse det lämpligt, att Kungl. Maj:t i förväg inhämtar riksdagens mening i viktiga fall.

För var och en som varit verksam inom krisförvaltningen framstår det som uppenbart, att handelsregleringar i fråga om konsumtionsvaror icke kunna bringas till allmänhetens kännedom förrän i samband med ikraftträdandet. Minnena från avspärrningsperioden under det sista kriget äro så levande hos allmänheten, att hamstringsköp skulle bli den omedelbara följden av ett förhandsmeddelande om en reglering. Även förhandsupplysningar om tilltänkta regleringar på råvaruförsörjningens område skulle utan tvivel i de flesta fall åstadkomma svåra störningar inom näringslivet.

Då det väl icke kan vara utskottets mening att föranleda dylika svårigheter i samband med införandet av i och för sig nödvändiga regleringar, måste det bli ytterst sällsynt, om ens någon förekommade, att riksdagens mening i förväg inhämtas. Kungl. Maj:t kommer otvivelaktigt att se sig nödsakad att inskränka sig till att i efterhand informera riksdagen.

Jag finner det för min del olyckligt att riksdagen skall upprätthålla ett principiellt krav, som sällan eller aldrig kan väntas bli uppfyllt. Anspråket på underrättelse i efterhand om en beslutad reglering synes mig också ganska onödigt. De beslutade regleringarna bringas ju till allmänhetens kännedom på ett synnerligen effektivt sätt, och besluten lära utan vidare bli kända för riksdagen. Ett officiellt underrättelseförfarande, som påyrkas av utskottet, verkar därför meningslös pappersexercis.

Vad jag nu sagt har närmast tagit

sikte på regleringar med stöd av förfogandelagen men gäller i själva verket lika mycket i fråga om regleringar utan stöd av denna lag.

Motionens yrkande att riksdagen måtte hemställa om att handelsregleringar o. d. utan stöd av förfogandelagen icke måtte genomföras utan riksdagens samtycke går enligt min mening alldeles för långt. Som torde vara väl bekant, ha regleringsmyndigheterna såväl under kriget som kanske även under efterkrigstiden funnit synnerligen smidiga och för näringslivet välkomna metoder att utanför förfogandelagens ram åstadkomma regleringar, som utan att alltför djupt ingripa i näringsidkarnas frihet genomföra vissa restriktioner inom handelns och varuförsörjningens områden. Den kanske allra smidigaste metoden har varit att träffa överenskommelser med berörda näringsidkare, varigenom dessa frivilligt förbundit sig till viss återhållsamhet. Det vore synnerligen olyckligt om dessa metoder icke skulle få tillämpas utan att Kungl. Maj:t i varje fall skulle nödgas att i förväg inhämta riksdagens mening. Särskilt olyckligt skulle det vara om Kungl. Maj:t skulle bindas så hårt, att dylika regleringar utan stöd av förfogandelagen icke ens skulle kunna genomföras under förutsättning att riksdagen i efterhand underrättades.

Med vad jag nu anfört vill jag ingående ha sagt, att jag ej delar utskottets mening att riksdagen bör i största möjliga utsträckning få göra sitt inflytande gällande på prispolitiken. Jag ansluter mig också oreserverat till utskottets uttalande, att det är av stor vikt att reda och klarhet åstadkommes på förevarande område och att tydliga riktlinjer utstakas för Kungl. Maj:ts befogenheter, däri inbegripet befogenheterna på de områden, som för närvarande icke omfattas av förfogandelagen. Emellertid pågår ju för närvarande en utredning om revision av förfogandelagen, och det bör ankomma på denna utredning

att söka föreslå lämpliga former för riksdagens medverkan. Jag betvivlar starkt att den lämpligaste formen är, att riksdagen skall medverka vid varje särskild reglerings tillkomst. Riksdagen bör icke i nuvarande läge hävda en princip, som med all sannolikhet måste frångås vid behandlingen av det väntade förslaget till ändring av förfogandelagen.

Med stöd av vad jag nu anfört yrkar jag, herr talman, att andra stycket i utskottets motivering måtte utgå, likaså sista meningen i tredje stycket. Vidare yrkar jag att motionerna I: 489 och II: 626 måtte avslås.

Fru SJÖSTRAND: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag i oförändrat skick.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till det av herr Kollberg under överläggningen framställda yrkandet; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 18.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfälliga bostäder vid skogs- och flottningsarbete m. m. (skogsförläggningsslag).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 19.

Införande av treveckorssemester.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 23 februari 1951 dagtecknad proposition, nr 72, vilken hän-

Införande av treveckorssemester.

visats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga genom propositionen framlagda förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester; samt
- 2) lag om förlängd semester för vissa arbetstagare med hälsofarligt arbete.

Propositionen innebar i huvudsak, att den lagstadgade semesterns längd skulle ökas från två till tre veckor om året. Enligt förslaget skulle arbetsgivaren äga rätt att, när den intjänade semestern överstege tolv dagar, förlägga semestern till två skilda perioder, av vilka den ena skulle utgöra tolv dagar.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehäft ett antal motioner.

I motionerna I: 368 av herr *Sundelin m. fl.* och II: 473 av herr *Gustafson i Göteborg m. fl.*, vilka voro likalydande, hade hemställts, bl. a., att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 72 ville beakta vad i motionerna anförts om möjligheterna att, där överenskomelse om uppdelning av den tredje semesterveckan träffades, utbyta denna mot ett lämpligt antal fria sommarlördagar.

I de likalydande motionerna I: 337 av herrar *Norling och Persson, Ola*, och II: 447 av herr *Dahlgren m. fl.* hade yrkats, att riksdagen måtte antaga i motionerna framlagt förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 367 och II: 472, såvitt dessa avsåge antagandet i princip av de av Kungl. Maj:t framlagda lagförslagen, samt med avslag å dels samma motioner, till den del dessa avsåge uppskov med ikraftträdandet av semester-

Införande av treveckorssemester.

reformen, dels motionerna I: 337 och II: 447, såvitt dessa avsåge ändrad lydelse av 12 § ävensom ikraftträdandebestämmelsen till förslaget till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester, dels och motionerna I: 365 och II: 474 samt motionen II: 457 antaga de genom förevarande proposition framlagda förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester, samt

2) lag om förlängd semester för vissa arbetstagare med hälsofarligt arbete;

B) att riksdagen i anledning av motionerna I: 223 och II: 289, I: 358 och II: 470, I: 366 och II: 471 samt I: 367 och II: 472 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda frågan om hänförandet av de s. k. beroende uppdragstagarna under semesterlagen och de övriga författningar, där så kunde vara påkallat, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda;

C) att motionerna I: 336 samt I: 368 och II: 473 — sistnämnda båda motioner, såvitt dessa avsåge semester åt småföretagare etc. — måtte anses besvarade genom vad utskottet i sin motivering anfört;

D) att motionerna I: 337 och II: 447, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet under A) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

E) att motionerna I: 358 och II: 470, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet under B) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

F) att motionen II: 458 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

G) att motionerna I: 368 och II: 473, såvitt dessa avsåge utformningen av semesteren, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits:

1) av herrar *Hallagård*, *Wahlund* och *Ericsson* i Näs, utan angivet yrkande;

2) av herrar *Sunne* och *Wiklund* i Stockholm samt fru *Sjöstrand*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

A) att — — — (= utskottet) — — — åtgärd, samt

G) att motionerna I: 368 och II: 473, såvitt dessa avsåge utformningen av semesteren, måtte anses besvarade genom vad reservanterna i sin motivering anfört;

3) av herr *Wistrand* och fru *Ewerlöf*, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

A) att — — — (= utskottet) — — — åtgärd, samt

G) att motionerna I: 368 och II: 473, såvitt dessa avsåge utformningen av semesteren, måtte anses besvarade genom vad sistnämnda reservanter i sin motivering anfört.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr ERICSSON i Näs: Herr talman! Vid behandlingen i utskottet av frågan om treveckorssemester har det varit en glädjande enighet om det allra mesta. Vi ha varit eniga om att det i och för sig är riktigt att förlänga semesteren med ytterligare en vecka. I fråga om tidpunkten för genomförandet har det yppats viss tveksamhet, och man kan naturligtvis säga, att dagens ekonomiska läge inte inbjuder till att genomföra en sådan reform som den som nu är på tapeten.

Jag skall inte närmare gå in på semesterreformens verkningar för näringslivet och för samhällsekonomin, men det är uppenbart att den utvidgade semesteren kommer att medföra, att produktionen inte ökar precis i den takt som den skulle ha gjort, därest vi inte hade genomfört reformen, och att detta i sin tur kommer att accentuera de inflationistiska tendenser, som vi ha att brottas med. Uppenbarligen ha vi haft att välja mellan att förlänga semesteren och få en mindre standardökning på andra områden eller att göra tvärtom,

och jag tror nog för min del, att det är många som hellre ta ut en höjning av levnadsstandarden i form av ökad fritid än i form av någonting annat. Men vi måste ju veta vad vi göra när vi genomföra en sak som denna, och vi kunna inte förutsäga, i vilken utsträckning den ökade fritiden kommer att positivt påverka produktionen. Men det är mycket som talar för att semesterreformen skall genomföras, bland annat att många, t. ex. stora tjänstemannagrupper, redan ha tre veckors semester. En likställighet på detta område mellan kroppsarbetare och tjänstemän är enligt mitt sätt att se alldeles riktigt.

För min egen del konstaterar jag också med glädje, att det inte har förekommit några meningsskiljaktigheter när det gällt lantarbetarnas ställning. Vi ha varit ense om att jordbruksarbetarna skola jämföras med andra grupper. Det har ju tidigare varit så, att lantarbetarna ställts i en undantagsställning vid de sociala reformernas genomförande. Detta har, såvitt jag förstår, inte utfallit särskilt lyckligt, utan vi ha förlorat både på gungorna och karusellen. Men det är klart, att det på denna punkt kommer att uppstå en hel del stora svårigheter, eftersom lantarbetarna ha högsäsong i arbetet under den tid, som andra människor kalla för semestertid. Jag tror emellertid inte att dessa svårigheter komma att bli större än att de kunna övervinnas.

På en annan punkt har utskottet också skrivit mycket positivt, och det är när det gäller de s. k. beroende uppdragstagarna, såsom skogskörare och handelsresande. Utskottet skriver: »Genom semesterreformen och framför allt genom planen att skapa semestermöjligheter åt de grupper, som i övrigt stå utanför semesterlagen, ha de beroende uppdragstagarna kommit i ett läge, som onekligen kan motivera att deras ställning blir rättsligen erkänd i semesterlagen och därigenom även i de andra sammanhang, där det för dem kan vara

Införande av treveckorssemester.

av betydelse. Utskottet förordar därför, att Kungl. Maj:t — efter verkställd utredning — måtte till förnyad prövning företaga nu berörda spörsmål.»

Vad vi emellertid från vårt håll måste beklaga är, att inte hela semesterproblemet tagits upp till behandling på en gång, så att vi i detta sammanhang kunde ha fått lösa frågan om folksemesteren. När tanken på en folksemester första gången togs upp, berodde detta på att vi laborerade med dellösningar och försökte ordna semester åt den ena gruppen då och den andra då. Det var treveckorssemesteren som var på tapeten också vid det tillfället, det var husmoderssemesteren, det var skogskörarssemesteren o. s. v. Jag tycker för min del att det skulle ha varit bättre att ta upp hela semesterproblemet på en enda gång och göra en utredning för att konstatera, hur lång semester vi ha råd till. För mig får man gärna säga att alla skola ha semester en månad, om det kan bevisas, att vår ekonomi tillåter det. När man så konstaterat, hur lång semester vi ha råd till, skulle man ha försökt ordna så, att alla arbetande människor i detta land finge en sådan semester.

Riksdagen beslutade som bekant en utredning om saken i fjol — först i fjol, skulle jag vilja säga. Det beslutades att arbetstidsutredningen, förstärkt med representanter för de folkgrupper, som tänktes vara berörda, skulle utreda frågan. Detta var riksdagens beslut, men Kungl. Maj:t hänsköt i stället saken till arbetsmarknadsstyrelsen, som för närvarande håller på med utredningen. Efter att ha framställt en interpellation fick jag det svaret, att de berörda grupperna och deras intresseorganisationer borde tillförsäkras medinflytande i utredningen och att de också skulle kopplas in. Till dato har emellertid detta, såvitt jag vet, inte skett. Men när socialminister Möller har försäkrat, att utredningen skall vara klar i september, tycker jag nog det är på tiden, att man

Införande av treveckorssemester.

kopplar in de berörda grupperna och intresseorganisationerna.

Vi skulle naturligtvis också kunna vänta till hösten med att genomföra treveckorssemestern. Den skulle ändå bli klar i god tid före nästa års val. Men när vi nu ha varit ense om principen och då det har varit mycket litet diskussion om det mesta, få vi uttrycka den förhoppningen, att när frågan kommer upp i höst resultatet inte bara blir att det kastas in något tiotal miljoner i jordbrukskalkylen för att tillförsäkra jordbruksarbetarna semesterersättning, ty på den vägen löser man inte semesterfrågan, om man skall se den ur den synpunkt, ur vilken den rättast bör bedömas. Det finns stora grupper som ännu inte ha fått sin semesterfråga ordnad men ändå skola vara med och bära de bördor, som samhället får vidkännas för treveckorssemesterns genomförande. Det är hantverkare och handlande, det är jordbrukare och deras hustrur. Det finns människor, som aldrig i hela sitt liv ha haft en enda dags semester. Det finns oändligt många bland småbrukarhustrurna, som inte ha haft mer semester än vad de kunnat få i samband med barnsbörd och som kanske, när deras långa arbetsdag är slut och de börja bli gamla, få tillbringa sin slutgiltiga semester på sjukhus. De utgöra en grupp med en arbetstid på 13½ timmar om dygnet. De ha inte fått sin semesterfråga löst, och det är inte bara de — det är, som jag sade, ännu flera.

Det är därför, herr talman, med beklagande av att så stora grupper av arbetande människor ännu inte kunna få del av de sociala förmåner, vilka vi i dag besluta, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr DAHLGREN: Herr talman! »Treveckors semester från den 1 juli 1951» har jag sett som rubrik i åtskilliga tid-

ningar under den senaste tiden och då inte minst i regeringspressen. Hur felaktig denna rubriksättning har varit framgår av det förslag från regeringen, som vi nu ha att behandla och som utskottsmajoriteten anslutit sig till. Detta förslag innebär, att det stora vallöftet från år 1948 inte kommer att infrias så snabbt som rubrikskrivarna ha lovat. Genom utskottets ställningstagande vid behandlingen av den motion vi från vårt håll ha väckt framstår det såsom uppenbart, att den förlängda semestern skall vara användbar vid ännu ett riksdagsval, innan den blir en realitet. Förslaget betyder som bekant, att treveckorssemestern blir ett faktum först 1953, under det att ett bifall till vår motion, som innebär en ändring av kvalifikationsbestämmelserna och som framflyttar lagens ikraftträdande två månader, betyder att arbetarna erhålla 16 dagars semester redan i år och tre veckors semester nästa år.

Vårt förslag innebär enligt min mening så betydande fördelar, att jag omöjligt kan förstå, hur de som här i varje fall officiellt representera arbetarna kunna vara motståndare till det. De kvalifikationsbestämmelser, som vi velat få ändrade, ha ju aldrig inneburit någon fördel för de arbetande utan raka motsatsen, och det visar sig, att kvalifikationsbestämmelserna hindra ett snabbare ikraftträdande av lagen. När riksdagen för fem år sedan fattade beslut angående en ändring i semesterlagen, som innebar förlängd semester för ungdom och åtskilliga andra arbetstagare, angavs för ungdomens del såsom motiv, att denna under skoltiden varit van vid en lång, sammanhängande ledighet på sommaren och under de första åren ute i förvärvsarbetet borde få längre semester än andra för att inte övergångstiden skulle vara så svår. Jag framhöll då, och jag upprepar det nu, att semesterlagens kvalifikationsbestämmelser inte medgävo någon sådan lösning.

Införande av treveckorssemester.

Vi stå i precis samma situation i dag. Det är inte bara för ungdomen utan för alla som beröras av semesterlagen, som kvalifikationsbestämmelserna lägga hinder i vägen. Vi ha i vår motion sagt, att det inte finns något som helst motiv för att en arbetstagare, då han erhåller sin semester, skall ha arbetat in i många fall mer än ett halvt års semesterrätt för det kommande året. Bestämmelsen här-om är en uppenbar nackdel, vilket bevisas av att den reform, som riksdagen är färdig att i dag fatta beslut om, inte kan bli en realitet förrän om två år. Fördelen med kvalifikationsbestämmelserna, om man över huvud taget kan tala om fördel i samband med dessa bestämmelser, skulle vara, att arbetsgivarna ha möjlighet att tjäna litet ränta på de pengar, som få stå inne till kommande års semester.

Vi ha, som jag nämnde, i vår motion yrkat på en ändring i fråga om kvalifikationsbestämmelserna för att den efterlängttade treveckorssemestern snabbar skall bli verklighet. Vi ha också framfört ett annat yrkande, vilket gäller bestämmelserna i § 7 b) av semesterlagen. Jag vill erinra om att jag vid 1948 års riksdag väckte en motion, där jag yrkade på vissa ändringar av bestämmelserna i denna paragraf, ändringar som skulle innebära, att en s. k. vanlig sjukdom, d. v. s. annan sjukdom än yrkessjukdom och sjukdom på grund av olycksfall i arbetet, inte skulle beröva en arbetare rätten till semester. Motivet för detta krav är ju ganska uppenbart, ty det är naturligt, att en arbetare som varit sjuk i de flesta fall är i större behov av semester än den som haft turen att vara frisk.

Riksdagen fattade ett beslut som innebar, att man begärde en utredning i frågan. Vid vårriksdagen 1950 tillät jag mig att i en enkel fråga efterlysa, vart denna utredning egentligen tagit vägen och om den över huvud taget hade satts i gång. Svaret på denna fråga, som lämnades av statsrådet Andersson, blev

att spørgsmålet upptagits till förnyad prövning inom socialdepartementet men att ett slutgiltigt ståndpunktstagande skulle anstå till dess att resultat förelåg av den utredning, som då pågick angående semestertidens förlängning.

Jag kunde för min del inte tolka detta svar på annat sätt än att frågan om rätten till semesterlön under sjukdomstid skulle ligga på riksdagens bord samtidigt som vi nu ha att ta ställning till en förlängning av semestern. Men vad säger utskottet? Jo, efter att ha erinrat om frågans tidigare behandling framhåller man följande: »Utskottet får i anledning av motionerna hänvisa till att föredragande departementschefen i propositionen omnämnt, att vissa ändringsförslag berörande skilda delar av semesterlagen i tidigare sammanhang aktualiserats på olika sätt. Departementschefen torde här avse även förevarande spørsmål.» Jag vill inom parentes notera, att man säger »torde avse»; man är tydligen inte riktigt säker på saken. Och så fortsätter utskottet: »Enligt departementschefen syntes det emellertid icke lämpligt att i samband med förslaget rörande tre veckors semester behandla de av honom åsyftade specialspörsmålen. Departementschefen nämner till sist, att han i sinom tid torde få återkomma till dessa i den mån anledning därtill föreligger.» Med hänsyn till vad departementschefen har sagt avstår utskottet således från att uttrycka någon egen mening i frågan.

Jag ber att få konstatera, att regeringen tre år efter det att riksdagen begärt utredning i en fråga säger sig ämna återkomma till saken därest regeringen själv anser, att anledning härtill föreligger. Detta betyder, att regeringen tydligen inte fäst så stort avseende vid vad vare sig riksdagen eller Landsorganisationen sagt i anslutning till denna fråga.

Ett tredje yrkande, som vi ha tagit upp i vår motion, avser semestertidens förläggning. Vi kunna inte ansluta oss

Införande av treveckorssemester.

till den föreslagna bestämmelsen att arbetsgivarna skola få rätt att uppdelade semestern på två perioder — en rätt, som de säkerligen skulle komma att använda sig av. Det framgår också av den undersökning som arbetstidsutredningen har företagit, att arbetarna med en överväldigande majoritet förkastat detta förslag. Det är ganska naturligt att så blivit fallet, då ju själva orsaken till att man vill ha en förlängning av semestern är — och det är man också ganska allmänt klar på — att den sammanhängande semestertiden är för kort. Om det över huvud taget skall vara någon mening med förlängningen, måste den komma i följd med den nu gällande tolvdagarssemestern.

En väsentlig orsak till att man vill att semestern skall utgå i ett sammanhang är, att den lön, som erhålles under semestern åtminstone i tider sådana som dem vi nu genomleva och ha genomlevat under det senaste årtiondet, på grund av penningvärdeförsämringen blir lägre den lön, som utgår under icke semestertid. Semesterlön utgår ju nämligen i förhållande till genomsnittsinkomsten under det år, då man enligt kvalifikationsbestämmelserna arbetat in semesterrätten. Detta betyder, att man har mycket små ekonomiska möjligheter att ha semester två gånger om året, speciellt som semesterlönen i allmänhet är lägre i Sverige än i många andra länder. Resultatet kan då inte bli annat än att arbetarna vilja, att semestern skall utgå i ett sammanhang och att det inte skall ges någon möjlighet att dela upp densamma. Den undersökning, som jag nyss erinrade om, påvisar att nära $\frac{2}{3}$ och i varje fall mer än 30 procent av semestertagarna stanna i hemorten under semestertiden. Det är väl ingen som tror, att man stannar i arbetsmiljön på grund av överdriven kärlek till denna, utan det är säkerligen de ekonomiska förhållandena som inte medge någon förflyttning under semestertiden.

Jag skulle vilja säga, herr talman, att om treveckorssemestern skall bli till gagn för arbetarna, förutsätter det att man får ta ut den i ett sammanhang. Om man delar upp den, exempelvis på ett visst antal fria lördagar, hjälper man alla de krafter, som äro i arbete med att söka förfuska hela meningen med semestern. Det blir ett stöd åt arbetsgivarna, som då givas möjlighet att skicka hem arbetarna på »semester» vid en tid, då det bäst passar det produktiva intresset men sämst passar arbetarnas semesterintressen.

Herr talman! Jag ser ingen orsak till att jag skulle frånga det yrkande, som föreligger i vår motion. Jag ber därför att få yrka bifall till motionen nr 447 i denna kammare, som är likalydande med motionen nr 337 i första kammaren.

Fru SJÖSTRAND: Herr talman! Först vill jag konstatera, att det inte förefinns några större skillnader partierna emellan, fränsett kommunisterna, i denna fråga — det framgick ju också av herr Ericssons i Näs anförande.

För folkpartiets del vilja vi närmast understryka vikten av att semesterfrågan för de mindre företagen inom jordbruk, fiske, handel och hantverk m. fl. samt deras familjemedlemmar bringas till en snar lösning, att tidpunkten i enlighet med departementschefens svar på en enkel fråga hålles, så att utredningen härom blir färdig i år, och att frågan alltså kan föreläggas 1952 års riksdag. Vidare anse vi att ikraftträdandet av treveckorssemestern icke bör anstå tills frågan för dessa uppräknade kategoriers vidkommande är löst utan må äga rum i enlighet med föreliggande förslag.

Vad sedan gäller utformningen av semestern, finns redan i förslaget möjlighet för arbetsparterna att träffa frivilliga överenskommelser, hur den tredje semesterveckan skall uttagas. Här har

Införande av treveckorssemester.

visserligen gjorts en undersökning av arbetstidsutredningen om utbyte av den tredje veckan mot fria sommarlördagar, men då de tillfrågade inte ställts i valet mellan ett större antal fria lördagar än sex, förmoda vi på goda grunder, att svaret skulle ha blivit ett annat, om man ställt i utsikt åtta à tio fria sommarlördagar. Det är på den punkten vi skulle önska att riksdagen rekommenderade sådana överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. En dylik rekommendation hade i viss mån varit vägledande, då det gällt utformningen av den tredje veckans semester. Det förefinnes i vårt land bevisligen en viss tendens till frånvaro från arbetet på lördagar, vilket också pekar mot ett behov för de anställda, åtminstone inom en del industrier, att få ledigt den dagen, och med all säkerhet skulle ett sådant arrangemang inte göra produktionsresultatet sämre.

Herr talman! Jag ber att med dessa korta ord få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen nr 2.

Fru EWERLÖF: Herr talman! Det har redan vitsordats från detta podium, att principiell enighet har nåtts i utskottet beträffande den tredje semesterveckan. Vi ha allesamman kommit till det resultatet, att det ökade jäktet i livsföringen och det stegrade tempot på arbetsplatserna medföra ett ökat behov av rekreation. Jag vill också betyga att jag personligen har känt det som en glädje, då jag konstaterat att människor hellre vilja ha den standardförbättring, som en produktionsstegring möjliggör, i form av en förlängd semester än i form av en höjd lön. Det är dock så att människan lever icke av bröd allenast.

Det har framhållits att tidpunkten måhända inte är den allra lyckligaste för införande av en tredje semestervecka. Det är nog ett kortsiktigt resonemang, ty den större fysiska och psykiska spänst, som en längre semester med-

för, kommer väl i det långa loppet att lända inte bara de enskilda människorna utan också landet till gagn.

Om principen har det således inte rått någon strid utan en rörande och glädjande enighet. Det har varit om förläggningen av den sista semesterveckan som resonemanget rört sig. Men även därvidlag, det vill jag framhålla, har det inte varit någon principiell oenighet, utan vi ha samtliga gått in för frivilligmomentet. Den en smula snäva skrivning, som utskottet enligt mitt förmenande har gjort om just detta frivilligmoment, har emellertid medfört att jag har anmält en reservation.

Det har visat sig att det finns ett starkt intresse från såväl arbetsgivar- som arbetstagarhåll för att ta ut denna tredje vecka under enstaka dagar, framför allt sommarlördagar. Det har gjorts en Gallupundersökning, i vilken man konstaterat att från arbetstagarhåll är intresset härför ringa. Men, såsom här framhållits förut, det sätt på vilket frågorna ha ställts — det gällde således bara sex lördagar — har kanske i någon mån varit vilseledande, ty här rör det sig inte bara om dessa sex utan eventuellt om ett större antal fria lördagar.

Jag skall inte, herr talman, förlänga denna diskussion, då det inte finns någon anledning att dra upp en principiell debatt. Jag vill sluta med att säga att i den reservation som vi avgivit är det mycket starkt betonat, att vi på högerhåll anse att arbetstagarnas intressen icke skola få hindras av arbetsgivarnas, att arbetsgivare således icke mot arbetstagares vilja skall kunna företaga en uppdelning av den tredje veckan.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till den av mig avlämnade reservationen.

Herr HELLBACKEN: Herr talman! Sällan har en reform mött en så stor enighet i ett utskott som det nu föreliggande förslaget om utökad semester.

Införande av treveckorssemester.

Det är anledning att nu erinra sig det motstånd som man reste från visst håll när man genomförde fjortondagarssemestern. De farhågor som då anmäldes, dels i utskottet och sedermera i riksdagens båda kamrar, ha visat sig onödiga. Det har däremot visat sig att den produktionsminskning, som man inte bara befarade utan som man påstod inte skulle kunna undgås, icke blivit resultatet utan att i stället produktionen uppehållits och t. o. m. ökats sedan denna semester genomfördes. Därmed vill jag inte påstå att fjortondagarssemestern har så påverkat produktionen, att ökningen just av denna anledning kommit till stånd, men det kan vara befogat att erinra om att någon produktionsminskning icke har uppkommit genom fjortondagarssemestern.

Det önskemål från arbetstagarna, att denna semester på fjorton dagar borde utökas, har statsrådet Möller beaktat då han för vårriksdagen framlagt detta mycket betydelsefulla förslag för den största delen av arbetstagarna i detta land liksom att förslaget utökats till att omfatta grupper, som tidigare inte blivit berättigade att få del av semestern.

Under behandlingen i utskottet rådde som sagt rätt stor enighet om att man skulle genomföra treveckorssemestern. Men det har från vissa håll anmälts — genom motioner och sedermera också genom uttalanden — en önskan att därest semestern skulle utsträckas till tre veckor, den borde omfatta praktiskt taget hela det arbetande svenska folket. — Skulle man ha ställt det kravet redan vid fjortondagarssemesterns införande, hade vi nog inte haft den ännu. Ty det lär knappast vara möjligt för den myndighet, som nu sysslar med den saken och som torde avge sitt betänkande någon gång på höstsidan, att förslagsvis lösa denna fråga för hela folkets vidkommande. Det är utomordentligt betydelsefullt att man kan ge det stora flertalet människor bättre semesterförhållanden och därmed möjlighet till

större fysisk hälsa, ävensom till bättre rekreation och vila. De få samtidigt också bevis för att statsmakterna vårda sig om dem och äro intresserade av att de få lagstadgad semester; de flesta tjänstemän och högre befattningshavare ha ju redan inte bara fjorton dagar eller tre veckor utan betydligt längre semester.

Det är, herr talman, av mycket vital betydelse, att just denna reform genomföres. Jag råkar vara jordbrukare själv. Från jordbrukarhåll framhålles, att man inte har något emot reformen och att man önskar att den omfattade hela folket, att den vore en folksemester. Jag skulle vilja säga till herr Ericsson i Näs och andra, att för en enskild, mindre jordbrukare lär det bli ogörligt att tillämpa en lagstiftning om en så och så lång semester, därest det inte skall bli fråga om statsbidrag. En enskild jordbrukare, en skomakare eller en hantverkare, som har två, tre arbetare, kan endast ta ledigt när förhållandena så medgiva. En bonde, herr Ericsson i Näs, kan liksom jag själv ta ledigt när det passar och arbetet inte är påträngande. Han kan då ta en eller två dagar eller en halv dag ledigt och på det sättet tillgodogöra sig en semester. Givetvis böra statsmakterna beakta detta och medverka till att även dessa kategorier komma i åtnjutande av den fördel, som man i och med denna reform genomför beträffande andra grupper.

När man läst remissvaren kan man inte, herr talman, få annat än en känsla av att detta är en reform som vi verkligen böra genomföra. Jag gratulerar socialministern, Sveriges störste socialreformator, Gustav Möller, till att också ha genomfört denna stora reform, som jämte folkpensioneringen är en av de reformer, som verka bäst och som människorna bäst förstå och ge sin anslutning till.

Jag skulle vilja tillägga en sak, eftersom motionären herr Dahlgren står här bredvid. Enligt motionen i första kam-

maren nr 337 och i andra kammaren nr 447, väckt av herr Dahlgren m. fl., skola kvalifikationsbestämmelserna vara avgörande och den utökade semestern börja tidigare, så att den det första året skulle bli sexton dagar i stället för femton. Jag förstår herr Dahlgren mycket bra. Visst skulle detta vara ett i viss mån godtagbart förslag. Men mer än att kunna bjuda någon dag redan efter ett år betyder det att genomföra en reform, som vinner anslutning av hela svenska folket praktiskt taget. Fru Ewerlöf, som var uppe före mig, påpekade att högern framhållit i utskottet, motionsvis och i de yttranden som infordrats, att man skall äga rätt att bestämma, att semestern skall kunna uttagas på lördagar i stället för i ett sammanhang, men fru Ewerlöf ansåg dock att den sammanhängande semestern icke finge förhindras. Och naturligtvis är det så, att om en semester skall skänka den välbehövliga vilan och komma till största nytta, bör den vara sammanhängande och inte alltför splittrad.

Det kan finnas omständigheter — det vill jag inte förneka — som tala för att arbetsgivare och arbetstagare böra komma överens om att man skall ta ut en del av semestern på lördagar under sommarmånaderna. Reformen lägger heller intet hinder i vägen för sådana överenskommelser.

Jag skall, herr talman, i likhet med de föregående talarna, på grund av den långa föredragningslistan inte förlänga debatten. Jag kan inte finna annat än att denna kammare kommer att fatta ett synnerligen enstämtigt beslut om att bifalla andra lagutskottets förslag, och jag ber, herr talman, att med vad jag nu sagt få yrka bifall till detta förslag.

Häri instämde herr *Holm*.

Herr ERICSSON i Näs (kort genmäle):
Herr talman! Min gode vän herr Hell-

Införande av treveckorssemester.

backen gjorde gällande, att det var arbetstidsutredningen som hade hand om utredningen angående folksemestern. Detta är emellertid inte riktigt, utan det är arbetsmarknadsstyrelsen, som har hand om densamma.

Socialministern har lovat att också de grupper, som äro berörda i detta avseende, så småningom skola bli hörda och få medinflytande över den lagstiftning, som eventuellt kan bli en följd av denna utredning. Det är möjligt att herr Hellbacken då kan komma i fråga som representant för jordbrukarna, men jag är inte alldeles övertygad om att detta skulle vara till så stor glädje för utredningens resultat, om man skall döma efter de ord han här yttrade.

Herr Hellbacken sade att en jordbrukare kan ta en semesterdag då och då. Ja, det kan man naturligtvis säga: jordbrukaren kanske får upphöra med ett arbete en dag helt enkelt därför att det regnar. Men detta harmonierar inte riktigt med vad herr Hellbacken sade senare, nämligen att det bör träffas en överenskommelse, om industriens arbetare skola få ut semestern i form av fria lördagar i stället för i ett sammanhang. Vad som gäller för den ena gruppen bör naturligtvis gälla för den andra. Den grupp, som har det svårast när det gäller att få avspänning från arbetet eller att få ut någon form av semester, är jordbrukarhustrurna. Och jag kommer sannolikt ganska länge att få behålla den uppfattningen, att semesterfrågan för deras del inte har lösts på ett tillfredsställande sätt.

Jag uttrycker den förhoppningen att utredningen, som enligt löfte skall vara färdig i september, skall kunna ge sådant resultat, att vi få behandla folksemesterfrågan redan vid 1952 års riksdag. Jag tror på det tills vidare och hoppas att jag inte blir besviken i min tro.

Herr HELLBÄCKEN (kort genmäle):
Herr talman! Jag vill säga till herr

Införande av treveckorssemester.

Ericsson i Näs, att när jag sade arbets-tidsutredningen, var det en felsägning av mig — jag menade arbetsmarknadsstyrelsen.

Vad beträffar möjligheten att ordna semester för jordbrukare — alltifrån den lille torparen till den store godsägaren — sådan folksemester som herr Ericsson i Näs talade om i sitt förra anförande, skulle jag verkligen vilja se det statsråd, som kan lägga fram en proposition om den och sedermera också genomföra en lagstiftning, som inte kommer att halta väsentligt. Detta är det stora kruxet härvidlag, men det får givetvis inte hindra att dessa stora grupper arbetstagare inom industrien och andra områden, som kunna komma i åtnjutande av semester enligt denna lag, nu få sin semester.

Herr Ericsson i Näs har både i utskottet och annorstädes givit uttryck för den uppfattningen, att vi för de övrigas skull borde vila på hanen tills ett semesterförslag kunde omfatta samtliga kategorier. Det är med tillfredsställelse jag konstaterar, att vi i dag kunna fatta beslut beträffande den del av arbetstagarna, som Kungl. Maj:ts förslag gäller.

Herr **ERICSSON** i Näs (kort genmäle): Herr talman! Jag vill inte föregripa utredningen och anvisa några vägar, som den skulle gå efter. I övrigt vill jag säga till herr Hellbacken, att min uppfattning har kommit klart till uttryck i min argumentation här tidigare — ytterligare understruken genom min blanka reservation — varvid jag yrkat bifall till utskottets förslag. På den punkten ha vi alltså inte skilda åsikter.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **MÖLLER**: Herr talman! Jag har begärt ordet huvudsakligen för att uttrycka min tillfredsställelse över den behandling den föreliggande propositionen fått i andra lagutskottet.

Vid genomläsningen av reservationer-

na gjorde jag emellertid den reflexionen, att de kanske voro litet onödiga eftersom skillnaden mellan dem och utskottsmajoritetens förslag faktiskt ligger i själva skrivningen. Jag förstår inte motivet för detta, men det må vara hänt. När man säger — det har inte sagts i debatten här, såvitt jag kunnat fatta, och står inte heller att läsa i någon av reservationerna — att tidpunkten för denna reform skulle vara så olämplig just nu därför att vi nu behöva största tänkbara produktion, vill jag framhålla, att naturligtvis finns det risker i det avseendet, och det vore meningslöst att förneka, att åtminstone under övergångstiden tills treveckorssemesterlagen trätt i kraft produktionen inte kommer att öka i samma takt som den eljest skulle gjort. Emellertid vill jag rikta uppmärksamheten på att det argumentet kan användas under de närmaste 20 åren, om man nämligen därmed vill förhindra den ökning av semestern som här föreslås. Därför har jag inte kunnat fästa något avseende vid detta argument, om man nu verkligen önskar införa denna längre semester. Det kan hända att risken därvidlag är mycket obetydlig eller att den är större, därom vågar jag inte uttala någon bestämd mening. Erfarenheten kommer ju att visa om ökningen kommer att få den betydelse för produktionen, att resultatet kommer att bli sämre än som eljest skulle blivit fallet.

I övrigt vill jag i detta sammanhang påpeka, att frågan om de självständiga företagens semester väsentligen är en organisationsfråga. Kan man lösa organisationsproblemet, kan man naturligtvis även därvidlag åstadkomma resultat. Men det ligger i sakens natur att det då gäller att lösa ett verkligt besvärligt organisationsproblem; jag behöver inte närmare gå in på den saken. Det säger sig självt, att när vi ha många tusental småföretagare av olika slag här i landet och dessa skola ha ersättare i arbetet när de vilja ta semester, så blir det

Införande av treveckorssemester.

inte lätt att skaffa fram den arbetskraft som vill träda in.

Jag vill slutligen endast yttra några ord om de fria lördagarna. För mig ter sig den föreställningen att man kan kalla uttagandet av vissa fridagar, exempelvis åtta, nio eller tio lördagar på sommaren, som semester väldigt egendomlig. Detta är en alldeles ny definition på vad en semester är för något. Såvitt jag förstår har man alltid ansett en semester vara en sammanhängande ledighet, som kan användas till vila under en åtminstone något så när rimlig tidrymd. Jag är gammal nog att erinra mig den tid, då det var normalt särskilt inom hantverket att arbetarna tog sig s. k. frimåndag. Jag kan inte se att skillnaden är så förfärligt stor, om de nu få en frilördag i stället för en frimåndag; den egentliga skillnaden blir ju, att denna fria lördag betalas. Denna idé, att man skall ersätta en sammanhängande semester med sådana här fria lördagar, minnar mig som sagt om det gamla systemet med frimåndag. Nu lägger ju lagen i och för sig inte något hinder i vägen för en sådan anordning, men arbetsgivare och arbetstagare skola vara ense om densamma. Om arbetstägaren föredrar att ta ut sin semester på detta sätt — om man nu kan kalla det semester — i låt mig säga fem ordentliga weekender i stället för i form av en sammanhängande ledighet, så opponeerar jag mig inte häremot; det får bli parternas egen sak att bedöma.

Jag vill, herr talman, sluta med att ånyo uttala min tillfredsställelse över utskottsbehandlingen. Denna utvidgning av semesterrätten är naturligtvis ett djärvt steg. Man har givetvis lagbestämmelser om semester även i andra europeiska länder, men det enda land, som mig veterligen har ungefär samma bestämmelser som dem vilka nu skola tillämpas hos oss, är Norge. I andra länder är lagstiftningen av helt annan karaktär. Där växer antalet semesterdagar med anställningstidens längd, så att de

som varit anställda mycket lång tid kunna få t. o. m. mer än tre veckors semester. Jag kan inte bestämt säga om det finns någon gräns i det avseendet, men i vart fall få de som ha en kortare anställningstid nöja sig med en väsentligt kortare semester än den som här föreslås. Jag tror att denna reform är ett stort steg till ökad trivsel och ett glädjeämne i människornas tillvaro. Därför är jag som sagt mycket glad över den behandling ärendet fått.

Herr JANSSON i Hällefors: Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att säga något i själva den stora frågan. Jag är fullkomligt enig med dem som talat för utskottet i denna sak och kan också uttala min stora tillfredsställelse över att frågan nu kommer till sin lösning.

Jag har emellertid tagit mig friheten att i samband med förslaget om en ökning av semesterrätten avlämna en motion, som gått ut på att man skulle ta upp 1942 års semesterkommittés förslag, att postgirot skulle användas för hopsamlande av semesterersättningarna i ett semesterkassesystem. Jag har gjort det därför att jag har den uppfattningen, att ju mera man utökar semesterrätten inte bara i fråga om semesterns längd utan även därutinnan att den skall omfatta flera korttidsanställda grupper av arbetare, det blir ännu mera nödvändigt att man inte ger semesterersättningen formen av en löneökning, utan att man i allt väsentligt försöker bibehålla denna sociala reforms utformning såsom en ur rekreationssynpunkt nödvändig reform. Utskottet har på i utlåtandet angivna skäl hemställt om avslag på motionen men har samtidigt uttalat en förhoppning om att det på frivillighetens väg tillkomna semesterkassesystemet genom semesterreformen skall vinna ytterligare utbredning. Jag vill säga att en av de centrala punkter, som 1942 års semesterkommitté hade

Införande av treveckorssemester.

att behandla, var försöket att åstadkomma en sådan ändring i semesterlagen, att man skulle kunna inrymma de korttidsanställda arbetarna under densamma. Och för att kunna göra detta var det nödvändigt att man ändrade de kvalifikationsbestämmelser som tidigare gällde, att kvalifikationstiden, sex månader, skulle bli kortare. I och med att man sålunda förkortade kvalifikationstiden uppstod ju frågan om inte en sådan reform skulle komma att uppfattas såsom innebärande enbart en lönefyllnad för vissa grupper, som sålunda skulle komma att inrymmas under lagen. Därför tog man upp denna fråga om att försöka få ett smidigt system för att hopsamla semesterersättningarna.

Utskottet säger ju också i sitt utlåtande, att det anser att i och med det föreliggande förslaget om en utökning av semestertiden från två till tre veckor få dessa synpunkter en ökad aktualitet. Men utskottet har dock inte velat gå med på förslaget som sådant. Utskottet har sålunda understrukit de synpunkter jag framlagt i motionen men har inte velat gå med på ett förslag om en utredning av frågan. Jag får lov att säga, att jag tycker att detta är anmärkningsvärt så till vida som utskottet uttalat sig för en utredning att försöka åstadkomma en möjlighet att inrymma vissa s. k. beroende arbetstagare under semesterlagen, en synpunkt som jag vill ge min fulla anslutning till, då jag ju har den uppfattningen att semesterlagen i vissa fall har behandlats något snävare än vad man egentligen från början hade tänkt och man sålunda utestängt en del grupper från semesterersättning, som enligt mitt förmenande borde kunnat ha möjlighet erhålla sådan. Om en utredning som föreslås skulle komma till ett positivt resultat, innebär detta att man inrymmer ytterligare grupper av korttidsanställda under semesterlagen och därmed ökar angelägenheten av att försök göres att hop-

samla semesterersättningarna för att utbetalas så nära semestertiden som möjligt. När nu utskottet ändå föreslagit en utredning i den del jag här berört, vilken jag gärna vill ge min anslutning till tycker jag ju, att man också borde ha gått på bifall till min motion och givit möjligheter att se på även den där berörda frågan.

Jag vill emellertid understryka vad utskottet till sist här sagt, nämligen att det förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på verkningarna av reformen och, därest anledning därtill skulle visa sig föreliggande, vidtager lämpliga åtgärder. Jag uppfattar detta så att man från utskottets sida menar, att om det skulle visa sig att den frivilliga semesterkasseverksamheten efter genomförandet av den nya reformen inte får den utbredning, som utskottet här har avsett och tänkt sig möjligheten av, så anser det, att Kungl. Maj:t bör ta upp frågan om semesterersättningarnas hopsparande till förnyad prövning. Jag har den bestämda uppfattningen, att frågan om den frivilliga semesterkasseverksamheten skulle ha förts ett steg framåt, om statsmakterna tagit mera positivt på den fråga, som jag i min motion och här berört.

Herr talman! Jag ska inte här ställa något yrkande om bifall till min motion. Jag anser detta vara meningslöst, då i utskottet inte avlämnats någon reservation för bifall till densamma och jag sålunda inte kan tänka mig att få någon anslutning till ett yrkande av denna art. Men jag vill sluta mitt anförande med att säga, att jag kommer åter med denna fråga, ty jag anser det vara mycket angeläget att man från statsmakternas sida ser till att semesterlagen i sina verkningar ute på fältet verkligen får det resultat, som man syftar till med densamma, nämligen att den skall ge möjlighet till rekreation och därmed stärkande av hälsa och krafter inom arbetslivet.

Införande av treveckorssemester.

Herr GUSTAFSON i Göteborg: Herr talman! Socialministern var något förvånad över att folkpartiet reserverat sig på denna punkt, eftersom vi ju i princip inte motsätta oss införande av treveckorssemester. Jag vill understryka, att reservationen inte på någon punkt innebär att folkpartiet motsätter sig en ändring i semesterlagen. Varför har då reservationen avgivits? Ja, huvudsakligen av två skäl. För det första vilja vi kanske något kraftigare än majoriteten understryka vikten av att småföretagarnas semesterfråga blir löst så snart som möjligt. Alla äro överens om att det är en viktig fråga. Statsrådet har själv sagt i propositionen, att den är förtjänt av den största uppmärksamhet. Även om det är sant som socialministern sade, att detta är ett svårt organisationsproblem, bör det dock kunna lösas. Den synpunkten har också delats av arbetsutredningen, som bland annat sagt följande: »Ur ekonomiska synpunkter äro dessa småföretagare och de anställda ofta ganska jämställda. Det bör givetvis undvikas att förbättrade sociala förmåner för en grupp förvärvsarbetande skall gå ut över en annan grupp, så att den senare socialt sett får en försämrad position.» Det verkar också som om arbetsutredningen under sitt arbete undan för undan allt klarare och klarare kommit till den ståndpunkten, att här måste något göras. Det heter nämligen i dess betänkande: »Det framstår alltså i detta sammanhang såsom angeläget, att förevarande spörsmål blir ingående belyst. Man har anledning hoppas att den anbefallda undersökningen skall leda till åtgärder, som tillgodose företagarnas berättigade intressen.» Här gäller det givetvis endast småföretagare med så få anställda att de ha verkliga svårigheter att ordna sin semesterfråga.

Den andra anledningen till vår reservation är, att vi vilja ytterligare understryka möjligheten av att ta ut en tredje semestervecka i form av fria sommarlördagar. Socialministern säger,

att han alltid tänkt sig semestern som en sammanhängande ledighet. Jag tror att många som ha semester, inte minst då de i statens tjänst anställda, ha fått uppleva att det inte är så lätt att få ut en sammanhängande semesterledighet. Vad vi mena är inte att här skall dekreteras från företagarhåll, att de anställda ha skyldighet att ta ut den tredje veckan i form av fria sommarlördagar. Företagare och arbetstagare kunna ju komma överens om att uttaga den tredje semesterveckan i form av fria sommarlördagar, och vi ha därvid tänkt på att arbetstiden på lördagarna ofta är kortare och att man därför kan tillstyrka flera fria sommarlördagar än sex. Vi ha velat framhålla detta med hänsyn till att arbetstidsutredningen i sitt betänkande inte särskilt understrukit denna sak.

Herr HANSSON i Skegrie: Herr talman! Jag skall inte vidare orda om de krav som här framförts om semester även åt enskilda företagare, men jag måste ju bestämt reagera när den föregående talaren, herr Gustafson i Göteborg, nämnde, att folkpartiet kraftigare än andra i utskottet hävdade detta krav. Det är väl i så fall ett ganska nyvaknat intresse från det hållet man här företräder. Om vi gå tillbaka litet grand i riksdagens handlingar få vi nog se, att folkpartiets ställning tidigare ingalunda har varit av samma valör som nu.

När emellertid från vårt håll krävs, att reformen skulle uppskjutas i väntan på att även företagarna skulle få semester, är det enligt min mening inte det enda motiv, som kan anföras för en viss tveksamhet. Redan den socialpolitik, som vi nu slagit in på, där vi äro mycket sparsamma med anslag till nya ändamål och där vi äro lika återhållsamma med höjningar i vad gäller redan utgående sådana anslag, leder ju till att sådana samhällsgrupper, som allaredan ha ett relativt gott läge so-

Införande av treveckorssemester.

cialt sett, bibehållas vid detta, under det att sådana grupper i sambället, som äro eftersatta i socialt avseende, genom denna politik hållas kvar där de äro och alltså få mindre möjligheter att minska den klyfta, som finns i socialt avseende mellan grupperna. Från vårt håll har ju många gånger framhållits, att vi anse en stor del av landsbygdens folk höra till dessa i socialt avseende eftersatta grupper. I varje fall finnas bland dessa grupper ännu ganska många sociala behov att fylla ut.

Vi ha här i denna kammare och även i medkammaren vid varje riksdag krävt åtgärder för att minska denna sociala klyfta. Vi ha begärt bättre vägförhållanden, bättre telefonförhållanden, bättre postförhållanden, bättre skolförhållanden och en hel del annat, såsom i fråga om bostadsväsendet, vatten och avlopp och dylikt, för att nämna några exempel. Allt detta behöves för att utjämna den klyfta som finns. Även detta kommer att kräva en betydande kostnad. Det är därför som man är litet funderksam över huruvida icke en reform, som förminskar produktionsunderlaget, även kommer att förskjuta möjligheterna för en utjämning i socialt avseende mellan de socialt eftersatta grupperna och de andra. Om en sådan förskjutning inträffar och de eftersatta gruppernas krav på att få en bättre ställning ställes längre på framtiden, är jag rädd för att dessa göra en mycket dålig bytesaffär. Vi få nog också räkna med att en förminskad produktionsvolym betyder, att det investeringsprogram, som vi ha oss förelagt för de närmaste åren, blir svårare att fylla. Vi ha ett behov av investeringar i det svenska vägväsendet på ungefär två miljarder kronor under en tioårsperiod framåt, och om jag ej minns fel behöves det lika mycket för det svenska skolväsendet, för att nu nämna ett par exempel. Det krävs även betydande investeringar för ålderdomsvård, sjukvård, bostadsbyggande och en hel del annat.

Det är naturligtvis riktigt vad som säges i ett remissyttrande från länsstyrelsen i Gävleborgs län. Där säges, att man nog kan utgå ifrån att förutsättningen för en allmän standardhöjning är en fortgående produktionsökning och att takten i denna produktionsökning kommer att bestämma tidrymden för den allmänna standardförbättringen. Jag tror som sagt att detta är riktigt; det går nog icke att komma ifrån det.

Herr talman! Jag vill säga att jag har i princip ingenting att invända mot en utökning av semestern i och för sig för de grupper som nu icke ha mera än två veckor. Det finns, menar jag, intet sakligt försvar för att grupper, som ha ett relativt lätt arbete, skola ha tre veckor, medan folk, som har tyngre arbete, endast har två veckor.

Sedan är det faktiskt en bedömningsfråga, om man skall taga ut en standardhöjning, när möjlighet finns för en sådan, i form av ökad inkomst eller i form av ökad bekvämlighet. Men jag är ju litet tveksam om huruvida kravet på ökad bekvämlighet bör vara det som nu skall vara dominerande i valet av social reform.

Under alla förhållanden vill jag, herr talman, uttala den förhoppningen, att denna reform icke skall verka fördröjande och tillbakahållande på utjämningen av den sociala klyfta, som faktiskt ännu finnes mellan vissa grupper i vårt samhälle.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (kort genmäle): Herr talman! Herr Hansson i Skegrie tyckte icke riktigt om att jag i mitt första yttrande sade, att reservanterna i utskottet hade något starkare än majoriteten betonat vikten av att frågan om småföretagarsemestern löstes snarast möjligt. Det står nämligen i reservationen att man har anledning antaga att detta ärende kan komma fram redan till 1952 års riksdag.

Införande av treveckorssemester.

Bondeförbundsrepresentanterna ha ju avgivit en blank reservation. Jag skulle tro att de på denna punkt dela den uppfattning som framförts i folkpartiets reservation och som skiljer sig någon nyans från utskottets skrivning.

Vidare gick herr Hansson i Skegrie in på en historieskrivning beträffande semesterreformen. Jag vill icke inlåta mig på den saken. Det kanske var oförsiktigt av herr Hansson i Skegrie att tala om historieskrivning med tanke på den motion av den 14 mars 1951 som herr Hansson i Skegrie själv underskrivit.

Herr NILSSON i Göteborg: Herr talman! Det är icke mycket att tillägga i denna debatt. Utskottet har ju varit enigt om att tillstyrka treveckorssemester. Den enda missämja som man märker är den som råder mellan herr Hansson i Skegrie och herr Gustafson i Göteborg, vilketdera av de partier de representera som varit den mest ivrige talesmannen för den s. k. folksemester. Den diskussionen kunna de ju få fortsätta utan att vi andra lägga oss i den.

Vad som är av vikt är, att ett betydande antal av industriens arbetare nu tillföres samma förmån i fråga om semester som redan industriens tjänstemän, en del kommunalanställda och statens tjänstemän haft sedan länge. Det är klart att när de nu skola få denna ytterligare sociala förmån, anse de sig ha rätt att bli betraktade och behandlade på samma sätt som andra så långt det är möjligt. Jag tänker särskilt på hur semester skall fördelas och hur den skall förläggas. Det är ju på det sättet, att arbetstidsutredningen har sänt ut frågeformulär till de berörda grupperna, till arbetsgivarna och till arbetstagarna. Utredningen har frågat om hur semester för närvarande utgår, d. v. s. tiden, förläggningen och fördelningen av semester, och

dels frågat om hur parterna anse, att semester i framtiden skall fördelas och till vilken tid den skall förläggas. Vi ha i arbetstidsutredningen fått sådana besked, att av arbetstagarna 65 procent önska få semester förlagd till tre veckor i följd, medan 17 procent vilja ha den förlagd i två perioder om respektive två veckor och en vecka. Detta gäller de grupper som tillhöra Landsorganisationen. Vad beträffar TCO är det 45 procent som vilja ha tre veckor i följd och 38 procent som vilja ha semester i två perioder om respektive två veckor och en vecka. De som uttalat sig för semesterens fördelning enligt fria lördagar äro mycket få. Arbetsgivareföreningarna och deras medlemmar ha givetvis mestadels uttalat sig för en förläggning i denna form: två veckor plus s. k. fria lördagar. Men icke ens där är man överens. Av de svar som arbetstidsutredningen fått från arbetsgivarorganisationerna framgår, att ett stort antal arbetsgivare uttalat sig för alternativ II, d. v. s. två perioder om två veckor respektive en vecka.

När man vill förlägga semester på detta sätt bortser man från att semester är en form av rekreation. Det är en form av vila, där arbetstagaren vill komma bort från arbetsplatsen under längre tid. Han vill komma in i en annan miljö och på det sättet få ett bättre hälsotillstånd och bättre krafter för att gripa in på nytt i sitt arbete. Men detta sker icke om man skall plottra bort semester på enskilda dagar.

Fackförbunden ha nästan enhälligt avstyrkt alternativ III. Man får taga hänsyn till dem som representera dessa arbetstagare och till de önskemål de här företräda. De mena att semester kommer att plottas bort på enstaka dagar, av vilka man icke har någon nytta.

Nu är det ju på det sättet, att inom den ram som den nya lagen stadgar kunna arbetstagare och arbetsgivare

Införande av treveckorssemester.

komma överens om på vilket sätt semestern skall fördelas. Om man vill ha dessa fria lördagar som man talar om, kan man träffa en överenskommelse därom. Men vad vi menade i utskottet och vad vi också menade i arbetstidsutredningen är, att detta icke skall skrivas fast.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr DAHLGREN: Herr talman! Jag kan icke fatta annat än att skillnaden mellan representanten för arbetstidsutredningen och herr Gustafson i Göteborg, när det gäller frågeställningen, huruvida den tredje semesterveckan skall utgå i form av fria lördagar eller icke, är den, att herr Gustafson som representant för folkpartiet vill skriva in denna bestämmelse, medan herr Nilsson icke vill ha den inskriven men ingenting har emot den. Jag tycker icke att någotdera är bra. Då var i det fallet socialministern bättre, ty han sade rent ut, att han icke alls kunde föreställa sig fria lördagar i samband med semestern. Det är så riktigt som det är sagt. Det är också den samlade fackföreningsrörelsens mening.

Men vad är då orsaken till att detta krav har kommit fram från folkpartiets sida? Jag kan icke tyda det på annat sätt än att man grundligt missförstått arbetarnas krav på fria lördagar. Det krav på fria lördagar som rests av arbetarna har intet samband med denna fråga; det är en fråga om arbetstidens förkortning och ingenting annat. Man skall icke försöka komma bort ifrån detta krav, som rests av alla fackföreningsorganisationer och som kommer att få en dominerande ställning på Landsorganisationens kongress i höst, nämligen om en förkortning av arbetstiden; det skulle bli fria lördagar året om, om man infriar de löften man tidigare givit.

Jag har velat säga detta därför att

då man diskuterar denna fråga, detta tyder på att man vill, medvetet eller omedvetet, fuska bort själva begreppet om förlängd semester.

Till sist vill jag tacksamt notera, att utskottets ordförande tydligen tyckte att det förslag vi hade var bra som sådant. Han skulle, sade han, vara glad om det kunde genomföras. Men han förklarade, att anledningen till att han icke kunde stödja det var, att den väg man nu företräder samlat hela det svenska folket. Jag måste säga, att jag tror icke på detta. Jag tror icke ett ögonblick att de, som representera de borgerliga, skulle ha accepterat treveckorssemestern, om ställningen i kammaren hade varit olika mot vad den är. Där har man grunden och orsaken till att man tvingas att acceptera detta från arbetarrörelsens sida så starkt resta krav.

Herr GUSTAFSON i Göteborg: Herr talman! Med anledning av de två senaste talarnas anföranden vill jag till undvikande av varje missförstånd upprepa, att vi på intet sätt ha förordat alternativ III. Vad som innehålles i folkpartiets reservation är, att om de anställda och företagaren komma överens om att taga ut den tredje veckan i form av fria lördagar, så böra de anställda, därför att arbetstiden på lördagarna är kortare än övriga dagar, kunna räkna med ett större antal fria lördagar än de sex som tydligen ha förutsetts i arbetstidsutredningens betänkande. Det är detta vi velat säga. Det har ingenting att göra med att vi skulle vilja fuska bort denna förmån. Förutsättningen skulle vara en överenskommelse mellan företagaren och de anställda.

Herr DAHLGREN: Jag vill bara till herr Gustafson i Göteborg säga, att det kan vara riktigt att arbetstiden i allmänhet är kortare på lördagarna, men den är det icke alltid. Det ha ni inte

fått med; ni tala blott om åtta å nio sommarlördagar.

Vad jag velat anmärka på är att diskussionen över huvud taget kommit upp i samband med förlängningen av semestern. Det måste ligga någon beräkning bakom.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan; 2:o bifall till den av herr Sunne m. fl. avgivna reservationen; 3:o bifall till den av herr Wistrand och fru Ewerlöf avgivna reservationen; samt 4:o bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till de i ämnet väckta motionerna I: 337 och II: 447; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 20.

Anslag till lantbruksnämnderna m. m.

Punkten 1.

Lantbruksnämnderna: Avlöningar.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 17, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Lantbruksnämnderna, till Bidrag till jordbrukets rationalisering samt till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti jämte i ämnena väckta motioner.

I årets statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln (punkten 6) hemställt, att riksdagen måtte dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga vissa ändringar i personalförteckningen för lantbruksnämnderna, dels fastställa ändrad avlöningsstat för lantbruksnämnderna, dels ock till Lantbruksnämnderna: Avlöningar, anvisa ett anslag å 6 188 000 kronor.

Lantbruksnämnderna: Avlöningar.

I samband härmed hade utskottet behandlat några motioner.

Utskottet hemställde,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 159 och II: 309 samt I: 233 och II: 49, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantbruksnämnderna, som angivits i propositionen;

b) fastställa i punkten intagen avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52;

c) till Lantbruksnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 6 188 000 kronor;

II. att motionerna I: 233 och II: 49, såvitt de avsåge yrkandet om medgivande för lantbruksinstruktören M. Kristoffersson att kvarstå i tjänst, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Carl Sundberg, Hjalmar Nilsson, Anby, Hæggbloom, Ahlsten* och *Svensson* i Vä, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

I. att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 159 och II: 309 ävensom med avslag å motionerna I: 233 och II: 49, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t — — — (= utskottet) — — — i propositionen;

b) fastställa i reservationen föreslagna avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52;

c) till Lantbruksnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 6 231 600 kronor;

II. att motionerna — — — (= utskottet) — — — riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde

Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer.

Herr HÆGGBLOM: Herr talman! På denna punkt finns en reservation som ansluter sig till en motion, framförd här i kammaren av herr Hedlund i Östersund m. fl. Det gäller en liten grupp befattningshavare, nämligen de tekniska biträdena hos lantbruksingenjörerna. Bakom motionen ligger en attack — få vi väl säga — från lantbruksingenjörernas sida, för att deras biträden skulle komma i en bättre löneställning och en bättre befordringgång och därigenom kunna bevaras åt lantbruksorganisationen.

Nu har utskottet här som i många andra fall, där det är fråga om lönejusteringar, hänvisat till tjänsteförteckningsrevisionen. Det kan man naturligtvis med visst fog göra. Men å andra sidan får icke riksdagen helt och hållet glömma bort, att vi ju leva i den överfulla sysselsättningens tid. Här sitta vi och hänvisa till tjänsteförteckningsrevisionen och vänta, att dess yttrande skall komma, innan någonting göres. Emellertid lämna betydelsefulla och nödvändiga befattningshavare sin tjänst, och de, som skola arbeta ute på fältet och i något så när hygglig tid göra arbetet klart för jordbrukarna, stå utan den nödvändiga hjälpen. Någon gång kan det ju därför vara skäl att icke absolut falla i farstun för tjänsteförteckningsrevisionen.

Här ha mött upp motionärer från alla partier med yrkande, att dessa tekniska biträden skola få en något bättre löneplacering och en bättre befordringgång. Till stöd för detta finns också en hemställan från lantbruksstyrelsen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation av herr Carl Sundberg m. fl. som är fogad vid denna punkt.

Överläggningen var härmed slutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till den av herr Carl Sund-

berg m. fl. beträffande denna punkt avgivna reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hæggbloom begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 1:o) i utskottets utlåtande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Carl Sundberg m. fl. vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning; och befanns därvid flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets i punkten gjorda hemställan.

Punkterna 2—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 5.***Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer.**

I statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln (punkten 10) hemställt, att riksdagen måtte till Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer anvisa ett anslag å 250 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet behandlat några motioner.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 99 och II: 137 samt I: 226 och II: 302, till Lantbruksnämnderna: Kost-

nader för planeringskommittéer för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

Reservationer hade avgivits:

1) av herrar *Carl Sundberg*, *Hjalmar Nilsson* och *Hæggbloom*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 99 och II: 137, avslå Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 226 och II: 302.

2) av herrar *Antby* och *Mårtensson* i Smedstorp, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 226 och II: 302 ävensom med avslag å motionerna I: 99 och II: 137, till Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr **HÆGGBLOM**: Herr talman! Kungl. Maj:t föreslår på denna punkt ett litet anslag på 250 000 kronor. Anslaget har tidigare under några år utgått med 400 000 kronor. För två år sedan ansåg jag att vi hade anledning att yrka, att intet anslag skulle utgå, emedan nyttan av dessa planeringskommittéer, åtminstone enligt mitt sätt att se, inte motsvarade kostnaderna. Nu har Kungl. Maj:t föreslagit en minskning, och det är ju gott och väl, men jag har ansett det riktigt att markera den uppfattning jag och övriga motionärer hyst tidigare, att när det är ont om pengar skall man använda pengarna på ett förständigare sätt än detta. Det är anledningen till att jag har ställt ett avslagsyrkande, och jag skall be att i anslutning därtill få yrka bifall till reservationen a) under punkt 5, som är avgiven av herr *Carl Sundberg* m. fl.

Bidrag till jordbrukets rationalisering.

Herr **ANDERSSON** I Tungelsta: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag på denna punkt.

Herr **ANTBY**: Herr talman! I likhet med herr *Hæggbloom* anse vi på det håll jag representerar, att vi ha all anledning att iaktta sparsamhet, och det är väl ett genomgående drag vid detta års riksdag. Man kan givetvis ha olika uppfattningar om på vilka områden det skall sparas och var det är möjligt att gå något utöver vad Kungl. Maj:t har föreslagit. På denna punkt ha vi föreslagit en ytterligare nedskärning av anslaget, dock utan att vilja avskrivna det helt och hållet. Vi ha föreslagit, att anslaget skulle sättas till 150 000 kronor, och i anslutning till en motion har jag tillsammans med en kamrat reserverat mig för ett anslag av detta belopp.

Det har från olika håll framförts kritik mot planeringskommittéernas sätt att arbeta. Jag har från andra håll hört, att de arbeta på ett alldeles utmärkt sätt. Jag tror dock, att man utan att åstadkomma skada kan inskränka denna verksamhet i det ekonomiska läge som nu råder, och med hänsyn härtill ber jag att få yrka bifall till reservation b) vid punkt 5 av herrar *Antby* och *Mårtensson* i Smedstorp.

Överläggningen var härmed slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan i punkten 5); 2:o) bifall till den av herr *Carl Sundberg* m. fl. beträffande punkten avgivna reservationen; samt 3:o) bifall till den av herrar *Antby* och *Mårtensson* i Smedstorp beträffande punkten avgivna reservationen; och biföll kammaren utskottets berörda hemställan.

Punkten 6.

Bidrag till jordbrukets rationalisering.

I statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln (punkten 128) föreslagit riksdagen att dels

Bidrag till jordbrukets rationalisering.

till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 9 500 000 kronor, dels ock godkänna vissa jämkningar i lantbruksnämndstaxan och lantbruksingenjörstaxan.

I samband härmed hade utskottet behandlat några motioner.

Utskottet hemställde,

I. att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 100 och II: 143, I: 160 och II: 217 samt II: 382 till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 9 500 000 kronor;

b) godkänna att lantbruksnämndstaxan och lantbruksingenjörstaxan jämkades i överensstämmelse med de grunder som angivits i propositionen;

II. att motionerna I: 64 och II: 86 samt I: 101 och II: 142 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits:

1) vid mom. I av herrar *Carl Sundberg*, *Hjalmar Nilsson* och *Hæggbloom*, vilka ansett, att utskottet i mom. I bort hemställa, att riksdagen måtte

a) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 100 och II: 143 ävensom med avslag å motionerna I: 160 och II: 217 samt II: 382 till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor;

b) godkänna att — — — (= utskottet) — — — i propositionen;

2) vid mom. II av herr *Hæggbloom*, utan angivet yrkande;

3) av herr *Antby*, som ansett att utskottet bort hemställa,

I. att riksdagen måtte

a) i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 100 och II: 143 ävensom med avslag å motionerna I: 160 och II: 217 samt

II: 382 till Bidrag till jordbrukets rationalisering för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor;

b) godkänna att — — — (= utskottet) — — — i propositionen;

II. att motionerna — — — (= utskottet) — — — riksdagens åtgärd;

4) av herr *Ahlsten*, utan angivet yrkande.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr ANTBY: Herr talman! Jag har begärt ordet vid denna punkt med anledning av en reservation som jag har avgivit till utskottets utlåtande. Jag anser, herr talman, att rationaliseringsarbetet bör fortgå i den utsträckning som Kungl. Maj:t har föreslagit. När jag ändå har reserverat mig för ett mindre anslagsbelopp än det som är föreslaget i propositionen, har jag gjort det med tanke på de alltjämt ökade reservationerna på detta område. Det är ju synnerligen svårt att bedöma, hur stora reservationerna här bli, men den tidigare utvecklingen tyder på att man skulle ha möjlighet att bedriva rationaliseringsarbetet i samma utsträckning som Kungl. Maj:t har föreslagit även med beviljande av något lägre anslagsbelopp. Jag har i min reservation föreslagit, att anslagsbeloppet skulle sättas till 7,5 miljoner kronor. Det är samma belopp som föreslagits i en reservation av herr Carl Sundberg m. fl., men min reservation skiljer sig från denna i det avseendet, att jag har föreslagit att riksdagen skall bemyndiga Kungl. Maj:t att, för den händelse de medel som nu anslås icke skulle räcka till för att driva rationaliseringsarbetet i den utsträckning som behovet påkallar eller som Kungl. Maj:t har föreslagit, gå utöver anslagsbeloppet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till min reservation vid denna punkt.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr HÆGGBLOM: Herr talman! Det förslag som utskottet kommer med är naturligtvis inte annat än tacknämligt ur jordbrukets synpunkt, då det ställer ett betydande belopp till förfogande för den rationalisering som lantbruksnämnderna arbeta med och därvidlag lägga en betydande vikt vid den inre rationaliseringen.

Anledningen till att det finns en reservation, av herr Carl Sundberg m. fl., där det yrkas på ett 2 miljoner kronor lägre belopp, är, kan man säga med citerande av ett berömt statsrådsord som gått genom pressen under de senare dagarna, att den ger möjlighet till blodprovtagning hos kammaren i fråga om sparsamhetsviljan. Reservationen bygger nämligen på besparingsutredningens förslag så långt som detta kunnat fullföljas i den situation som nu föreligger. Besparingsutredningen har utgått från medelsåtgången under budgetåret 1949/50 på ungefär 14 miljoner kronor och framställt två alternativ. Det ena alternativet innebär att lika stort belopp skulle anvisas såväl innevarande budgetår som nästföljande, och i så fall skulle enligt besparingsutredningen behövas ett anslag av 4 miljoner kronor. Det andra alternativet innebär att såväl innevarande budgetår som nästa medelsanvisningen skulle bli 10 procent mindre än budgetåret 1949/50, och i så fall skulle inte några medel behöva anslås för nästa budgetår.

Vi ha för vår del stannat för det alternativ som inte innebär någon minskning i verksamheten, men när vi ha räknat ut medelsbehovet ha vi måst observera, att Kungl. Maj:t genom beslut i december i fjol redan har föregripit riksdagens möjlighet att följa besparingsutredningen, ty Kungl. Maj:t har för innevarande budgetår anvisat 16,5 miljoner kronor i stället för de

Bidrag till jordbrukets rationalisering.

14, till vilka besparingsutredningen ville begränsa användningen. Detta är alltså en sak som man inte kan komma ifrån men som det förefaller att folkpartimotionärerna ha förbisett. Om man skall ta med något av besparingsutredningens förslag återstår det endast att för nästa budgetår stanna för de 14 miljoner som besparingsutredningen har föreslagit. Jag skall inte trötta kammaren med uträkningarna, men att vi ha kommit till 7,5 miljoner i anslag beror på att vi räkna med att det från torrlägningsanslaget skall överföras en miljon genom att en del bidrag, som förut beviljats av lantbruksstyrelsen, skola omhänderhas av lantbruksnämnderna. Vi komma därvid fram till 7,5 miljoner som anslag för nästa år.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation vid punkt 6 som är avgiven av herr Carl Sundberg m. fl. och som ställer yrkandet om ett anslag på 7,5 miljoner.

Herr ANDERSSON i Tungelsta: Herr talman! Jag vill fästa uppmärksamheten vid att även Kungl. Maj:ts förslag innebär, att den verksamhet som nu är i fråga skall bedrivas i något långsammare takt än man eljest skulle vilja. Nu har herr Hæggbloom och hans medreservanter föreslagit, att anslaget skulle minskas så väsentligt för nästa budgetår, att ett bifall till den reservationen utan tvivel skulle innebära, att verksamheten måste beskäras utöver vad som kan anses önskvärt. Det har ju visat sig, att lantbruksnämndernas verksamhet omfattas med ökat intresse bland jordbrukarna här i landet. Knappheten på arbetskraft gör det ju nödvändigt även för innehavare av mindre och medelstora jordbruk att minska det manuella arbetet och rationalisera driften så mycket som möjligt. Därvid vänder man sig numera med allt större förtroende till lantbruksnämnderna och påfordrar deras hjälp och bidrag. Ett

Bidrag till jordbrukets rationalisering.

bifall till denna reservation skulle utan tvivel medföra att lantbruksnämnderna icke skulle i önskvärd utsträckning kunna utföra de uppgifter för rationaliseringsverksamheten som lantbruksnämnderna ha förberett och som bli aktuella under nästa budgetår.

Utskottet har för sin del inte heller velat gå in på det förslag som även innefattas i reservationerna och som innebär att den s. k. betesförbättringsverksamheten skulle överflyttas från lantbruksnämnderna till hushållningssällskapen. Riksdagen beslöt ju så sent som 1947 och 1948 i denna fråga, och den ansåg då, att denna verksamhet hör samman med jordbrukets inre rationalisering och att den därför bör handhas av lantbruksnämnderna. Det har inte inträffat någonting under den tid som har förflutit sedan dess som innebär, att det finns anledning att nu ändra ståndpunkt till denna fråga. Utvecklingen på något längre tid bör nog avvaktas innan man går att ändra ett beslut som fattats så nyligen som detta.

Jag ber, herr talman, att med detta få yrka bifall till utskottets förslag på denna punkt.

Herr AHLSTEN: Herr talman! Jag har på denna punkt fogat en blank reservation till utlåtandet. Det beror delvis på att jag inte vill biträda ett förslag som skulle innebära en total ökning av anslaget till rationaliseringen och avdikningen. När vi studera huvudtiteln finna vi, att man i allmänhet får reservationer på rationaliseringsanslagen under det att det blir brist på anslaget för avdikning. Nu kan man inte se bort från att de här sakerna höra intimt samman. I många fall är det så, att ett utförande av rationaliseringsarbetet för lantbruksnämnderna blir beroende av om avdikningsanslaget är tillräckligt stort. Jag vill ifrågasätta, huruvida inte denna uppgift, som jordbruksutskottet varje år försöker fördela på annat sätt

än Kungl. Maj:t har föreslagit, kunde lösas på så sätt, att utdikningsanslaget i sin helhet uppfördes under rationaliseringsrubriken och att Kungl. Maj:t finge rätt att justera anslagen inte bara mellan den inre och yttre rationaliseringen utan också med hänsynstagande till avdikningsanslaget.

Jag tycker det är en riktig väg som Kungl. Maj:t slagit in på, när en del överförts till lantbruksnämnderna, men jag undrar om man inte skulle nå en ännu mera rationell fördelning, om man uppförde avdikningsanslaget i dess helhet under rationaliseringen. Härigenom finge Kungl. Maj:t möjlighet att justera detta anslag inom den totala ram, som är angiven.

Det kan inte hjälpas att man tycker det är tråkigt att det blir en så stor eftersläpning just beträffande avdikningsanslaget. Vi återkomma till detta senare under dagen, och jag skall därför inte nu mera uppehålla mig vid detta.

Vad gäller motionerna om att överföra betesförbättringarna till hushållningssällskapen ha vi inte ställt något yrkande, men jag vill ändå framföra några synpunkter på saken. Om man skall anlägga en betesförbättring, är ju inte det väsentliga att man kan bryta sten och stubbar, utan det väsentliga är att man får en betesvall med rätt belägenhet ur avdikningssynpunkt, vattensynpunkt, fuktighetsgrad, jordmån o. s. v. Man behöver ha försöksverksamhet med gödsling och annat, så att man blir övertygad om att betesvallen kan ge ett gott ekonomiskt utbyte. De rent produktionsbefrämjande åtgärderna för jordbruket höra hemma hos hushållningssällskapen och äro grundläggande faktorer vid avgörandet, om det skall vara någon mening med en betesförbättring. Övriga åtgärder äro av mera sekundär betydelse, även om de ha sitt värde.

Det finns sålunda åtskilligt som talar för att betesförbättringarna skulle höra

Ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrlägningsverksamheten m. m.

hemma hos hushållningssällskapen. Därtill kommer att lantbruksnämnderna ha fått ökade arbetsuppgifter, som ställa ökade krav på personalen, under det att hushållningssällskapen i många fall ha tillräcklig personal även för något utökade arbetsuppgifter. Man kanske också på detta område skulle kunna nå en viss rationalisering, om man fördelade uppgifterna på detta sätt.

Nu är det inte lätt med en gränsdragning, herr talman, inte minst när det gäller två institutioner som arbeta så nära intill varandra och i så nära samband med varandra. Man kan ifrågasätta, huruvida inte denna gränsdragning så småningom blir så svår att upprätthålla, att vi i stället för lantbruksnämnder och hushållningssällskap kanske få något som vi kunna kalla för lantbrukssällskap och därigenom kunna förena uppgifterna på en hand.

Jag har icke något yrkande, herr talman. Jag har bara velat anföra dessa synpunkter med anledning av den blanka reservation jag avgivit.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets i punkten 6) gjorda hemställan; 2:o) bifall till samma hemställan med den ändring, som föreslagits i den av herr Carl Sundberg m. fl. beträffande punkten avgivna reservationen; samt 3:o) bifall till den av herr Antby beträffande punkten avgivna reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hæggbloom begärde likväl votering, i anledning varav och sedan till kontraproposition antagits den under 2:o) anmärkta propositionen efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 6:o) i utskottets utlåtande nr 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Carl Sundberg m. fl. vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hæggbloom begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 140 ja och 40 nej, varjämte 18 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkten 7.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 21.

Ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrlägningsverksamheten m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 20, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i grunderna för det statliga stödet till torrlägningsverksamheten m. m. jämte i ämnet väckt motion.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde

Herr AHLSTEN: Herr talman! I det förslag, som här föreligger, har yrkats att lantbruksingenjörstjänsten i Gotlands län skall indragas och arbetet där förenas med tjänstgöring i annat län. Utskottet har här sagt, att Kungl. Maj:t,

Grundförbättringar: Statens avdiktningsslag.

när denna fråga tas upp till slutligt avgörande, bör se till att de gotländska intressena tillgodoses.

Det förhåller sig på det sättet, att lantbruksingenjören inte har full systerställning på ön utan måste ha deltidstjänst inom ett annat län på fastlandet. Nu är läget enahanda när det gäller distriktsingenjörstjänsten, som också är en halvtidstjänst. Distriktsingenjören hör hemma under väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och har hand om vatten- och avloppsledning o. d.

Nu vill jag ifrågasätta, huruvida man icke, när Kungl. Maj:t överväger denna fråga, skulle kunna tänka sig att förena de två halvtidstjänsterna till en tjänst. På det sättet skulle det bli möjligt att få en tjänsteman boende på ön, som skulle kunna betjäna båda dessa grenar av verksamheten, nämligen avdikning och vatten- och avloppsfrågor.

Det var, herr talman, blott dessa synpunkter som jag ville framföra i anledning av den blanka reservation jag avgivit.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 22.

Grundförbättringar: Statens avdiktningsslag, m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 21, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställen rörande anslag till Grundförbättringar: Statens avdiktningsslag, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

*Punkten 1.***Grundförbättringar: Statens avdiktningsslag.**

Under statsverkspropositionens nionde huvudtitel, punkten 134, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva att under budgetåret 1951/52 måtte få beviljas statsbidrag från statens avdiktningsslag å tillhoppa 3 000 000

kronor, dels till Grundförbättringar: Statens avdiktningsslag för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat tre motioner.

Utskottet hemställde,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å de likalydande motionerna I: 47 och II: 48 i vad de skilde sig från denna framställning,

a) medgiva, att under budgetåret 1951/52 måtte få beviljas statsbidrag från statens avdiktningsslag å tillhoppa 3 000 000 kronor;

b) till Grundförbättringar: Statens avdiktningsslag för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor;

II. att motionen II: 51 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Johnsson* i Kastanjegården, *Ahlsten*, *Herbert Hermansson* och *Svensson* i Vä, vilka ansett att utskottet bort hemställa,

I. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till de likalydande motionerna I: 47 och II: 48,

a) medgiva, att under budgetåret 1951/52 måtte få beviljas statsbidrag från statens avdiktningsslag å tillhoppa 4 000 000 kronor;

b) till Grundförbättringar: Statens avdiktningsslag för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor;

II. att motionen — — — (= utskottet) — — — riksdagens åtgärd.

Utskottets i punkten gjorda hemställen föredrogs. Därvid anförde:

Herr **JOHNSON** i Kastanjegården: Herr talman! Jag har vid denna punkt i jordbruksutskottets utlåtande nr 21 i

Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag.

en reservation tillsammans med herrar Ahlsten, Hermansson och Svensson i Vä begärt att få framlägga ett förslag något annorlunda beskaffat än utskottsmajoritetens, och i anledning därav vill jag säga några ord.

Kungl. Maj:t har föreslagit att statsbidrag må beviljas för budgetåret 1951/52 med tillhoppa tre miljoner kronor från statens avdikningsanslag. Under det budgetår, som för närvarande är inne, utgår anslaget med fyra miljoner kronor. Som herr Ahlsten nyss anfört i debatten i ett annat ärende skulle viss del av anslaget överflyttas på en annan organisation och på det sättet utnyttjas. Emellertid är det klart att detta tar en viss tid, och det ligger massor av ärenden som ännu inte äro reglerade. Lantbruksstyrelsen har gjort en utredning som visar, att av det förlidna årets anslag 769 företag fått ungefär fyra miljoner kronor, men det är kvar 1 832 torrläggningsföretag, och dessa representera ett anslagsbelopp av tio miljoner kronor. Väntetiden för dessa människor, som skola ha anslag, är upp till tre år. På detta sätt hämmar man syftet med detta anslag, nämligen beviljande av statsbidrag, huvudsakligen till utförande av sådana torrläggningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande som åker eller ständig slätter- och betesvall. Det är i regel företag planerade av lantbruksingenjörer. Dessa företag måste utföras för att andra dikningsföretag av mindre omfattning skola kunna komma till stånd. Jag menar att det icke är riktigt, att man har en sådan eftersläpning, ty detta hindrar en hel del människor från att sätta i gång mycket nödvändiga sådana företag. Det är inte så länge sedan vi här i landet på allt sätt försökte uppmuntra sådana arbeten, och det kan komma tider ännu, då man ångrar att man inte följt med utvecklingen på detta område. Jag vill erinra om att det är omöjligt att komma

någon vart i rationaliseringshänseende, om man inte har de stora dikningsföretagen utförda.

Jag skall med dessa ord, herr talman, be att få yrka bifall till reservationen, som innebär att statsbidrag för dessa arbeten skall utgå med fyra miljoner i stället för, enligt utskottets förslag, med tre miljoner kronor.

Herr STJÄRNE: Herr talman! Den föregående ärade talaren har redan anfört en del beaktansvärda synpunkter på denna fråga, men som motionär vill jag också säga några ord.

Kammaren har nyss beslutat att ett flertal torrläggningssärenden av mindre storlek skola överflyttas från lantbruksstyrelsen till lantbruksnämnderna. Denna förändring kommer säkerligen att hälsas med tillfredsställelse. Ärendena kunna snabbare behandlas, och framför allt kommer medelstillelningen för bidrag av allt att döma att bli rikligare. Jag grundar detta uttalande på den rikliga medelstillelning lantbruksnämnderna hittills haft att röra sig med. En viss lättnad i fråga om bidrag till de torrläggningsföretag, som lantbruksstyrelsen fortfarande kommer att handlägga, kommer som en följd av denna överflyttning att inträda. Såsom departementschefen framhåller är en sådan lättnad att förvänta. I full vetskap här om begär lantbruksstyrelsen för nästa budgetår en bidragstillelning av fem miljoner kronor. Anledningen härtill är helt naturligt att eftersläpningen av bidragsberättigade ärenden är så oerhört stor. Till nästa budgetår väntas nämligen bli överförda ansökningar om bidrag till ett belopp av 10 700 000 kronor, vilket innebär en ökning av den eftersläpande balansen från innevarande budgetår med 1 200 000 kronor. Vidare kommer förutnämnda överflyttning till lantbruksnämnderna av de mindre bidragsärendena enligt utredningens beräkning ej att motsvara mer

Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag.

än omkring 20 procent av medelsbehovet. Detta innebär en avlastning av medelsbehovet för nästa budgetår med endast 2 500 000 kronor. Av den ingående balansen återstå alltså trots detta 8 200 000 kronor. Därtill kunna givetvis under året väntas inkomma nya ansökningar till större företag på betydande belopp.

Att under sådana förhållanden, såsom departementschefen och utskottet föreslagit, minska beloppet för bidragstilldelning med en miljon, anse vi motionärer tillika med reservanterna synnerligen olämpligt. Enligt vår mening vore det nu särskilt befogat att fortsätta med samma anslagsbelopp till dess eftersläpningen till största delen avverkats. Det torde ändå, med den överflyttning av de mindre ärendena till lantbruksnämnderna som beslutats, dröja åtskilliga år innan någorlunda jämvikt uppnåtts mellan bidragsberättigade ansökningar och medelstillgången.

Vad nu nästa budgetår beträffar innebär reservationens yrkande ingen belastning på budgeten. Det gäller ju inte här förslagsanslag utan det belopp, inom vilket bidrag får beviljas. Vi yrka att detta skall sättas lika med innevarande års eller fyra miljoner kronor såsom den föregående ärade talaren också begärt, i stället för tre miljoner, som utskottet föreslagit.

Som framgår av vad jag förut nämnt kan den föreslagna minskningen ej inverka på budgeten förrän 1952/53. Att redan nu, när behovet är av den angelägenhetsgrad som här är fallet, föreslå dispositioner som verka sänkande på anslagets storlek för nyssnämnda budgetår anse vi inte befogat.

Departementschefen åberopar besparingsutredningen. Häremot må endast anföras lantbruksstyrelsens uttalande: »Då torrläggningsåtgärder i många fall äro en ovillkorlig förutsättning för åtskilliga andra åtgärder, som avse att höja jordens produktionsförmåga och brukningsdelarnas lönsamhet, är det

synnerligen angeläget, att bidragsärendena avgöras utan alltför stor väntetid. Denna uppgår för närvarande till 2 å 3 år.»

I detta uttalande vill jag, herr talman, helt instämma och därmed yrka bifall till reservationen av herr Johnson i Kastanjegården m. fl.

Häruti instämde herr *Sandberg*.

Herr AHLSTEN: Herr talman! Jag har i ett tidigare anförande vid behandlingen av jordbruksutskottets utlåtande nr 17, punkt 6, anført en del synpunkter på det anslag det här gäller och därvid bland annat framhållit hur intimt detta anslag hör samman med anslaget till jordbrukets rationalisering. Ser jag emellertid på detta anslag i och för sig tycker jag att det är synnerligen tråkigt, att det skall bli en eftersläpning just på detta anslag, icke minst av den anledningen, att för att ett dylikt täckdikningsföretag skall få utföras skall det föreligga en av lantbruksingenjörer uppgjord båtnadsberäkning. Nu veta vi att det tar två till fyra år, innan ett företag, för vilket båtnadsberäkning en gång blivit uppgjord, kan komma till utförande. Under tiden ha de kostnader, som äro förenade med avdikningens utförande, ökats, så att dessa beräkningar i allmänhet få lov att göras om av dessa högre tjänstemän. Efter vad jag kan förstå kan det inte vara riktigt, att 1 800 ärenden av denna art ligga på hög, när man vet att för var dag som går bli de beräkningar och förslag som äro upprättade mindre användbara. Och så får man anlita dessa högre tjänstemän igen för att räkna om alltsammans i syfte att få båtnaden och kostnaderna att gå ihop, vilket ju är förutsättningen för att vederbörande skall få rätt att utföra avdikningen.

Man har tidigare sagt att det inte finns tillräckligt med arbetskraft för att utföra dessa avdikningar. Men den saken är numera uppklarad, då man kan

Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag.

utföra dessa avdikningar med maskinkraft och med mycket litet användande av manuell arbetskraft. Det är sålunda bara fråga om huruvida medel finnas tillgängliga för utförande av dessa företaget. Det hänger inte längre på tillgången på arbetskraft, som det förut faktiskt gjorde.

Men det förhåller sig i alla fall på det sättet, att om man skall ha möjlighet att genom lantbruksnämnderna utföra de mindre avdikningsföretagen, så måste de större företagen i allmänhet vara utförda först för att avdikningen skall kunna verkställas och den rationalisering av jordbruket, som vi alla eftersträva, skall kunna främjas. Trots att jag ogärna vill ha ett anslag, som väsentligt överskrede vad jordbruksministern på denna punkt har äskat, har jag ändå velat biträda yrkandet om bibehållande av anslaget på 4 miljoner kronor för detta ändamål, alltså samma anslag som beviljades av fjolårets riksdag. Jag har tidigare sagt, att det är besvärligt att åstadkomma en lämplig fördelning av anslagen för detta ändamål. Vi ha nyss tagit det högre anslaget till lantbruksnämnderna, och nu innebär detta förslag naturligtvis en direkt ökning med en miljon kronor. Jag anser dock, att det här gäller ett så viktigt led i jordbrukets rationalisering, att alla skäl tala för att kammaren bör bifalla förslaget.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr SVENSSON i Vä: Herr talman! Nu ha så gott som samtliga reserveranter från andra kammaren yttrat sig i denna fråga. Jag kan därför nöja mig med att instämma i vad dessa herrar ha sagt. Jag vill bara knyta en enda reflexion till vad som har sagts. Jag undrar hur det hela till sist skall sluta, vart det helt enkelt skall bära hän, när ansökningarna alltmer öka i mängd på grund av att de till följd av brist på medel inte kun-

na behandlas i vederbörlig ordning och väntetiden blir längre och längre för de sökande. Följden blir så vitt jag kan se, att det blir en tilltagande försumpning av torv- och mossjordarna, vilka på grund av en ständigt pågående förmultningsprocess ständigt sjunka och äro i behov av en kraftig avdikning. Detta medför i sin tur, att skördarna sjunka både i kvantitativt och kvalitativt avseende. Fastigheternas räntabilitet blir mindre, och fastigheterna sjunka i värde.

Jag skulle tro, att behovet av anslaget till dessa avdikningar gör sig allra mest gällande i våra småbrukarbygder, i varje fall i våra skogsbygder, där den jordbeskaffenhet, som jag nyss talade om, mest förekommer. Och då arealerna i dessa trakter förut inte äro alltför stora, är det klart, att det är ett livsintresse, i varje fall ett mycket stort ekonomiskt intresse för dessa småbrukare att kunna hålla sin jord så väl dränerad och dikad som möjligt. Jag måste beklaga, att man har sett sig nödsakad att minska anslaget med denna så välbehövlige miljon. Om nu anslaget på detta sätt minskar med en miljon, kommer givetvis väntetiden att ökas, och ytterligare besvärligheter komma att uppstå.

Herr talman! Med dessa ord vill jag instämma i yrkandet om bifall till den vid denna punkt till utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr NILSSON i Varuträsk: Herr talman! När vi inom utskottet dryftade dessa frågor kände jag en viss oro med anledning av att Kungl. Maj:t hade föreslagit en nedräkning av statens avdikningsanslag med en miljon kronor till tre miljoner från förutvarande fyra miljoner kronor. Vid ett närmare studium av förslaget blev jag snart medveten om att denna minskning i realiteten icke hade sådan verkan som man från början var benägen att antaga. Utskottet har nämligen klart och tydligt utsagt i

Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag.

sitt utlåtande nr 20 som tidigare denna dag behandlats, att utskottet »tillstyrkt ett i propositionen nr 31 framlagt förslag om att bidrag i vissa grupper av torrlägningsärenden från och med nästa budgetår skall utgå från rationaliseringsanslaget». Och utskottet fortsätter: »Ett genomförande av detta förslag torde — såsom departementschefen anfört — otvivelaktigt medföra en lättnad i vad gäller anspråken på avdikningsanslaget.»

Det är ju alldeles klart att särskilt för oss norrlänningar ha dessa avdikningsanslag och för övrigt alla de statsbidrag, som utgå för olika torrlägningsföretag, oerhört stor betydelse. Enligt föreliggande uppgifter ha vi inom vårt land 22 miljoner hektar skogsmark, varav kronan äger 5,3 miljoner, aktiebolagen 5,7 miljoner och enskilda 11,1 miljoner hektar. Av dessa skogsmarker disponeras 24 procent av kronan och andra allmänheter, 26 procent av bolagen och 50 procent av övriga enskilda ägare. I den skogsproduktiva marken ingår en avsevärd areal, som är vattensjuk och i behov av dikning. Inalles har denna redovisats till 1,93 miljoner hektar eller 8 procent av den skogsproduktiva marken. Huvudparten härav eller 1,39 miljoner hektar ligger i Norrland. Enligt riksskogstaxeringens uppgifter uppgå vidare de icke produktiva torvmarkerna till sammanlagt 5,84 miljoner hektar, varav en fjärdedel anses dikningsbar. Efter korrigering med hänsyn till skilljaktiga skogsbiologiska förhållanden i olika orter har man räknat med en areal dikningsvärd mark av 1,6 miljoner hektar försumpad skogsproduktiv mark och en miljon hektar myr, tillhopa 2,6 miljoner hektar. Av sistberörda areal skulle 1,9 miljoner hektar finnas i Norrland och Dalarna.

Det är ju därmed klart, att vi norrlänningar äro mindre tilltalade av en nedskärning av bidragsbeloppet. Det är för oss mycket aktuellt, inte minst när det gäller skogsmarker men även andra

marker, att staten vill bidraga så mycket som möjligt. Jag är mycket tacksam för att utskottet i detta fall har sagt, att minskningen kommer att gälla endast för kommande budgetår. Jag deltog i utskottsbehandlingen av ärendet och yrkade därvid bifall till utskottets utlåtande i dess föreliggande skick. Jag vill även här i kammaren yrka bifall till utskottets förslag under den motivering, som i debatten har åberopats, nämligen att bidragsbeloppet i framtiden ingalunda behöver bli mindre utan får samma storlek som för innevarande budgetår och att den eventuella minskningen alltså skulle gälla endast instundande budgetår. Det är statsfinansiella skäl och brist på arbetskraft som ha gjort att man icke velat sträcka sig längre. Jag skulle gärna ha önskat att det funnits möjligheter för oss att anslå så stort bidrag som lantbruksstyrelsen har ansett behöfligt i sitt yttrande till föreliggande proposition. Lantbruksstyrelsen har kommit till en summa av 15 400 000 kronor för budgetåret 1951/52. Jag vågar dock hoppas att det statsfinansiella läget kan göra det möjligt att i fortsättningen ytterligare uppräknat detta anslag och att vi norrlänningar skola få så stor del som möjligt av det samma, för att därigenom kunna åstadkomma bättring när det gäller våra skogar och marker i övrigt, som icke äro produktiva men som skulle kunna bli det genom utdikningar, till fördel för såväl den enskilde som nationen i sin helhet.

Herr ANDERSSON i Tungelsta: Herr talman! Det vore givetvis önskvärt att det funnes möjlighet att i en snabbare takt än vad som förutsatts i Kungl. Maj:ts proposition och i utskottsutlåtandet avverka den eftersläpning beträffande torrlägningsföretagen, som ju faktiskt föreligger. Det föreliggande förslaget innebär visserligen att anslaget för beviljande av bidrag för sådana

Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag.

ändamål minskas med en miljon för nästa budgetår. Reservanterna ha föreslagit att denna summa skulle ökas med en miljon kronor, alltså med samma belopp, varmed Kungl. Maj:ts förslag i år minskats jämfört med föregående år. Det är emellertid, som här tidigare framhållits, icke fråga om någon minskning — i realiteten har det inte förekommit någon minskning utan snarare tvärtom. Den överflyttning av ett antal torrläggingsärenden till lantbruksnämnderna, som kammaren nyss beslutat, kommer att innebära att en mycket betydande del av dessa ärenden, som i övrigt ha finansierats med de bidrag, som det här är fråga om, i stället komma att finansieras genom det anslag, som ställes till lantbruksnämndernas förfogande för rationaliseringsverksamheten inom jordbruket. I själva verket innebär alltså det föreliggande förslaget ingen reell minskning utan kanske snarare motsatsen. Det torde kanske inte heller i nuvarande läge vara möjligt att gå fram i snabbare takt än vad som här föreslås då det gäller denna verksamhet.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr **JOHNSON** i Kastanjegården: Herr talman! Jag är något överraskad av det resultat till vilket herr Nilsson i Varuträsk kom. Jag försökte att i utskottet tala så varmt för ett oförändrat anslag som det var möjligt, men jag räknade aldrig med att kunna tala på det sätt som herr Nilsson i Varuträsk gjorde när han framlade sina synpunkter på behovet av dessa skogsdikningar och markdikningar i större skala. Nu kom han likaväl till det resultatet, att han borde yrka bifall till utskottets förslag, och det gjorde mig som sagt något förvånad. Jag var givetvis mindre förvånad över att utskottets vice ordförande kom till detta resultat, han som har talat för det i utskottet.

Man säger här att den miljon, som nu skall överföras till lantbruksnämnderna, avlastar det anslagskrav som vi nu diskutera. Det är klart att så blir fallet i framtiden, men jag kan inte tänka mig annat än att dessa vilande, över 1 800 ärenden bli lidande. Nu måste det ju dröja ännu längre innan vad som redan nu är utlovat blir fullbetalt, och det är detta, menar jag, som hindrar människorna ute i bygderna från att sätta i gång med avdikningsföretagen. Lantbruksingenjören gör upp ett förslag — det är i regel stora kulvertledningarna det gäller — och räknar ut båt-nadsvärdet, och alla papper ligga klara, men när vederbörande får höra talas om att det kan dröja tre år innan det kommer något anslag drar han sig, och jag vet exempel på människor som inte vågat sätta i gång sina avdikningsföretag därför att de inte vetat, om de kunnat finansiera dem. Det är detta jag anser vara betänkligt. Det kan inte vara riktigt att utlova anslag och sedan dröja hur länge som helst med att betala ut dem. Jag tror att vad Kungl. Maj:t här har föreslagit verkar i en riktning som vi i allmänhet inte önska, ty det är klart att denna sak inte är bara ett jordbrukets intresse, utan den är ett hela samhällets intresse. Jag försökte förra gången jag hade ordet påpeka att det kan komma tider ännu, då vi ångra att vi inte ha försökt medverka till en intensifiering av detta arbete, som jag anser vara — liksom herr Svensson i Vä kraftigt underströk — ett av de allra viktigaste när det gäller att göra sankmarker och annan ofruktbar jord till fruktbar jord.

Herr **NILSSON** i Varuträsk: Herr talman! Jag tror inte att herr Johnson i Kastanjegården har förstätt mig rätt då han påstår att han blev så förvånad över den slutsats jag kom till i mitt anförande. Jag tror att herr Johnson mycket väl minns att jag i utskottet

Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

framhöll ungefär samma synpunkter som jag har framhållit här i dag. Med hänsyn till den passus i departementschefens yttrande, som jag anförde i mitt förra anförande, yrkade jag emellertid bifall till utskottets hemställan; det minns säkert herr Johnsson i Kastanjegården. Jag skall en gång till läsa upp vad jag särskilt fäste mig vid: »Förslaget innebär bland annat att bidrag till ett stort antal torrlägningsföretag av enklare beskaffenhet i fortsättningen skall utgå ur anslaget till jordbrukets rationalisering i stället för ur förevarande anslag samt att bidrag ur avdikningsanslaget skall lämnas efter i stort sett de grunder, som gälla för bidrag ur rationaliseringsanslaget.» Jag fick den uppfattningen, och jag har den än i dag, att detta kan ersätta den miljon, som Kungl. Maj:t har nederäknat förevarande anslag med. Jag är tämligen övertygad om att man kommer till samma summa, och därför, herr Johnsson i Kastanjegården, vidhåller jag den uppfattning jag hade i utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Johnsson i Kastanjegården begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 1:o) i utskottets utlåtande nr 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Johnsson i Kastanjegården begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 107 ja och 78 nej, varjämte 10 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 2—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 23.

Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 23, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering jämte i ämnet väckta motioner.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade

Herr ANDERSSON i Långviksmon: Herr talman! Det är i egenskap av motionär i denna fråga som jag dristar mig att taga kammarens tid i anspråk några minuter.

Det är inte någon stor fråga som här föreligger, men den är inte utan betydelse för ett rätt stort antal medborgare i vårt lands glesbefolkade bygder. Jag har under flera år som föreståndare för ett medelstort kraftföretag kunnat på nära håll följa denna sida av statens bidragsgivning. Jag har därvid fått bevittna vilken stor nytta, vilken både ekonomisk och kulturell väl-

Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

signelse denna statens hjälp till elektrifiering av glesbefolkade bygder kunnat vara, ty denna hjälp har gjort det lik- och drägligare och lättare att bo kvar och få sin utkomst i eljest karga och avlägsna landsändar. Mycket har redan gjorts men mycket återstår än att göra innan vi komma därhän, att varje samhälle och by i vårt land fått del av denna kulturens välsignelse som vi kalla för elektrisk energi. Det är många byar, särskilt i Norrland, där man, trots att ledningen kanske går fram över ägor och för varje minut för mängder av elektrisk energi förbi dem och ut till andra landsändar, ännu sitter vid sin karbid- eller fotogenlampa och där man på gammalt primitivt sätt sågar sin ved och tröskar sin säd. Varför? Ja, det är inte därför att den elektriska kraften fattas, utan det är distributionen som blir för dyr. Avstånden och ledningarna äro långa, och abonnenterna orka inte ensamma bära kostnaderna. Det är här statens hjälp blivit så ovärderlig.

I denna bidragsgivning har dock funnits ett »men». Staten bidrager ju med upp till 90 kronor per tariffenhet för godkända företag, dock inte till elektrifieringsföretag där kostnaderna understiga 120 kronor per tariffenhet och inte heller till företag där kostnaderna överstiga 300 kronor per tariffenhet; tidigare låg den övre gränsen vid 240 kronor per tariffenhet.

Mot den undre gränsen, 120 kronor per tariffenhet, är väl inte så mycket att erinra. Den övre gränsen däremot tål nog en granskning, då den inte är rättvis. Denna övre gräns har nämligen många gånger gjort att landsbygds- elektrifieringsföretag, som från billighets- och skälighetssynpunkt varit väl kvalificerade, fått stå tillbaka för andra, som med hänsyn till dessa bedömningsgrunder bort komma i andra hand, och detta bara därför att byn eller gården råkat ligga några hundratals meter för långt bort från stamlinje

eller annan energikälla, så att kostnaderna ha blivit för höga. Det sämsta är att statsbidrag inte heller kunnat komma i fråga om det resterande kapitalet, det som erfordras utöver de 90 kronor som staten i andra fall kunnat lämna, kunnat anskaffas på annat sätt, alltså tillskjutas av abonnenterna själva eller ibland av kommuner eller enskilda bolag, såsom jag själv många gånger har fått bevittna. Det är detta missförhållande som vi med vår motion ha velat rätta till. Vi ha inte motionerat om någon höjning av själva anslaget, utan endast om en ändring av grunden för fördelningen.

Ytterligare en sak som talar för en höjning av den övre gränsen är den kostnadsökning som har inträtt när det gäller elektrifiering. På drygt ett år torde kostnadsstegringen på koppar, stolpar och arbetskraft ha höjt kostnaderna för elektrifieringsföretag med åtminstone drygt 20 procent. Även detta gör en höjning av den övre gränsen motiverad, för att inte säga ofrånkomlig. Eljest kommer snart intet företag att kunna pressas in under den kostnadsram, inom vilken statsbidrag är möjligt.

Alla remissinstanser ha tillstyrkt motionerna, och motionärerna äro även jordbruksutskottet mycket tacksamma för dess motivering, som är så välvillig mot motionerna, att man faktiskt tycker att den borde ha utmynnat i ett tillstyrkande av dessa.

Även om det med hänsyn till utskottets förståelse för saken varit frestande och logiskt att yrka bifall till motionerna skall jag dock nöja mig med att här uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t så snabbt som möjligt måtte låta verkställa den översyn, som utskottet uttrycker önskemål om och som ligger i linje med motionernas syfte.

Jag nöjer mig alltså den här gången med att yrka bifall till utskottets förslag.

Utbildning av fiskeritjänstemän.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 24.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 24, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 25.

Utbildning av fiskeritjänstemän.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 25, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbildning av fiskeritjänstemän m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Kungl. Maj:t hade i en till riksdagen den 16 februari 1951 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 84, föreslagit riksdagen att

1) godkänna att utbildningen av fiskeritjänstemän skulle organiseras enligt de riktlinjer som angivits i propositionen;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningarna för hushållningssällskapen från och med den 1 juli 1951 uppföra sammanlagt 33 fiskeriasistenttjänster i lönegrad Ca 19;

3) å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Utbildning av fiskeritjänstemän ett förslagsanslag av 30 400 kronor,

b) till Bidrag till Södra Sveriges fiskeriförening för vissa byggnadsarbeten ett reservationsanslag av 35 000 kronor,

c) till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta,

till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 364 av herr *Nilsson, Bror, m. fl.* och II: 481 av herr *Jacobson* i Igelsbo *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 84 måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningarna för hushållningssällskapen från och med den 1 juli 1951 uppföra sammanlagt 33 tjänster med benämningen fiskerikonsulent i lönegrad Ca 21.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

1) godkänna att utbildningen av fiskeritjänstemän skulle organiseras enligt de riktlinjer, som angivits i propositionen;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å de likalydande motionerna I: 364 och II: 481 bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningarna för hushållningssällskapen från och med den 1 juli 1951 uppföra sammanlagt 33 fiskeriasistenttjänster i lönegrad Ca 19;

3) å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Utbildning av fiskeritjänstemän ett förslagsanslag av 30 400 kronor,

b) till Bidrag till Södra Sveriges fiskeriförening för vissa byggnadsarbeten ett reservationsanslag av 35 000 kronor,

c) till Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrarna *Carl Sundberg* och *Hægglom*, vilka ansett att utskottet bort biträda yrkandet i motionerna I: 364 och II: 481, såvitt anginge benämningen av ifrågavarande befattningar hos hushållningssällskapen, samt därför i mom. 2) hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt de likalydande motionerna I: 364 och II: 481 bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningarna för hushåll-

Utbildning av fiskeritjänstemän.

ningssällskapen från och med 1 juli 1951 uppföra sammanlagt 33 fiskerikonsulenttjänster i lönegrad Ca 19.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr HÆGGBLOM: Herr talman! Meningsmotsättningen mellan utskottet och reservanternas inskränker sig här till en titelfråga, en fråga om vad dessa länsfiskeritjänstemän skola kallas.

Jag erinrar mig i samband med detta, herr talman, en erfarenhet jag hade om riksdagens arbetsmetoder från den tid då jag var elev vid lantbruksinstitutet i Ultuna. Lärarna där, som då kallades lektorer, hade gjort en attack för att få bättre löneställning, och statsutskottet reste upp för att titta på hur undervisningen bedrevs. Jag minns hur gubbarna kommo in och vi sutto och tittade på dessa riksdagsmän. Den gången kom man fram till att staten hade så ont om pengar, att det inte kunde bli någon löneroglering för lektorerna vid institutet, men i stället lät man dem få heta professorer, och jag var övertygad om att lärarna voro lika glada för att få heta professorer som de skulle ha blivit över en löneroglering. Så fortsatte det ända tills institutet blev högskola.

I det här fallet har jordbruksutskottet gått den rakt motsatta vägen, kan man säga. Utskottet har tillstyrkt en löneroglering som är mycket knapp, så knapp att den för vissa tjänstemän betyder en löneminskning. Utskottet har varit medvetet om detta förhållande och till och med hemställt att, därest denna löneroglering för någon tjänsteman skulle betyda löneminskning, Kungl. Maj:ts skall bättra på lönen genom att flytta upp vederbörande tjänsteman i en högre löneklass. Så knapp är alltså löneförbättringen. Men så har man för att ytterligare öka bördan föreslagit att dessa tjänstemän, som i de flesta hushållningssällskap hetat fiskeri-

konsulenter, i stället skola få heta fiskeriasistententer.

När vi behandlade denna fråga i jordbruksutskottet, var det nog till en början en allmän mening, att assistent var en titel som inte passade, eftersom titeln assistent innebär att vederbörande skall ha någon över sig eller vid sidan, som han skall assistera; någon sådan finns inte då det gäller dessa tjänstemän.

Kungl. Maj:ts har också ett mycket klenst stöd för assistenttiteln. Fiskeriutbildningskommittén, som har plöjt igenom hela området, föreslår namnet konsulent, och det är bara tre remissinstanser som inte varit belåtna med detta, nämligen statskontoret, Malmöhus läns hushållningssällskap och skånefiskarena. Av dessa tre ha de två sistnämnda föreslagit namnet instruktörer; något sådant som assistent ha de inte kunnat hitta på.

I utskottet förelåg det nog ett tag intresse för att kalla dessa tjänstemän instruktörer, ty det är ju ändå en titel som säger något om vad vederbörande skola göra, men så framkom det, att det uppe i Norrland fanns underordnade fiskeritjänstemän som kallades för instruktörer, och då visste man inte vad man skulle kalla de tjänstemän, som det nu är fråga om. Till slut hamnade utskottet i ett tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag, att de skulle heta assistenter, men det är ju en inte så liten tveksamhet som kommer till synes i utskottets utlåtande. Man »finner sig — — — böra godtaga Kungl. Maj:ts förslag», trots att utskottet säger att det är tveksamt vilken titel som skall användas, och så hoppas man att tjänsteförteckningsrevisionen skall, om det blir nödvändigt, rätta till även titulaturen. Nu är det ju ändå så med en hel del av dessa tjänstemän, att de ha sökt och fått plats som fiskerikonsulenter, och då tycker jag att det är litet omänskligt att beröva dem den plats som de ha sökt och ge dem ett annat

Jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m.

namn. Jag tycker verkligen att vi inte skulle behöva vara så förskräckligt småsnåla. Visserligen ha de tjänstemän, som det gäller, lägre lön än en hel del andra befattningshavare med titeln konsulent, men å andra sidan ha de väsentligt högre lön än t. ex. kontrollassistenterna ha.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Häruti instämde fru *Sjöstrand*.

Herr GUSTAFSON i Dädesjö: Herr talman! När vi nu ha givit dessa tjänstemän en viss tjänsteställning, skulle det varit angenämt att också kunna få ge dem en titel som svarar mot denna ställning. Vi ha i jordbruksutskottet inventerat, jag höll på att säga hela svenska språkets förråd av tänkbara titlar för dessa tjänstemän, men vi ha inte kunnat komma på någon som adekvat anger deras arbetsuppgifter och kompetens.

Herr Hægglom frågar vad det är för några som dessa tjänstemän, med den föreslagna titeln assistenter, skola assistera. Ja, de skola givetvis i vanlig ordning vara assistenter åt sina huvudmän, åt hushållningssällskapen, men jag medger att det hade varit angeläget att kunna ge dem en titel som bättre svarar mot deras arbetsuppgifter.

Nu ha vi tyvärr inte kunnat enas om denna utskottets försiktiga skrivning, som herr Hægglom var vänlig nog att också anföra och i vilken vi säga, att vi godtaga Kungl. Maj:ts förslag men att det inte möter några hinder för tjänsteförteckningsrevisionen att pröva frågan på nytt. Vi ha ansett att det är lugnast att hålla sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Jag ber, herr talman, att med detta få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets hemställan

med den ändring, som föreslagits i den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hægglom begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring, som föreslagits i den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Hægglom begärde emellertid röst-räkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 131 ja och 49 nej, varjämte 11 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 26.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 26, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges bidrag till kostnaderna för FAO.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 27.

Jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande nr 29, med anledning av Kungl.

Jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m.

Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag till Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 205, föreslagit riksdagen att till Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m. för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår.

Samtidigt med denna anslagspunkt hade utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 35 av herr *Persson, Einar, m. fl.* och II: 50 av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att lantmäteristyrelsen skulle från ifrågavarande anslag få utbetala dagarvode med 8 kronor till sådan god man, som biträtt vid förrättning enligt den s. k. dalalagen avseende laga skifte till rubbning av storskifte.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen måtte till Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m. för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor;

B. att de likalydande motionerna I: 35 och II: 50 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs, och yttrade därvid:

Herr *ERICSSON* i Sörsjön: Herr talman! Behandlingen av de motioner, som äro redovisade i föreliggande utskottsbetänkande, ger ju på sitt sätt en illustration till hur pass omöjligt det under nuvarande förhållanden är för enskilda motionärer att vinna någon framgång, även om de förslag de fram-

föra äro av den beskaffenhet, att man, om de genomföras, avlägsnar en uppenbar orättvisa.

Jag är övertygad om att riksdagens samtliga ledamöter äro underkunniga om att vi ha s. k. gode män tillsatta inom samtliga kommuner i detta land. Dessa gode män åtnjuta för närvarande en arvodesersättning av 12 kronor per dag, och därtill komma i nattrakta- mente 8 kronor under förutsättning att de inte övernatta i hemmet, och det förekommer ju ganska sällan, att en sådan övernattning sker på andra ställen. Gode männen tjänstgöra nämligen i regel inom den kommun, där de äro utsedda. Det traktamente av 12 kronor, som nu utgår, kan ju ingalunda betraktas såsom en tillfredsställande och tillräcklig ersättning för det arbete som gode männen utföra.

Emellertid ha motionärerna icke hemställt om en generell höjning för samtliga gode män inom landet. Vi ha nämligen blivit underkunniga om att frågan om en dylik generell förhöjning av dagarvode till gode männen eventuellt skulle komma att bli föremål för utredning. Vi ha därför nöjt oss med att föreslå en förbättring för sådana gode män, som tjänstgöra vid laga skiften i Kopparbergs län. Där pågå skiften, som bestridas av statsmedel, i tvenne socknar, och det är de gode män som tjänstgöra där som det nu gäller. Vi ha föreslagit, att de skulle tillerkännas en ökning av dagarvode med 8 kronor och att medel därtill skulle tagas ur ett särskilt anslag, som finnes uppfört i riksstaten, nämligen anslaget Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till vissa förrättningskostnader m. m.

Nu kan man ju fråga sig, om det kan vara riktigt att föreslå en förbättring av dagarvode till vissa gode män inom landet. Varför föreslår man inte en generell förbättring, så att alla gode män inom landet skulle komma att åtnjuta samma förmån? Jo, det beror

Interpellation ang. vissa spörsmål rörande den medborgarkommission, som blivit tillsatt för utredning av myndigheternas förhållande i den s. k. Kejne-affären.

delvis på det förhållande jag nämnt här, nämligen att det eventuellt kommer att verkställas en utredning, men det förnämsta skälet är, att det är så mycket mera nödvändigt att man åstadkommer en omedelbar förbättring av traktamentsersättningen till de gode män, som tjänstgöra vid lagaskiftesför rättningar i Kopparbergs län, emedan de måste tjänstgöra så lång tid under året. I regel slipper väl en vanlig god man undan med att ställa sig till förfogande fyra, fem dagar under året och allra högst tio dagar. Men vissa av de gode män, som det här är fråga om, äro och ha varit tvungna att offra över 150 dagar om året. Det är alldeles uppenbart att detta måste medföra mycket betydande ekonomiska uppoffringar för vederbörande, och de ha också fått sin ekonomi försämrad på grund av att de ha måst tjänstgöra så lång tid under året. Det är därför alldeles nödvändigt att det åstadkommes en förbättring för de gode män, som jag här talar om. De ha också själva sagt ifrån, att de icke längre kunna finna sig i de nuvarande förhållandena.

Utskottets utlåtande är mycket välvilligt skrivet. Ja, jag kan säga, att det är det mest välvilliga utskottsutlåtande jag någonsin läst, där utskottet icke har föreslagit bifall till en motion. Jag är emellertid av den uppfattningen att det är i hög grad orimligt att för ännu någon tid framåt bibehålla de nuvarande traktamentena, och jag har därför med vad jag nu anfört velat ge uttryck åt denna min mening.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr JACOBSON i Vilhelmina: Herr talman! Jag ber att få erinra herr Ericsson i Sörsjön om att utskottet i sitt utlåtande har sagt, att goda skäl tala till förmån för motionerna. Så långt är allt gott och väl. Men dessutom föreligger

det en framställning från lantmäteristyrelsen, vari styrelsen hemställt om en utredning i syfte att åstadkomma en allmän reglering av ersättningarna inte bara för den här ifrågavarande lilla gruppen gode män utan även för andra liknande förtroendemän. Under sådana förhållanden tycker jag att motionärerna kunna vara nöjda med vad utskottet har föreslagit.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall jämväl till de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 28.

Interpellation ang. vissa spörsmål rörande den medborgarkommission, som blivit tillsatt för utredning av myndigheternas förhållande i den s. k. Kejne-affären.

Ordet lämnades på begäran till

Herr JOHNSSON i Stockholm, som anförde: Herr talman! Enligt ett uttalande av statsrådet och chefen för justitiedepartementet kan den s. k. Kejnekommissionens undersökning beräknas bli redovisad tidigast under loppet av juni månad.

Av många skäl måste det anses angeläget att riksdagen före sitt uppbrott för sommaren erhåller någon inblick i utredningens gång samt i regeringens syn på en del händelser, som särskilt oroat allmänheten i denna affär.

Interpellanten har förmodat, att regeringen själv skall hälsa med tillfredsställelse, på grund av den intensiva uppmärksamhet som pressen ägnat denna sak och de mångahanda rykten, som satts i omlopp, att inför riksdagen

Interpellation ang. vissa spörsmål rörande den medborgarkommission, som blivit tillsatt för utredning av myndigheternas förhållande i den s. k. Kejne-affären.

och därmed officiellt inför svenska folket få tillfälle delgiva vad den vet och anser i ärendet. Denna interpellation har tillkommit för att bereda regeringen ett sådant tillfälle och därmed bidra till att förhindra ett fortsatt undergrävande av tilltron till vår rättsordning.

Interpellanten är angelägen påpeka att han själv icke vare sig offentligt eller enskilt tagit ställning i de grannliga spörsmål, som affären innesluter. Endast så till vida har interpellanten fattat ståndpunkt, att han tillbakavisar varje försök att komma Kejne till skada genom att moraliskt nedsätta honom i allmänhetens ögon eller, såsom på sina håll har skett, söka karakterisera hans kamp såsom bottenande i illvilja eller i ett sjukt psyke. Mitt samarbete med honom i nära femton år gör det möjligt för mig att avfärda dylikt tal såsom saknande all grund. De oerhörda psykiska påfrestningar, som den fleråriga kampen med ständig vaksamhet mot illvilliga anslag inneburit, ha självfallet någon gång kommit honom att felbedöma människor och åtgärder. Men det tyder på ett utomordentligt starkt psyke och är framför allt ett bevis på ett rent samvete att Kejne trots allt detta — icke minst att han måst under två års tid ständigt stå till förfogande för utredningar och förhör i polisen, hos överståthållaren, underståthållaren, assessor Fries, riksåklagaren, kommissionen och justitiekanslern — alltjämt fullt kontrollerar nerver och själsliv och icke på något sätt företer bilden av en slagen man men väl är desillusionerad i fråga om rättssamhällets funktioner.

Det må vara tillåtet att återge några enkla fakta, som bilda Kejneaffärens bakgrund.

Kejne utförde sitt arbete som en synnerligen uppskattad socialarbetare bland fångar, frigivna och eljest missanpassade eller olyckliga människor. Icke minst i fångvården och polisen

hade han de bästa vänner och det bästa anseende.

Så kom den dag, då han i och för sin tjänst inom Stadsmissionen måste personligen inskrida för att hjälpa en yngling att komma ifrån en hyresvärd, som ville tvinga ynglingen att delta i homosexuella utsvävningar. Anmärkningsvärt är att denne hyresvärd, predikanten Malmberg, vid denna Kejnes åtgärd utlät sig om att någon polisanmälan mot honom icke skulle löna sig, ty om polisen vidtog några åtgärder mot honom, skulle han ha möjlighet att ställa till en skandal, som skulle skaka samhället. I senare intervju med en tidning förklarade han helt öppet, att han hade polisens ord på att någon åtgärd mot honom icke skulle ske.

Kejne blev efter detta ingripande utsatt för upprepade irritationer genom nattliga telefonringningar, utskällningar och hotelser från Malmbergs sida. Dessa kulminerade ett och ett halvt år därefter, pingstaftonen 1949, då en person, som av allt att döma icke kan ha varit någon annan än Malmberg, tidigt på morgonen ringde en annan medarbetare i Stadsmissionen och framställde sådana beskyllningar mot Kejne, att, om de varit sanna, de skulle medfört icke bara att Kejne omedelbart fått lämna sin tjänst utan också att han blivit dömd till många års straffarbete, berövats sitt ämbete och för all framtid varit en dömd man. Till all lycka fick undertecknad som hans förman omedelbart del av anklagelsen och gjorde lika omedelbart undersökning hos Kejne för att kunna klart fastslå, att icke ett ord av anklagelsen var sant.

Efter denna synnerligen allvarliga händelse gjorde Kejne hänvändelse till polisen med anhållan om hjälp, vilken utlovades. Något senare ingavs direkt polisanmälan mot Malmberg. Knappt var denna anmälan ingiven, förrän rättsmaskineriet började krångla. Kriminalintendenten erbjöd sig att själv

Interpellation ang. vissa spörsmål rörande den medborgarkommission, som blivit tillsatt för utredning av myndigheternas förhållande i den s. k. Kejne-affären.

ta hand om alla Kejnes rapporter och påminnelser. Varför denna ynnest? Men ingen åtgärd vidtogs mot Malmberg. Ingen åklagare kopplades på ärendet, och när så efter stark påtryckning skedde, bollades ärendet mellan än den ene än den andre åklagaren. Så småningom framgick det, att polisen i stället *var ute efter Kejne* i tydlig avsikt att komma på honom med något ohelderligt. Var det för att därigenom kunna tysta honom?

Allt detta är ingående skildrat i Kejnes bok »Om dessa tiga...». Någon dementi av däri lämnade uppgifter har aldrig avhörts. Det är helt naturligt, att Kejne stod undrande inför vad orsaken kunde vara till denna ovillighet att handla. Han rådförde sig med många, bl. a. en statstjänsteman i chefsställning. Denne gav honom den egendomliga upplysningen, att han hade erfarenhet av ett par märkliga fall av liknande art, där polisen kommit till en viss punkt, men sedan hade den inte kunnat komma vidare. Ett av dem hade enligt sagesmannen av polisintendenten tillsammans med Kejnes ärende föredragits för justitieministern. Kriminalintendenten upplyste ett par dagar senare Kejne om detta parallellärende, som berörde en högt uppsatt ämbetsman.

Då Kejne ingen vart kom med polisens hjälp utan i stället märkte, att man gillrade fällor för honom, samtalade han i sin uppgivenhet med några vänner i pressen. Det visade sig då, att ett par tidningsredaktioner redan tidigare sutto inne med åtskilliga upplysningar som passade väl i stycke med Kejnes fall. Därmed var föreställningen född, att polisen måhända hölls tillbaka i sina åtgärder till Kejnes hjälp av hänsyn till någon eller några samhällsmedlemmar i hög ställning. Kan-ske oförskyllt men förstäeligt kom kampanjen att rikta sig särskilt mot en bestämmd person. Initiativet till de första

tidningsartiklarna togs dock icke av Kejne, utan enligt uppgift från de redaktioner, som först publicerade något i saken, hade material inköpts från Kejnes motståndare.

Interpellanten önskar icke dröja vid de beskyllningar och insinuationer, som sedan dess sköljt över tidnings-spalterna. Det må vara tillåtet att här meddela att interpellanten på ett tidigt stadium gav den ämbetsman, som blivit hårdast anfallen, det rådet att om han, såsom han vid Gud och allt heligt försäkrade, var oskyldig till det som antyddes, han omedelbart offentligt skulle träda fram och avge denna försäkran, samtidigt som han meddelade allmänheten vad som kunde tänkas ha givit upphov till de obehagliga ryktena. Hade detta råd följts, hade åtskilligt i denna sak blivit annorlunda. Men ämbetsmannen ansåg sig icke kunna det. Genom händelsernas egen gång och genom en hjälpsökandes, Sjögren, berättelse för Kejne kom senare den gamla branden vid Krukniakargatan i blickpunkten. Denna affär blev elakartad. Mord antyddes. Polisen sade ingenting. Handlingar i ärendet försvunno från polisarkivet. Utredningar sattes i gång. Men icke heller på grund av dem vidtogos åtgärder. Först för någon vecka sedan har kriminalpolisintendenten förklarat, att branden för polisens vidkommande är en utagerad sak och att det s. k. mordet är till fullo klarlagt som ett enkelt fall av koloxidförgiftning.

Ytterst få människor, som äro insatta i saken, tro emellertid på den utsagan. Alltför många dunkla punkter kvarstå, och intendents sent påkomna säkerhet endast ökar allmänhetens olustförmimmelser. Även ämbetsmannen har ju tidigare uttryckt sin övertygelse, att ett mord begåtts.

Kungl. Maj:ts regering tillsatte så en s. k. parlamentarisk kommission. Interpellanten tillät sig omedelbart uttrycka sin förvåning över att den part, vars

Interpellation ang. vissa spörsmål rörande den medborgarkommission, som blivit tillsatt för utredning av myndigheternas förhållande i den s. k. Kejne-affären.

rätt denna kommission i eminent mening tillsatts att bevaka, icke gavs tillfälle att uttala det minsta önskemål om dess sammansättning.

Interpellanten har ingen rätt eller vilja att draga i tvivelsmål, att kommissionens ledamöter äro besjälade av en önskan att finna sanningen. En del företeelser äro dock ägnade att ingiva oro. Jag förbigår en del av dessa men påpekar följande två förhållanden.

Kejne har icke beretts tillfälle att taga del av de andras vittnesmål eller av protokollen över vad som därvid förevarit. Med hänsyn till att kommissionen tillkommit just för att undersöka om någon orätt vederfarits honom i behandlingen av hans anmälan borde det ha varit självklart, att han som »målsägande part» fått deltaga i samtliga förhandlingar, ställa frågor till vittnena och ange sin egen uppfattning. Det skulle säkerligen ha bidragit till att utan alltför stor omgång komma till klarhet i väsentliga ting. Kejne kommer nu att bli ställd inför färdigställda protokoll med utsagor, som han icke haft tillfälle att belysa eller gendriva. Därmed har hela utredningen mistat i värde och kan komma att bli utgångspunkt för nya debatter och ny misstänksamhet.

Det är vidare uppenbart, att värdet av kommissionens förhørsresultat ytterligare decimeras av det faktum, att kommissionen icke kunnat höra sina vittnen under edsförpliktelse. Raddhåga och otillbörliga hänsyn ha säkerligen i flera fall fått personer att tiga, liksom heller ingen garanti funnits för att icke några talat ut över vad de vetat hänt och sant vara.

Det har av trovärdiga personer intygats, att en fullständigt sanningslös version av ett samtal mellan Kejne och ett par fångar via en i saken engagerad advokat ingivits till kommissionens ordförande, utan att denne vid senare samtal med Kejne låtit honom veta om före-

fintligheten av detta dokument, ehuru det, om det hade varit sant, skulle varit av avgörande betydelse för bedömningen av Kejnes mentalitet.

Det finns i detta ärende eu rad frågor, som ovillkorligen måste bli tillfredsställande besvarade, innan en stor del av det svenska folkets rättsmedvetande känner sig tillfreds.

Interpellanten ber att få ange följande:

a) Hur förklarar man, att Kejne, som innan denna affär började var högt aktad icke minst i polisen, efter anmälan mot Malmberg plötsligt blev utsatt för polisens ovilja, återspeglad i en rad åtgärder, som Kejne närmare angivit i sin bok?

b) Vad är förklaringen till Malmbergs uppenbara inflytande över vissa myndigheter, så att polisintendenten icke velat inskrida mot honom, åklagaren icke velat åklaga, biskopen anmodats av polisintendenten att t. v. icke beröva honom hans predikorrätt, fångvårdsstyrelsens tjänstemän, trots omdömet att han vore en farlig person, likväl fortsatte att använda honom som övervakare, han själv kunde framhålla att polisen icke skulle våga röra vid honom, förundersökaren kunde skriva ett utlåtande om honom, som närmast tydde på ett helgonlikt liv, och att han alljämt trots domen över sig kan hota att fortsätta att skada Kejne?

Vid förhör i kungl. hovrätten förklarade något vittne, att Malmberg ägde ett fotomaterial, som vore komprometterande för en del personer i framskjuten ställning. Samma sak har betygats av andra, bl. a. en framstående jurist. Ligger möjligen en del av hemligheten till hans inflytande i detta fotoalbum?

c) Assessor Fries' utredning har fastslagit, att papper med all sannolikhet uttagits ur polisdoxiern angående branden på Krukmakargatan. Någon åtgärd för att ytterligare komma till klarhet om hur och varför och genom vem

Interpellation ang. vissa spörsmål rörande den medborgarkommission, som blivit tillsatt för utredning av myndigheternas förhållande i den s. k. Kejne-affären.

detta skett har icke vidtagits. Kan det anses ur rättsvärdens synpunkt tillfredsställande, att det göres halt här, i synnerhet som saken i övrigt rymmer så mycket gåtfullt, att kravet på en fullständig undersökning av det hela näppligen kan bringas att tystna?

d) Behandlingen av den polisman, Bengt Resar, som ursprungligen fick order om att vara polisens hjälp åt Kejne, framstår också som en oförklarlig rättskränkning, då man betänker, att hans enda syfte varit att bringa ljus och klarhet över de mystiska sammanhangen. Hans avkoppling från central kriminaltjänst i polishuset jämte anklagelserna för tjänstefel, anklagelser som ännu nära två år efter det de skulle vara begångna icke slutbehandlats men tillåtits att hindra hans befordran, kunna för allmänheten icke framstå som annat än uttryck för en önskan att hålla honom på avstånd från insyn.

c) Det är också nödvändigt att bringa klarhet över påståenden om telefonavlyssning. Den hänvisning till gällande lagstiftning, som inrikesministern för någon tid sedan gav i pressen, är intet svar. Övriga instanser ha föredragit att icke uttala sig.

f) Ett par andra egendomliga sammanhang behöva också belysas.

För sju månader sedan ingav Kejne till JO en anmälan mot en åklagare och tre polismän för deras åtgöranden i den s. k. knivfällan. JO översände anmälan till kommissionens ordförande för yttrande. Någon som helst åtgärd eller något svar på anmälan har icke avhörtts. Det kan väl ifrågasättas, huruvida det är i överensstämmelse med JO:s ämbetsåligganden att överlåta undersökningen i saken på kommissionen eller avvakta dess utlåtande under en så lång tidrymd?

Likaså ingav på sin tid professor Björn Collinder till JO en anmälan mot kriminalintendenten, för att han till kommissionen överlämnat en efter-

handsuppteckning av ett samtal, som Kejne i förtroende haft med ett par polismän. JO resolverade så gott som omedelbart och utan motivering, att han lämnat inlagan utan åtgärd. På professors förfrågan lär JO ha svarat, att han icke hade några befogenheter att granska regeringens åtgärder. Därest detta är riktigt uppfattat, måste klarhet givas över frågan: Handlade kriminalintendenten i samråd med eller på uppdrag av någon i regeringen, eller inskred någon av regeringen för att JO icke skulle behöva ytterligare pröva det berättigade i inlagan till JO?

Över dessa och andra oklarheter är det angeläget, att kommissionen bringar klarhet i sitt slutliga utredningsresultat.

Mot bakgrunden av det anförda ber jag om andra kammarens tillåtelse att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet att tillsättandet av den s. k. medborgarkommissionen var den juridiskt och praktiskt riktiga åtgärden för att bringa klarhet över polisens och åklagarmyndighetens förhållande i Kejneaffären, eller borde icke samhällets ordinarie rättsinstanser ha kunnat fås att tillfredsställande fungera?

2. Vilka instruktioner ha givits för kommissionens arbete? Kan däri innefattas även undersökning av branden vid Krukmakargatan och dess eventuella samband med polisens återhållsamhet i fråga om åtgärder mot Kejnes vadersakare?

3. Anser herr statsrådet att kommissionen besitter möjligheter att nå fram till ett utredningsresultat, som kan göra anspråk på tillförlitlighet i samma grad, som om undersökningen letts av rutinerad polis och underkastats en reguljär domstols prövning och med edsförpliktelse för vittnena?

4. Är herr statsrådet villig tillse, att särskilt de dunkla punkter, som här

Interpellation ang. den ekonomiska politiken.

ovan i interpellationens motivering berörts, bli i görligaste mån av kommissionen klarlagda, eller är herr statsrådet i stånd att redan nu besvara en del av dem?

5. Hur kommer kommissionens resultat att redovisas? Komma delar därav att hemligstämplas, och blir i så fall det hemligstämplade tillgängligt åtminstone för riksdagens ledamöter?

Och om kommissionen på avgörande punkter anser sig icke kunna komma till klarhet, vad skall då ske?

Interpellanten vore tacksam få taga del av herr statsrådets svar någon dag före avgivandet i riksdagen.

Denna anhållan bordlades.

§ 29.

Interpellation ang. den ekonomiska politiken.

Herr HAGBERG i Luleå erhöi på begäran ordet och yttrade: Herr talman! På saltsjöbadskonferensen mellan regeringen och LO-ledningen framfördes från den sistnämnda krav och kritik, som i allt väsentligt ansluta sig till vad tidigare framförts från den kommunistiska riksdagsgruppen. Där kritiserades de abnormt höga exportvinsterna och anmärktes på att exportörerna skola få uttaga motsvarande extraprofiter på den inre marknaden samt påvisades att det i själva verket är konsumenterna, som få betala exportindustriens extravinst genom de höga importpriserna. Helt riktigt underströks, att om icke en verklig förändring av den statliga politiken genomföres, så bli dessa miljarder, som svenska folket brandskattas på, *icke en episod*. Det betyder med andra ord att en fortsättning av den statliga politiken, såsom den nu föres, jämnar vägen för fantastiska extraprofiter under långa tider framåt. En sådan politik måste vara helt i monopolkapitalets intresse men stå i strid mot folkets.

De krav som LO-ledningen framför-

de, att de gigantiska exportvinsterna skola »användas för att hålla nere levnadskostnaderna», ha genom de fortsatta prisstegringarna bringats till ny aktualitet. Enligt februaripriserna på exporten skulle mindre än hälften av årets extravinst för exportindustrien uppenbarligen vara tillräcklig för att pressa ned importpriserna genom subventioner, så att de på den inre marknaden inte behöfve överskrida 1949 års nivå. För några dagar sedan förklarade den norske regeringschefen att man i Norge överväger en sådan åtgärd som kommunisterna och LO-ledningen rekommenderat för att pressa ned levnadskostnaderna.

I LO-ledningens PM, vari kommande avtalsrörelse också beröres, begäras *skyndsamma åtgärder* för att hejda prisstegringen och begränsa exportvinsterna. Dessa krav ha inte beaktats i det sexpunktsprogram för den ekonomiska politiken, som framlades i proposition nr 206 och som presenterades några veckor före saltsjöbadskonferensen. Det står snarare i direkt motsättning till dessa. Det heter däri, att åtgärder, »som endast gå ut på att få ett nytt grepp om prisutvecklingen och exportvinsterna till nästa år eller de allra sista veckorna av 1951, komma snarast att uppfattas som ett försök att med falska förespeglingar förmå arbetarna att dämpa sina lönekrav».

Den fortgående prisstegringen gör situationen allt mera kritisk. Den kan inte få fortsätta utan att allvarliga försök göras att hejda den katastrofala utvecklingen. Om några veckor upphör riksdagens arbete för att sedan inte återupptas förrän på senhösten. Det synes mig därför nödvändigt, att regeringen klargör sin ställning till de krav, som LO-ledningen — uppenbarligen på hela fackföreningsrörelsens vägnar — framförde den 11 maj under saltsjöbadskonferensen.

Jag hemställer därför om andra kammarrens tillstånd att till hans excellens

Interpellation ang. den ekonomiska politiken.

herr statsministern få framställa följande spörsmål:

Har regeringen övervägt en sådan förändring av den ekonomiska politiken, som krävdes av LO-ledningen under saltsjöbadskonferensen?

Denna anhållan bordlades.

§ 30.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från bevillningsutskottet:

nr 238, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 239, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet;

nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringsen i riket m. m.;

nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Canada för undvikande av dubbelbeskattning samt fastställande av bestämmelser angående ömsesidig handräkning i fråga om inkomstskatter;

nr 242, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgift m. m.; och

nr 243, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; samt

från jordbruksutskottet:

nr 225, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom m. m.; och

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation

av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Vidare anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelse, nr 182, till Konungen angående val av en ledamot i styrelsen över riksdagsbiblioteket med suppleant;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 183, för herr Adolf Wallentheim att vara ledamot av styrelsen för riksdagsbiblioteket; och

nr 184, för herr Elis Håstad att vara suppleant för ledamot av styrelsen över riksdagsbiblioteket.

§ 31.

Till bordläggning anmälades:

konstitutionsutskottets utlåtande och memorial:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande, m. m., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet, ävensom i ämnet väckta motioner, m. m.; och

nr 25, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande nr 21 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379) m. m. i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet;

bevillningsutskottets memorial och betänkande:

nr 55, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande nr 31 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 39 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i stadgan den 21 februari 1941 (nr 98) om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtande nr 30, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536), dels ock i ämnet väckta motioner; samt

särskilda utskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till religionsfrihetslag m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

§ 32.

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område nämligen:

nr 633 av herr *Lundberg*;

nr 634 av herr *Hæggblom m. fl.*;

nr 635 av herr *Karlsson* i *Stuvsta m. fl.*; och

nr 636 av herr *Ahlsten m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 33.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.36 em.

In fidem

Gunnar Britth.